

Charakterystyka przedsiębiorstw w województwie pomorskim korzystających z Funduszy Europejskich na inwestycje w latach 2004 – 2009

Raport przygotowany przez Pentor Research International Poznań Sp. z o.o.
na zlecenie Agencji Rozwoju Pomorza S.A.

Autorzy

Małgorzata Otworowska- Kubiak, Ewa Gołaś, Jacek Redzimski

Poglądy i opinie przedstawione w publikacji nie odzwierciedlają stanowiska Agencji Rozwoju Pomorza S.A., a jedynie stanowiska autorów.

Copyright © by Agencja Rozwoju Pomorza S.A.

Gdańsk 2010

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis Treści

WSTĘP	4
CZĘŚĆ I	6
CHARAKTERYSTYKA PRZEDSIĘBIORSTW W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM NA PODSTAWIE DANYCH WTÓRNYCH	6
1. CELE BADANIA	6
2. METODOLOGIA	7
3. STRESZCZENIE	7
4. ANALIZA DANYCH WTÓRNYCH	13
4.1. Liczebność przedsiębiorstw oraz dynamika podmiotów gospodarczych. Rozkład terytorialny przedsiębiorstw	13
4.2. Rynek pracy	31
4.2.1. Poziom zatrudnienia oraz dynamika zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw	31
4.2.2. Bezrobocie. Stopa bezrobocia rejestrowanego	33
4.2.3. Liczba ofert pracy	38
4.2.4. Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności	41
4.3. Handel zagraniczny. Poziom eksportu i importu. Poziom obrotów handlu zagranicznego	42
4.3.1. Struktura geograficzna eksportu	46
4.3.2. Struktura geograficzna importu	48
4.4. Dynamika nakładów inwestycyjnych w sektorze przedsiębiorstw, rozkład inwestycji, źródła finansowania inwestycji	50
4.5. Poziom innowacyjności i nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach	58
4.6. Poziom przychodów sektora przedsiębiorstw	63
CZĘŚĆ II	68
CHARAKTERYSTYKA MSP KORZYSTAJĄCYCH Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH W LATACH 2004-2009	68
A. FUNDUSZE EUROPEJSKIE PRZEZNACZONE NA INWESTYCJE W MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTWACH W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM W LATACH 2004-2009	68
1. Cele badania i metodologia	68
2. Streszczenie	69
3. Analiza danych wtórnych	70
3.1 Dostępne programy UE w latach 2004-2006	70
3.2 Dostępne programy UE w latach 2007-2013	73
B. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORSTW REALIZUJĄCYCH INWESTYCJE PRZY WSPARCIU FUNDUSZY EUROPEJSKICH W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM W LATACH 2004-2009	80
1. Cel i metodologia	80
2. Streszczenie	80
3. Wyniki badania telefonicznego (CATI)	82
3.1 Udział pomorskich przedsiębiorstw w krajowych i regionalnych programach operacyjnych	83
3.2 Ogólna charakterystyka przedsiębiorstw realizujących projekty	87
3.3. Motywy ubiegania się o wsparcie z Funduszy Europejskich i przeznaczenie otrzymanego dotacji	94
3.4. Źródła finansowania wkładu własnego oraz miejsce zakupu środków trwałych na potrzeby inwestycji	98
3.5. Wpływ projektów inwestycyjnych na przedsiębiorstwa zmiany w przedsiębiorstwach	99
3.6. Trudności w realizacji projektów inwestycyjnych	112
3.7. Udział w kolejnych konkursach na wsparcie projektów inwestycyjnych	114

Wstęp

Niniejszy raport jest efektem przeprowadzonych badań i analiz mających na celu charakterystykę przedsiębiorstw w województwie pomorskim, które skorzystały z Funduszy Europejskich w latach 2004-2009r. Publikacja została przygotowana przez pracownię badawczą Pentor Research International na zlecenie Agencji Rozwoju Pomorza S.A.

Wyniki badania zostały opracowane i przedstawione w niniejszym raporcie. Podstawą do dokonania analizy były dane wtórne oraz badanie przeprowadzone metodą wywiadu telefonicznego z 206 przedstawicielami beneficjentów funduszy europejskich z lat 2004-2007 i 2007- 2009. Pierwsza część opracowania przedstawia ogólną charakterystyką przedsiębiorstw w województwie pomorskim. W pierwszej kolejności opisane zostały: liczebność przedsiębiorstw, dynamika podmiotów gospodarczych oraz rozkład terytorialny firm. W tej części raportu znajdują się również analiza nowopowstałych przedsiębiorstw w ujęciu na podregiony i powiaty oraz zestawienie pomorskich przedsiębiorstw ze względu na ich PKD. W rozbudowanym rozdziale opisującym rynek pracy Pomorza uwzględniono dane dotyczące stopy bezrobocia w poszczególnych powiatach, badanie aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) oraz informacje o ilości ofert pracy w ujęciu regionalnym. W obliczu światowego kryzysu gospodarczego cenna jest analiza struktury geograficznej handlu zagranicznego Pomorza. Analiza ta prezentuje stopień powiązania gospodarki województwa pomorskiego z gospodarką światową. Kolejny rozdział obejmuje swoim zakresem zagadnienia związane z dynamiką nakładów inwestycyjnych, rozkładem oraz źródłami finansowania inwestycji. Pierwszą część raportu zamyka rozdział poświęcony poziomowi przychodów sektora przedsiębiorstw.

Druga część raportu zawiera informacje o projektach inwestycyjnych realizowanych przez pomorskie przedsiębiorstwa dzięki dofinansowaniu z funduszy europejskich. W latach 2004-2006 przedsiębiorcy uzyskiwali wsparcie w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw oraz Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. W 2010 roku mija również połowa okresu programowania 2007-2013 w ramach którego przedsiębiorcy mogą korzystać m.in. z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego oraz Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

Efektom analizy zebranych danych było stworzenie charakterystyki przedsiębiorstw uczestniczących w badaniu oraz zrealizowanych projektów. W tej części raportu zwrócono uwagę na motywy, którymi kierowali się przedsiębiorcy występując o wsparcie z funduszy europejskich,

źródła finansowania wkładu własnego oraz miejsca zakupu środków trwałych na potrzeby inwestycji. Podane zostały również skutki jakie realizacja projektów inwestycyjnych wywarła na przedsiębiorstwa i trudności na jakie napotkali przedsiębiorcy. Ostatnia część raportu zawiera rezultaty badania sprawdzającego postawę projektodawców wobec ewentualnego ponownego ubiegania się o współfinansowanie inwestycji ze środków unijnych.

Raport zawiera ogólną charakterystykę przedsiębiorstw województwa pomorskiego, jak również stanowi podsumowanie dotychczasowych doświadczeń pomorskich przedsiębiorców z zakresu pozyskiwania i wdrażania funduszy europejskich. Mamy nadzieję, że stworzone opracowanie będzie stanowiło cenne źródło informacji, które będzie pomocne w realizacji działań mających na celu rozwój Pomorza.

Część I. Charakterystyka przedsiębiorstw w województwie pomorskim na podstawie danych wtórnych

1. Cele badania

Analiza danych zastanych koncentrowała się wokół następujących aspektów sektora przedsiębiorstw w województwie pomorskim:

- liczebność przedsiębiorstw oraz dynamika tej liczebności,
- rozkład terytorialny przedsiębiorstw,
- poziom zatrudnienia oraz dynamika zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw, a także poziom bezrobocia, stopa bezrobocia rejestrowanego oraz liczba ofert pracy,
- poziom eksportu, poziom obrotów handlu zagranicznego,
- rozkład inwestycji oraz dynamika nakładów inwestycyjnych w sektorze przedsiębiorstw,
- poziom innowacyjności i nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach (wg branży, rodzajów działalności innowacyjnej, wielkości i liczebności podmiotów, które stosują rozwiązania innowacyjne),
- poziom przychodów sektora przedsiębiorstw.

2. Metodologia

Analiza sytuacji przedsiębiorstw w województwie pomorskim została przeprowadzona metodą desk research. Metoda ta polega na poszukiwaniu i analizie danych zgromadzonych przez inne podmioty. Informacje pochodzą ze źródeł już istniejących, badanie nie wymagało realizacji bezpośrednich badań, a jedynie scalenia i uporządkowania rozproszonego dotąd materiału informacyjnego.

Dane na podstawie których przeprowadzono analizę pochodziły z następujących źródeł:

- danych Głównego Urzędu Statystycznego, które zebrane są w Banku Danych Regionalnych oraz analizach, raportach oraz zestawieniach przygotowywanych przez GUS,
- danych pochodzących z Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- danych Izby Celnej w Warszawie,
- danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,
- opracowań publikowanych przez Pomorski Przegląd Gospodarczy,
- raportów Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości,

3. Streszczenie

Liczebność przedsiębiorstw oraz dynamika podmiotów gospodarczych

W 2008 roku w porównaniu do roku poprzedniego, w województwie pomorskim obserwowalny był wzrost poziomu przedsiębiorczości mierzony liczbą podmiotów gospodarczych. W województwie pomorskim było zarejestrowanych 240 496 firm (wg ewidencji REGON), o 3% więcej w stosunku do roku 2007. W 2008 roku nadal wyższa była liczba podmiotów nowo zakładanych od likwidowanych. Zarówno w roku 2008 jak i 2007 pomorskie przedsiębiorstwa stanowiły 6% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w kraju.

Podmioty prywatne stanowiły w 2008 roku 97% ogółu przedsiębiorstw województwa pomorskiego. Dominowały wśród nich osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ponad 99% firm województwa pomorskiego to mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP). Najwięcej z nich koncentruje swoją działalność w usługach (głównie handel i naprawy oraz obsługa nieruchomości i firm), ale także w budownictwie i przetwórstwie przemysłowym.

Poziom przedsiębiorczości w pomorskim jest jednym z najwyższych w kraju. W przeliczeniu liczby przedsiębiorstw na liczbę mieszkańców Pomorze zajmuje czwarte miejsce w kraju (zaraz za województwami: zachodniopomorskim, mazowieckim i dolnośląskim) ze średnią 108 przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców w 2008 roku, wyraźnie wyższą niż średnia krajowa – 99 przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców.

Rozkład terytorialny przedsiębiorstw

W przekroju terytorialnym najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest na terenie Trójmiasta. Wśród powiatów województwa pomorskiego, w 2008 roku najwięcej przedsiębiorstw było zarejestrowanych w powiatach miasto Gdańsk (25% ogółu wszystkich przedsiębiorstw w województwie) oraz miasto Gdynia (14%).

Ponadto, w województwie pomorskim dużą liczebnością przedsiębiorstw charakteryzują się powiat wejherowski (17 258) oraz powiat miasto Słupsk (13 776). Najmniej przedsiębiorstw znajduje się na terenie powiatów: sztumskiego (3 219), nowodworskiego (3 783) oraz kościerskiego (4 901).

Nierównomierny rozkład przedsiębiorstw w województwie z ich mocną koncentracją w regionach trójmiejskim i gdańskim można zaobserwować przy analizie rozkładu terytorialnego przedsiębiorstw nowopowstałych. W 2008 roku ponad 1/3 (36%) nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w województwie pomorskim posiadała swoje siedziby w regionie trójmiejskim. W regionie gdańskim zarejestrowano 31% nowych przedsiębiorstw.

Rynek pracy

W 2008 roku w pomorskich przedsiębiorstwach pracowało 333 072 osób, co stanowi 6% ogółu ludności pracujących w polskim sektorze przedsiębiorstw. Świadczy to o nieznacznym wzroście w stosunku do roku poprzedniego, kiedy to na Pomorzu w tym sektorze zatrudnione były 318 284 osoby. W 2008 roku, 72% wszystkich pracujących w przedsiębiorstwach w województwie pomorskim pracowało w sektorze usługowym.

Na przestrzeni 2009 roku sytuacja na pomorskim rynku pracy pogorszyła się. Pomorskie było jednym z województw, które odnotowało największy wzrost liczby bezrobotnych w pierwszych trzech kwartałach 2009 roku (27,5%-owy wzrost w stosunku do liczby zarejestrowanych bezrobotnych w tym samym okresie w 2008 roku), zajmując tym samym drugie miejsce wśród wszystkich województw pod względem dynamiki wzrostu zarejestrowanych bezrobotnych. Stopa bezrobocia zarejestrowanego na koniec III kwartału 2009 roku wyniosła 10,5%, wzrastając o 2,1 punktu procentowego w porównaniu do analogicznego okresu w roku poprzednim.

Niewątpliwie główną przyczyną takich zmian na rynku pracy jest globalne spowolnienie gospodarcze spowodowane kryzysem na rynku finansowym. W rezultacie powstaje mniej nowych zakładów a istniejące są bardziej narażone na bankructwo, co przekłada się na sytuację związaną ze zwolnieniami pracowników. Spowolnienie gospodarcze po raz pierwszy ujawniło się poprzez wpływ na wielkość wskaźników produkcji sprzedanej w regionie już w listopadzie 2008 roku. W miesiącu tym spadły wskaźniki sprzedaży produkcji przemysłowej, budowlano-montażowej i detalicznej. Następne miesiące to stagnacja sprzedaży detalicznej i wahania w sprzedaży produkcji przemysłowej na Pomorzu. Od początku 2009 roku notowany jest bardzo wyraźny spadek produkcji budowlano-montażowej w regionie.¹ Mniejsza dynamika produkcji to mniejszy popyt na pracę a więc zwolnienia pracowników i/lub ograniczenie polityki zatrudnienia nowych. Podobne konsekwencje niesie pogorszenie sytuacji finansowej przedsiębiorstw na skutek spadku sprzedaży.

Podobnie jak stopa bezrobocia, liczba ofert pracy jest również pochodną kondycji gospodarki regionu. W porównaniu z rokiem 2007, w 2008 roku spadła liczba ofert pracy w regionie pomorskim. W 2007 roku na terenie województwa pomorskiego suma wszystkich ofert wynosiła 96 040, natomiast w 2008 roku ofert pracy było 86 677.

Tak gwałtowna reakcja lokalnego rynku pracy na globalne spowolnienie gospodarcze może być postrzegana jako dowód na silniejsze niż w innych regionach powiązanie gospodarki regionu pomorskiego z rynkami zagranicznymi.

Analizując sytuację na pomorskim rynku pracy w ujęciu terytorialnym, sytuacja przedstawia się najkorzystniej w podregionie trójmiejskim (miasta na prawach powiatu: Gdańsk, Sopot, Gdynia). Na koniec września 2009, w powiatach należących do tego podregionu, odnotowano najniższą stopę bezrobocia w województwie, odpowiednio: Sopot 2,7%, Gdynia 3,4%, Gdańsk 4,1%. Ponadto, w urzędach pracy tych powiatów zgłoszono najwięcej ofert pracy. Od stycznia do końca września 2009 roku w powiecie miasto Gdańsk zarejestrowano 5370 ofert, w powiecie miasto Gdynia 4175 ofert zaś w powiecie miasto Sopot 419.

¹ Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy, Raport VI/2009

Na koniec września 2009 roku, sytuacja na pomorskim rynku pracy wyglądała najgorzej w powiatach z najwyższą stopą bezrobocia, a mianowicie: sztumskim (22,9%), człuchowskim (22,3%) oraz bytowskim (22,1%).

Handel zagraniczny. Poziom eksportu. Poziom obrotu handlu zagranicznego

Handel zagraniczny stanowi ważny element gospodarki Pomorza. Pomorski rynek eksportowy jak i importowy cechuje silna koncentracja zarówno produktowa jak i geograficzna. Największy udział w eksporcie oraz imporcie mają kraje Unii Europejskiej. Najważniejszymi / najbardziej dochodowymi produktami eksportowymi województwa są przede wszystkim, statki i łodzie wycieczkowe, promy i barki, natomiast importowymi oleje ropy naftowej i oleje otrzymywane z minerałów bitumicznych.

Od początku 2009 roku w województwie pomorskim obserwuje się tendencję spadkową zarówno poziomu importu jak i eksportu. Po okresie wzrostu wartości importu w 2008 roku w stosunku do roku poprzedniego, w 2009 roku można było zaobserwować jego znaczny spadek. W okresie do końca III kwartału 2009 roku import stanowił 73% wartości importu z analogicznego okresu roku poprzedniego. Jeszcze większy spadek dotyczy eksportu, który zaczął maleć już w 2008 roku. W okresie do końca III kwartału 2009 roku eksport z województwa pomorskiego wynosił zaledwie 51% wartości eksportu z analogicznego okresu roku poprzedniego.

Bezpośrednią przyczyną zmian w wielkości eksportu jest spowodowany kryzysem gospodarczym zmniejszający się popyt na rynkach zagranicznych. Należy jednak dodać, że zarówno geograficzna jak i produktowa struktura eksportu z regionu czynią go szczególnie wrażliwym na spowolnienie gospodarcze. Kryzys gospodarczy bardzo mocno uderzył przecież w kraje Unii Europejskiej – głównego odbiorcę eksportu Pomorza. Z kolei silne uzależnienie eksportu od pojedynczych zamówień o dużej wartości jednostkowej (specyfika branży stoczniowej) sprawia, że eksport z województwa jest bardziej narażony na silne załamania gospodarcze w postaci np. znacznego spadku popytu.

Przyczyn spadku importu należy także szukać w jego strukturze. W imporcie województwa stosunkowo duży udział mają półprodukty lub surowce, które po przetworzeniu są eksportowane. Zahamowanie eksportu będzie więc odbijało się w obniżeniu poziomu importu. Ponadto, spowolnienie gospodarcze (a także związany z nim wzrost bezrobocia) to spadek popytu wewnętrznego, w tym na dobra importowane czy to konsumpcyjne czy inwestycyjne.

Zahamowanie importu i jeszcze większe ograniczenia w eksporcie miały wpływ na saldo handlu zagranicznego województwa, w sierpniu 2009 roku, było ujemne i wyniosło -289,7 mln euro, jest to wynik gorszy niż na koniec 2008 roku, kiedy wynosiło ono -257,3 mln euro.

Dynamika nakładów inwestycyjnych w sektorze przedsiębiorstw, rozkład inwestycji, źródła finansowania inwestycji

W 2007 roku w stosunku do roku poprzedniego nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w województwie pomorskim znacznie wzrosły. W 2007 roku były o 32% (2,15 mld złotych) większe niż w roku 2006. Jednocześnie ogólny wzrost nakładów na inwestycje w Polsce w tym czasie sprawił, że udział nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw z regionu w nakładach na inwestycje w całym kraju nie zmienił się i wynosił 6%. Obserwowany wzrost pozwolił więc Pomorzu jedynie dotrzymać kroku wzrostowi nakładów inwestycyjnych w sektorze przedsiębiorstw w kraju.

Ważnym, pozytywnym aspektem wzrostu nakładów inwestycyjnych w regionie jest struktura tego wzrostu ze względu na wielkość przedsiębiorstw. Największy wzrost zanotowano bowiem w przedsiębiorstwach małych.

W porównaniu do udziału poszczególnych branż w nakładach inwestycyjnych całego krajowego sektora przedsiębiorstw, w województwie pomorskim wybija się udział firm branży budowlanej, który jest trzypółkrotnie większy od stopnia udziału tej branży w ogóle nakładów inwestycyjnych w kraju. Branże edukacyjną natomiast charakteryzuje mniejszy udział nakładów inwestycyjnych w regionie niż w skali kraju. Geograficzny rozkład nakładów na inwestycje ponoszonych przez przedsiębiorstwa wykazuje bardzo wyraźną koncentrację. Z jednej strony bowiem udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa z podregionu trójmiejskiego w nakładach na inwestycje w regionie wyniósł w 2007 roku aż 60,3% (w porównaniu do roku 2006 – za sprawą wzrostu w powiecie miasta Gdańska – był to wzrost o 3,8 pkt%). Jednocześnie udział przedsiębiorstw z pięciu powiatów o najniższych nakładach na inwestycje nie przekracza 4% ogółu nakładów inwestycyjnych w regionie.

W odniesieniu do źródeł finansowania inwestycji, można zauważyć, że przedsiębiorstwa średnie i duże wykazują bardzo podobne struktury źródeł środków przeznaczanych na inwestycje. Dominują tu środki własne oraz kredyty i pożyczki krajowe. Zupełnie inaczej inwestycje finansują pomorskie przedsiębiorstwa małe. W ich przypadku, większość finansuje inwestycje ze środków zagranicznych (głównie z zagranicznych kredytów). Ze środków budżetowych (dotacje krajowe i unijne) korzysta zaledwie 1,4% wszystkich inwestujących przedsiębiorstw regionu.

Poziom innowacyjności i nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach

W województwie pomorskim odsetek przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną sięgnął 29,1% w 2007 roku. W porównaniu z rokiem 2006 wskaźnik ten spadł o 9,6 pkt%. Na tle wskaźników ogólnopolskich, region pomorski plasował się nieznacznie powyżej średniej w 2006 roku, aby w 2007 roku spaść wyraźnie poniżej średniej krajowej. W przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo, nakłady na innowacje sięgały w regionie średnio 4,25 mln złotych w 2007 roku i było to 0,15 mln złotych więcej niż w roku 2006. Ten niewielki wzrost, przy jednoczesnym dużym wzroście średniej dla wszystkich przedsiębiorstw prowadzących działalność innowacyjną w kraju, spowodował wyraźny spadek tego wskaźnika dla regionu pomorskiego w porównaniu do średniej ogólnopolskiej w omawianym okresie. W 2006 średnia dla województwa pomorskiego stanowiła 83,8% średniej ogólnopolskiej, aby w roku 2007 spaść do poziomu 60,1%.

Obniżenie nakładów na innowacje w omawianym okresie, szczególnie na tle innych regionów w kraju, może być zagrożeniem dla konkurencyjności gospodarki regionu, także konkurencyjności jego produkcji eksportowej cechującej się wysoką specjalizacją wewnątrzgałęziową oraz rosnącym znaczeniem produktów wysokich technologii.

Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w województwie pomorskim w ogromnej mierze finansowana była ze środków własnych tych przedsiębiorstw – było tak w przypadku niemal 90% przedsiębiorstw innowacyjnych w 2006 roku i w przypadku 84,4% takich przedsiębiorstw w roku 2007. Bardzo niewielki odsetek innowacyjnych przedsiębiorstw z regionu sfinansował działalność innowacyjną ze środków budżetowych czy też ze środków pozyskanych z zagranicy. Należy jednak przyznać, że województwo pomorskie nie odbiega pod tym względem od bardzo niskiej średniej krajowej.

Poziom przychodów sektora przedsiębiorstw

Przychody sektora przedsiębiorstw w województwie pomorskim sięgnęły w 2007 roku prawie 107 miliardów złotych, co w porównaniu do roku 2006 (93 miliardy złotych) oznacza wzrost o niemal 15%.

Na tle dochodów ogółu polskich przedsiębiorstw, udział przedsiębiorstw sektora publicznego w wygenerowanym przychodzie przedsiębiorstw w regionie pomorskim był prawie dwukrotnie wyższy w 2006 roku a w roku 2007 ponad dwukrotnie wyższy niż średnia krajowa.

W przeliczeniu na 1 podmiot gospodarczy, w regionie pomorskim przedsiębiorstwa małe osiągają średni przychód w wysokości 1,4 mln złotych, przedsiębiorstwa średnie 35,5 mln złotych, zaś przedsiębiorstwa duże 366,2 mln złotych.

W regionie pomorskim przedsiębiorstwa małe wypracowały niemal tyle samo przychodu co przedsiębiorstwa duże (nieco ponad 65 mld złotych). Jednak należy zauważyć, że przychód przedsiębiorstw małych w regionie był wyraźnie większy niż średnia dla wszystkich województw, zaś przychód przedsiębiorstw dużych był mniejszy niż średni przychód tej klasy przedsiębiorstw dla wszystkich województw.

Większy niż średnia krajowa udział małych przedsiębiorstw w wygenerowanym przychodzie regionu zaświadcza o ich większej roli i w większym stopniu nadaje całej gospodarce cech właściwych dla małego biznesu, takich jak:

- łatwiejsza adaptacja do zmieniających się warunków rynkowych, w tym zmian postaw konsumpcyjnych,
- szybsze reakcje na zmiany popytu,
- większa zdolność do przeprowadzania stosunkowo szybko zmian struktury produkcji.

Biorąc pod uwagę wrażliwość gospodarki regionu na spowolnienie gospodarcze, które ujawniło się w ostatnim roku, rozwój małej i średniej przedsiębiorczości powinien być priorytetem polityki wsparcia gospodarki regionu.

4. Analiza danych wtórnych

4.1. Liczebność przedsiębiorstw oraz dynamika podmiotów gospodarczych. Rozkład terytorialny przedsiębiorstw

W 2008 roku w województwie pomorskim zarejestrowanych było 240 496 przedsiębiorstw. Jest to wzrost liczebności przedsiębiorstw na terenie województwa o 3% w stosunku do roku poprzedniego, kiedy to zarejestrowanych było 232 806 podmiotów gospodarczych. Województwo pomorskie zajmuje siódme miejsce pod względem liczby przedsiębiorstw wśród wszystkich województw w Polsce. Udział przedsiębiorstw województwa pomorskiego w liczbie wszystkich przedsiębiorstw w Polsce nie zmienił się na przestrzeni lat 2008 i 2007. Zarówno w roku 2008 jak i 2007 przedsiębiorstwa z województwa pomorskiego stanowiły 6% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w kraju.

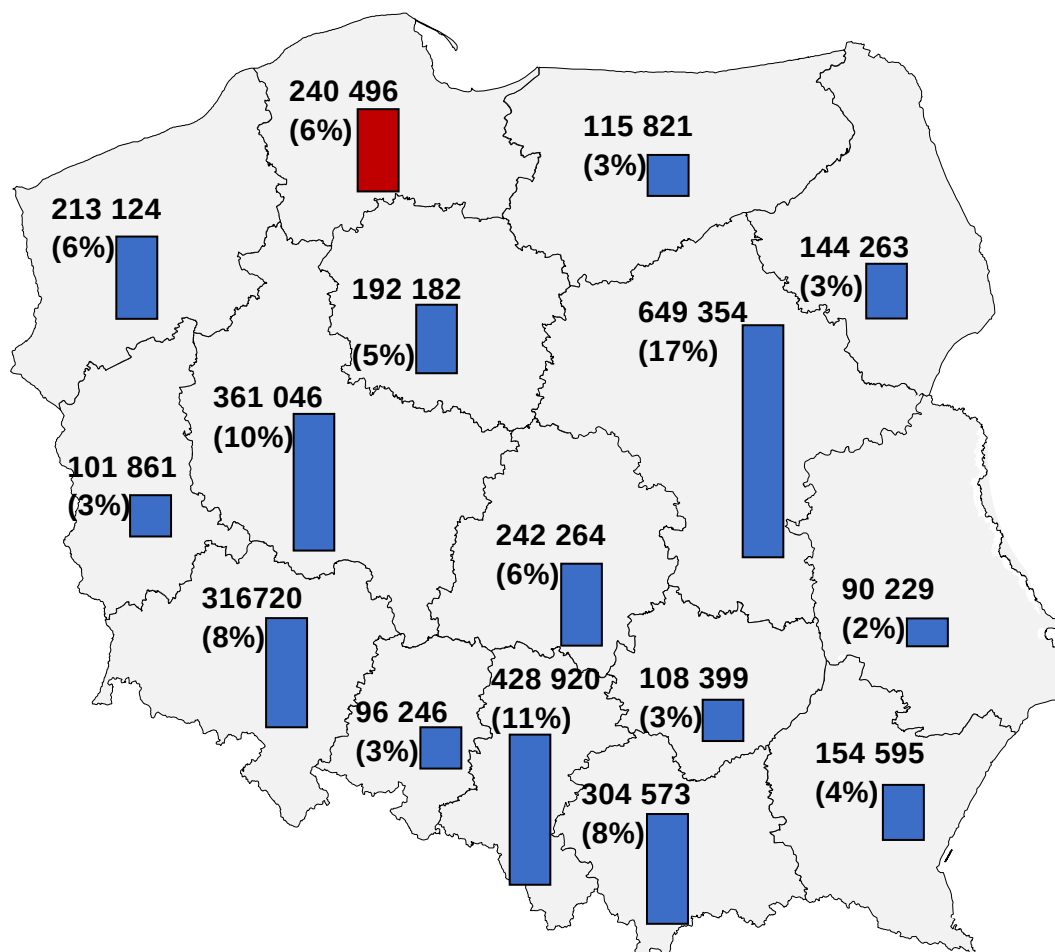
Tabela 1. Liczebność przedsiębiorstw w województwach.

	2008		2007	
	liczba przedsiębiorstw	udział w %	liczba przedsiębiorstw	udział w %
POLSKA OGÓŁEM	3757093	100%	3685608	100%
MAZOWIECKIE	649354	17%	627277	17%
ŚLĄSKIE	428920	11%	427413	12%
WIELKOPOLSKIE	361046	10%	352236	10%
DOLNOŚLĄSKIE	316720	8%	308308	8%
MAŁOPOLSKIE	304573	8%	293845	8%
ŁÓDZKIE	242264	6%	240862	7%
POMORSKIE	240496	6%	232806	6%
ZACHODNIOPOMORSKIE	213124	6%	210750	6%
KUJAWSKO-POMORSKIE	192182	5%	188531	5%
LUBELSKIE	154595	4%	151514	4%
PODKARPACKIE	144263	4%	142056	4%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	115821	3%	113058	3%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	108399	3%	106904	3%
LUBUSKIE	101861	3%	106450	3%
OPOLSKIE	96246	3%	94933	3%
PODLASKIE	90229	2%	88665	2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

Mapa 1. Liczebność przedsiębiorstw w województwach w 2008 roku (%udział w Polsce ogółem)

W 2008 roku, w województwie pomorskim, na 1000 mieszkańców przypadało 108 przedsiębiorstw, minimalnie mniej niż w roku 2007. Był to wynik wyraźnie lepszy od średniej krajowej (99 przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców). Wśród pozostałych województw tylko trzy miały wskaźnik lepszy od Pomorza. Były to województwa: zachodniopomorskie, mazowieckie, dolnośląskie.

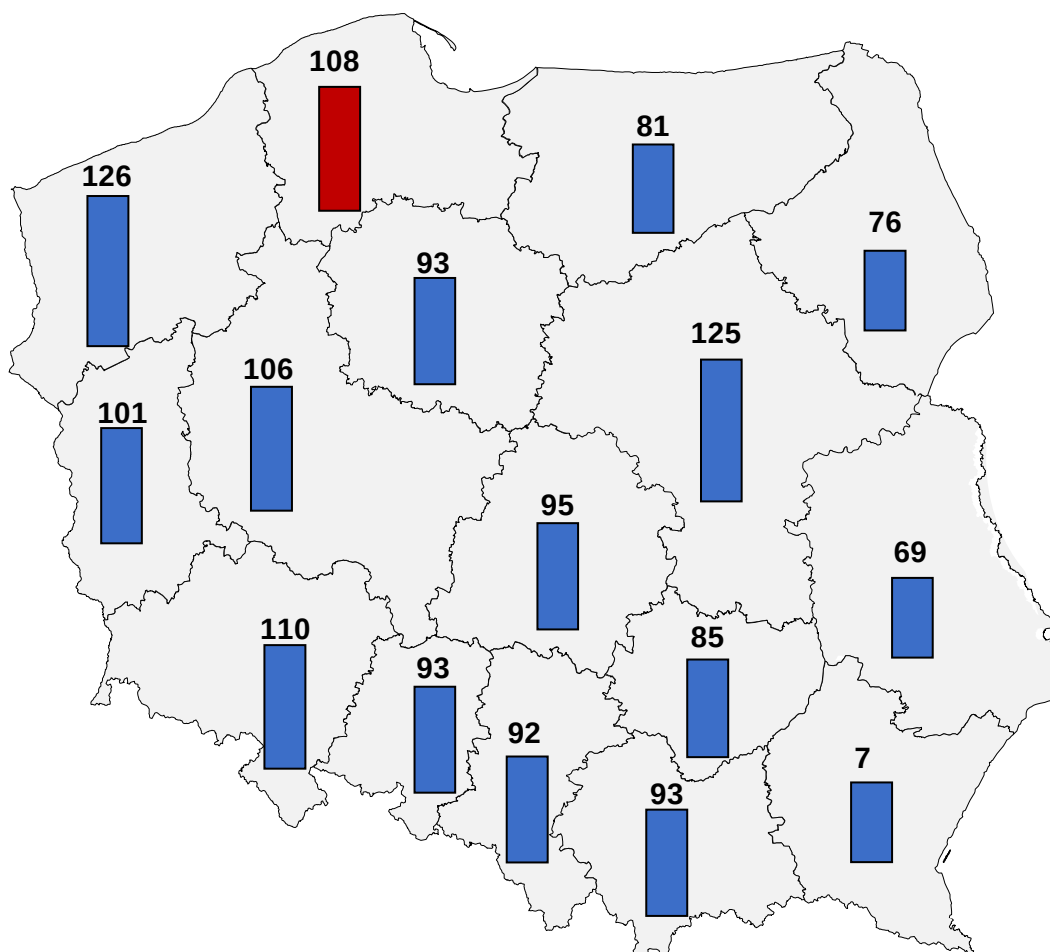
Tabela 2. Liczba przedsiębiorstw w województwach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

	2008	2007
POLSKA OGÓŁEM	99	99
ZACHODNIOPOMORSKIE	126	126
MAZOWIECKIE	125	125
DOLNOŚLĄSKIE	110	110
POMORSKIE	108	109
WIELKOPOLSKIE	106	107
LUBUSKIE	101	101
ŁÓDZKIE	95	95
OPOLSKIE	93	93
KUJAWSKO-POMORSKIE	93	93
MAŁOPOLSKIE	93	93
ŚLĄSKIE	92	92
ŚWIĘTOKRZYSKIE	85	85
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	81	81
PODLASKIE	76	76
LUBELSKIE	72	71
PODKARPACKIE	69	69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

Mapa 2. Liczba przedsiębiorstw w województwach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2008 roku

Wśród wszystkich podregionów województwa pomorskiego najwięcej przedsiębiorstw znajduje się na terenie podregionu trójmiejskiego (aż 42%). Na obszarze podregionów gdańskiego (powiaty: gdański, kartuski, nowodworski, pucki, wejherowski) i słupskiego (powiaty: bytowski, chojnicki, człuchowski, lęborski, słupski oraz miasto Słupsk) znajduje się odpowiednio po 20% ogółu pomorskich przedsiębiorstw. Najmniej przedsiębiorstw mieści się w podregionie starogardzkim (powiaty: kościerski, kwidzyński, malborski, starogardzki, sztumski, tczewski) tj. 18%.

Wśród powiatów województwa pomorskiego największą liczebnością przedsiębiorstw charakteryzują się powiaty: miasta Gdańsk (60 122 przedsiębiorstw, co stanowi 25% wszystkich przedsiębiorstw w województwie), miasta Gdynia (32 843), wejherowski (17 258) oraz miasta Słupsk (13 776). Natomiast najmniej przedsiębiorstw znajduje się na terenie powiatów: sztumskiego (3 219), nowodworskiego (3 783) oraz kościerskiego (4 901).

Rozkład liczebności przedsiębiorstw w poszczególnych powiatach podregionów województwa pomorskiego kształtuje się następująco.

W podregionie gdańskim najwięcej przedsiębiorstw mieści się na obszarze powiatu wejherowskiego, natomiast najmniej w powiecie nowodworskim. Na terenie powiatów puckiego, kartuskiego i gdańskiego znajduje się po 4% ogółu przedsiębiorstw województwa.

W podregionie słupskim najwięcej przedsiębiorstw znajduje się na terenie miasta Słupsk (13 776 przedsiębiorstw), najmniej natomiast w powiecie człuchowskim (5 199) oraz bytowskim (5 962). Na terenie pozostałych powiatów tego podregionu znajduje się po 3% przedsiębiorstw całego województwa pomorskiego.

W podregionie starogardzkim najwięcej przedsiębiorstw znajduje się na terenie powiatów starogardzkiego (10 550) i tczewskiego (9 554). Najmniej natomiast na terenie powiatu sztumskiego (3 219). W podregionie trójmiejskim zdecydowanie najwięcej przedsiębiorstw znajduje się w Gdańsku (60 122), niemal połowa mniej w Gdyni (32 843), natomiast w Sopocie zarejestrowanych jest jedynie (7 744). Należy zauważyć, iż liczebność przedsiębiorstw w roku 2008 nieznacznie wzrosła we wszystkich podregionach w porównaniu do roku 2007.

Poniższa tabela prezentuje szczegółowe dane dla wszystkich podregionów i powiatów województwa pomorskiego oraz procentowy udział przedsiębiorstw zarejestrowanych w poszczególnych jednostkach administracyjnych województwa w odniesieniu do ogólnej liczby przedsiębiorstw w regionie.

Tabela 3. Liczebność przedsiębiorstw Województwo Pomorskie - podregiony, powiaty

		2008		2007	
		liczba przedsięb.	udział w %	liczba przedsięb.	udział w %
OGÓŁEM		240 496	100%	232 806	100%
Podregion gdański		49 218	20%	46 181	20%
Powiaty:	gdański	9 700	4%	9 271	4%
	kartuski	9 451	4%	8 910	4%
	nowodworski	3 783	2%	3 611	2%
	pucki	9 026	4%	7 857	3%
	wejherowski	17 258	7%	16 532	7%
Podregion słupski		49 052	20%	48 054	21%
Powiaty:	bytowski	5 962	2%	5 817	2%
	chojnicki	7 623	3%	7 292	3%
	człuchowski	5 199	2%	5 071	2%
	lęborski	8 174	3%	8 014	3%
	słupski	8 318	3%	8 130	3%
	miasto Słupsk	13 776	6%	13 730	6%
Podregion starogardzki		41 517	18%	39 792	17%
Powiaty:	kościerski	4 901	2%	4 620	2%
	kwidzyński	7 467	3%	7 091	3%
	malborski	5 826	2%	5 666	2%
	starogardzki	10 550	4%	10 018	4%
	sztumski	3 219	1%	3 087	1%
	tczewski	9 554	4%	9 310	4%
Podregion trójmiejski		100 709	42%	98 779	42%
Miasta na prawach powiatu:	Gdańsk	60 122	25%	59 076	25%
	Gdynia	32 843	14%	32 104	14%
	Sopot	7 744	3%	7 599	3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

W 2008 roku w województwie pomorskim zarejestrowano 24480 nowych przedsiębiorstw, o 1743 więcej niż w roku poprzednim. Zmiany liczby nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w poszczególnych podregionach i powiatach województwa pomorskiego są niewielkie. Porównując lata 2007 i 2008 zauważono wzrost we wszystkich powiatach województwa pomorskiego z wyjątkiem powiatów bytowskiego oraz słupskiego, gdzie liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw nieznacznie spadła w 2008 roku w porównaniu do roku poprzedniego. Najwięcej nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w 2008 roku pochodzi z podregionu trójmiejskiego (36% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w województwie) oraz gdańskiego (31%). W

podregionach słupskim i starogardzkim zarejestrowało się po 17% nowych przedsiębiorstw. Biorąc pod uwagę poszczególne powiaty województwa, najwięcej nowych przedsiębiorstw pojawiło się w powiatach: miasta Gdańsk (22%), miasta Gdynia (12%) oraz powiecie puckim (11%). Najmniej nowych przedsiębiorstw pojawiło się w powiecie sztumskim (1%).

Tabela 4. Nowo zarejestrowane przedsiębiorstwa Województwo Pomorskie – podregiony, powiaty

		2008		2007	
		liczba przedsiębiorstw	udział	liczba przedsiębiorstw	udział
OGÓŁEM		24480	100%	22737	100%
Podregion gdański		7468	31%	7043	31%
Powiaty:	gdański	1009	4%	889	4%
	kartuski	1090	4%	1090	5%
	nowodworski	475	2%	414	2%
	pucki	2783	11%	2613	11%
	wejherowski	2111	9%	2037	9%
Podregion słupski		4044	17%	3822	17%
Powiaty:	bytowski	533	2%	557	2%
	chojnicki	848	3%	775	3%
	człuchowski	411	2%	407	2%
	lęborski	680	3%	628	3%
	słupski	671	3%	583	3%
	miasta Słupsk	901	4%	872	4%
Podregion starogardzki		4112	17%	3550	15%
Powiaty:	kościerski	700	3%	621	3%
	kwidzyński	571	2%	452	2%
	malborski	519	2%	470	2%
	starogardzki	996	4%	858	4%
	sztumski	335	1%	290	1%
	tczewski	991	4%	859	4%
Podregion trójmiejski		8856	36%	8322	37%
Miasta na prawach powiatu:	Gdańsk	5308	22%	5002	22%
	Gdynia	2973	12%	2809	12%
	Sopot	575	2%	511	2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

Rozkład procentowy liczebności przedsiębiorstw województwa pomorskiego ze względu na sektor w którym działają przedsiębiorstwa odpowiada rozkładowi dla kraju. W 2008 roku 97% wszystkich zarejestrowanych przedsiębiorstw działało w sektorze prywatnym (wzrost o jeden punkt procentowy w stosunku do roku poprzedniego) a tylko 3% w publicznym (dla porównania

udział przedsiębiorstw sektora prywatnego w Polsce wyniósł w 2008 roku 96%, a w sektorze publicznym 4%).

Tabela 5. Liczebność przedsiębiorstw ze względu na sektor w którym działa przedsiębiorstwo

	WOJEWÓDZTWO POMORSKIE		POLSKA	
	2008	2007	2008	2007
OGÓŁEM	24 0496	23 2806	375 7093	368 5608
SEKTOR PUBLICZNY	8334 (3%)	9964 (4%)	124 528 (4%)	139 505 (3%)
SEKTOR PRYWATNY	23 2162 (97%)	22 2842 (96%)	363 2565 (96%)	354 6103 (97%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

Analizując przedsiębiorstwa w Polsce działające w sektorze prywatnym pod względem formy prawnej działalności należy zauważyć, iż najsilniej reprezentowane są podmioty gospodarcze określone jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (w skali kraju w 2008 roku taką formę prawną miało 2 845 321 podmiotów). Na drugim miejscu w Polsce, w sektorze prywatnym znajdują się spółki handlowe. W sektorze publicznym najwięcej przedsiębiorstw to podmioty określone jako państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego (w 2008 roku było ich 65 048). Drugie pod względem liczebności w sektorze publicznym w kraju są spółki handlowe, których w 2008 roku było 4 712.

Podobnie jak w skali całego kraju, wśród przedsiębiorstw województwa pomorskiego działających w sektorze prywatnym największy udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Co więcej, w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła liczba podmiotów gospodarczych o takim charakterze działalności z 172 046 w 2007 roku do 178 396 w 2008 roku (tę samą tendencję zauważono w skali kraju). Drugą w kolejności dominującą formą działalności prawnej przedsiębiorstw w sektorze prywatnym, w województwie pomorskim są spółki handlowe (w 2008 roku było ich 19 688, nieco więcej niż w 2007 roku, kiedy liczba ta wynosiła 18 998). Pozostałe podmioty gospodarcze to spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, których w 2008 roku było w województwie 3 921 (dla porównania w 2007 było ich mniej - 3 788), oraz spółdzielnie w liczbie 1060 (nieco mniej niż w 2007 roku, kiedy liczba ta wynosiła 1099).

W sektorze publicznym, podobnie jak w Polsce, dominują państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem. W 2008 roku było ich 3 533 (dla porównania w 2007 było ich nieco więcej, gdyż - 3 611). Drugą dominującą formą działalności przedsiębiorstw w sektorze publicznym w pomorskim są spółki handlowe. W 2008 roku było ich 328, o 5 więcej niż w roku poprzednim.

Tabela 6. Liczebność przedsiębiorstw ze względu na charakter prawny działalności

		POLSKA		POMORSKIE	
		2008	2007	2008	2007
sektor prywatny	podmioty gospodarki narodowej ogółem	3 632 565	3 546 103	232 162	222 842
	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2 845 321	2 787 650	178 396	172 046
	spółki handlowe	264 230	253 437	19 688	18 998
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	63 741	61 402	3 921	3 788
	spółdzielnie	17 352	18 128	1 060	1 099
sektor publiczny	podmioty gospodarki narodowej ogółem	124 528	139 505	8 334	9 964
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	65 048	66 605	3 533	3 611
	przedsiębiorstwa państwowe	363	572	8	17
	spółki handlowe	4 712	4 862	328	323
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	130	144	7	6
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	634	722	33	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

Analizę przedsiębiorstw województwa pomorskiego ze względu na branżę w jakiej działa przeprowadzono posilując się danymi GUS i podziałem podmiotów gospodarki narodowej według sekcji PKD². PKD to Polska Klasyfikacja Działalności, która stanowi systematykę określającą rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej. Jest umownie przyjętym, hierarchicznie usystematyzowanym podziałem zbioru rodzajów działalności społeczno-gospodarczej. Wyróżniamy następujące sekcje PKD:

- A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- B. Górnictwo i wydobywanie
- C. Przetwórstwo przemysłowe

² Źródło: Słownik pojęć GUS.

- D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
- E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
- F. Budownictwo
- G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego]
- H. Transport i gospodarka magazynowa
- I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
- J. Informacja i komunikacja
- K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
- L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
- M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
- N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
- O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
- P. Edukacja
- Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
- R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
- S. Pozostała działalność usługowa
- T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
- U. Organizacje i zespoły eksterytorialne

Podobnie jak w skali całego kraju, w województwie pomorskim najwięcej przedsiębiorstw działa w sekcji handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego. W 2008 roku w sekcji tej zarejestrowanych było 60 943 przedsiębiorstw, co stanowiło 25% ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w województwie pomorskim. Dla porównania w 2007 przedsiębiorstwa zarejestrowane w tej sekcji stanowiły 26%, a więc udział przedsiębiorstw zarejestrowanych w tej sekcji minimalnie zmalał. W sekcji obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej w 2008 roku zarejestrowanych było 19% przedsiębiorstw z województwa pomorskiego, podobnie jak w roku 2007. Trzecią co do liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw jest sekcja budownictwa. Udział tej sekcji w liczbie zarejestrowanych w województwie pomorskim przedsiębiorstw wyniósł w 2008 roku 12%, tyle samo co w roku poprzednim. W sekcji przetwórstwo przemysłowe w 2008 roku zarejestrowanych było 12% przedsiębiorstw działających w województwie pomorskim. Kolejnymi silnie reprezentowanymi branżami, zarówno w województwie pomorskim, jak i w skali całego kraju są

transport, gospodarka magazynowa i łączność (7% udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w województwie pomorskim w 2008 roku) oraz działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała (7% w 2008 roku). Hotele i restauracje stanowiły 5% wszystkich przedsiębiorstw w roku 2008 w województwie pomorskim, co stanowi taki sam udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw jak w roku poprzednim. Udział branż ochrona zdrowia i pomoc społeczna oraz pośrednictwo finansowe wyniósł po 4% w liczebności wszystkich przedsiębiorstw województwa pomorskiego. Pozostałe sekcje mają 2% lub niższy udział w liczebności wszystkich przedsiębiorstw województwa pomorskiego.

Poniższa tabela prezentuje szczegółowo udział przedsiębiorstw województwa pomorskiego w poszczególnych sekcjach PKD w zestawieniu z wynikami dla Polski.

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD w 2007 i 2008 roku

	Województwo pomorskie				Polska	
	2008		2007		2008	2007
OGÓŁEM	240 496	100%	232 806	100%	3 757 093	3 685 608
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	60 943	25%	61 093	26%	1 136 409	1 149 810
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	45 075	19%	43 370	19%	634 064	611 339
Budownictwo	29 480	12%	26 953	12%	425 027	392 844
Przetwórstwo przemysłowe	28 138	12%	28 061	12%	371 929	375 015
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	16 957	7%	16 155	7%	269 154	263 423
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	15 857	7%	15 230	7%	266 487	258 227
Hotele i restauracje	11 503	5%	10 485	5%	115 136	113 263
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	10 307	4%	9 680	4%	174 658	165 792
Pośrednictwo finansowe	9 027	4%	8 913	4%	137 137	133 020
Edukacja	5 681	2%	5 470	2%	97 181	95 407
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	5 016	2%	4 967	2%	93 613	92 124
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	1 221	1%	1 222	1%	26 965	26 841
Rybnictwo	690	0%	680	0%	1 995	1 967
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	441	0%	371	0%	4 617	4 018
Górnictwo	148	0%	145	0%	2 608	2 424
Organizacje i zespoły eksterytorialne	11	0%	11	0%	86	74
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	1	0%	-	-	27	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

W najsilniej reprezentowanej sekcji PKD czyli handlu hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego najwięcej przedsiębiorstw w 2008 roku pochodziło z podregionu trójmiejskiego. Najwięcej przedsiębiorstw z tej sekcji zarejestrowanych jest na terenie powiatu miasta Gdańsk i Gdynia (w 2008 roku w Gdańsku- 14 260 oraz Gdyni - 8 317). Wśród powiatów z innych niż trójmiejski podregionów najwięcej przedsiębiorstw tej sekcji PKD jest w powiecie wejherowskim, a mianowicie (4 447) oraz mieście Słupsk (4001). W porównaniu z rokiem 2007 zmniejszyła się liczba przedsiębiorstw z tej sekcji w najsilniej przez nią reprezentowanych powiatach województwa pomorskiego.

Analogicznie jak w przypadku najliczniejszej sekcji województwa pomorskiego w 2008 roku przedsiębiorstwa z branży obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej są najsilniej reprezentowane w podregionie trójmiejskim, jest ich 25 137. Wśród powiatów województwa pomorskiego dominują Gdańsk z liczbą 15 290 przedsiębiorstw z sekcji obsługa nieruchomości i firm oraz Gdynia – 7 268. Wśród powiatów z innych niż trójmiejski podregionów po raz kolejny najwięcej przedsiębiorstw jest w powiecie miasta Słupsk, a mianowicie 2 981 oraz wejherowskim – 2 269. W porównaniu z 2007 rokiem zarówno na terenie całego województwa, jak i najsilniej reprezentowanego podregionu trójmiejskiego zwiększyła się liczba przedsiębiorstw z sekcji obsługa nieruchomości i firm. Dla podregionu trójmiejskiego z 24 045 podmiotów w 2007 roku do 25 137 w 2008 roku.

Sekcja budownictwo jest silnie reprezentowana w podregionie trójmiejskim – 9 616 podmiotów zarejestrowanych w tej sekcji, ale również gdańskim – 8 282 podmiotów. Wśród powiatów, najwięcej przedsiębiorstw z branży budowlanej znajduje się na terenie powiatów: miasta Gdańsk (5 782), miasta Gdynia (3 206) oraz wejherowskiego (3 233). W porównaniu z 2007 rokiem, w roku 2008 wzrosła liczba przedsiębiorstw z branży budowlanej na terenie województwa pomorskiego oraz na obszarze wszystkich podregionów z wyjątkiem gdańskiego.

Zdecydowanie najwięcej przedsiębiorstw w 2008 roku na obszarze województwa pomorskiego zajmujących się przetwórstwem przemysłowym pochodzi z terenu podregionu trójmiejskiego (11 681 podmiotów gospodarczych). Wśród powiatów najwięcej przedsiębiorstw z branży przetwórstwa przemysłowego pochodzi z powiatu miasta Gdańsk (7 256) oraz Gdynia (3 785). W porównaniu z rokiem poprzednim w 2008 nieznacznie zmalała liczba przedsiębiorstw z branży przetwórstwa przemysłowego zarówno w województwie, jak i na terenie podregionu trójmiejskiego (w 2007 było ich 11 820 na terenie podregionu trójmiejskiego).

Dane dla pozostałych sekcji zaprezentowane są szczegółowo z uwzględnieniem podziału na podregiony, powiaty województwa pomorskiego w poniższych tabelach.

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej według podregionów i sekcji PKD³ w 2008 roku.

sekcje PKD	ogółem	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
POLSKA	3 757 093	93 613	1 995	2 608	371 929	4 617	425 027	1 136 409	115 136	269 154	137 137	634 064	26 965	97 181	174 658	266 487	27	86
POMORSKIE	240 496	5 016	690	148	28 138	441	29 480	60 943	11 503	16 957	9 027	45 075	1 221	5 681	10 307	15 857	1	11
Podregion gdański	49 218	1 270	318	47	6 666	75	8 282	11 815	4 511	3 180	1 404	5 712	289	1 136	1 521	2 991	1	0
Powiat gdański	9 700	224	3	8	1 589	19	1 501	2 479	196	866	311	1 384	46	203	311	559	1	0
Powiat kartuski	9 451	474	5	12	1 298	11	2 137	2 257	263	592	226	879	81	296	338	582	0	0
Powiat nowodworski	3 783	109	74	1	481	4	410	883	656	160	87	436	28	78	128	248	0	0
Powiat pucki	9 026	143	219	6	773	11	1 001	1 749	2 835	461	165	744	58	176	182	503	0	0
Powiat wejherowski	17 258	320	17	20	2 525	30	3 233	4 447	561	1 101	615	2 269	76	383	562	1 099	0	0
Podregion słupski	49 052	2 057	245	27	4 947	156	5 617	13 518	3 203	3 108	1 551	7 741	423	1 279	1 975	3 205	0	0
Powiat bytowski	5 962	541	17	4	788	28	864	1 431	134	331	139	759	97	167	246	416	0	0
Powiat chojnicki	7 623	336	4	8	988	7	1 043	2 172	208	452	198	1 028	74	227	354	524	0	0
Powiat człuchowski	5 199	276	5	1	479	24	616	1 524	166	291	163	843	64	151	259	337	0	0
Powiat lęborski	8 174	204	58	9	768	13	1 054	2 275	1 133	408	190	1 161	51	157	227	466	0	0
Powiat słupski	8 318	559	138	3	876	39	846	2 105	956	551	223	969	90	198	249	516	0	0
Powiat m.Słupsk	13 776	141	23	2	1 048	45	1 194	4 011	606	1 075	638	2 981	47	379	640	946	0	0
Podreg.starogardzki	41 517	1 237	20	25	4 844	73	5 965	11 481	999	2 701	1 451	6 485	358	1 048	1 938	2 892	0	0
Powiat kościerski	4 901	178	3	3	630	8	1 005	1 089	159	351	117	499	72	161	209	417	0	0
Powiat kwidzyński	7 467	204	3	3	771	17	748	1 916	187	618	277	1 598	45	193	398	489	0	0
Powiat malborski	5 826	124	5	0	663	5	626	1 616	129	333	246	1 186	46	131	324	392	0	0
Powiat starogardzki	10 550	417	0	4	1 133	15	1 609	3 475	235	636	352	1 121	97	245	433	778	0	0
Powiat tczewski	9 554	181	8	10	1 294	17	1 448	2 618	230	616	316	1 503	60	232	408	613	0	0
Powiat sztumski	3 219	133	1	5	353	11	529	767	59	147	143	578	38	86	166	203	0	0
Podregion trójmiejski	100 709	452	107	49	11 681	137	9 616	24 129	2 790	7 968	4 621	25 137	151	2 218	4 873	6 769	0	11
Powiat m.Gdańsk	60 122	283	45	37	7 256	79	5 782	14 260	1 497	4 563	2 632	15 290	90	1 276	2 944	4 082	0	6
Powiat m.Gdynia	32 843	142	59	11	3 785	50	3 206	8 317	993	2 905	1 664	7 268	48	780	1 543	2 068	0	4
Powiat m.Sopot	7 744	27	3	1	640	8	628	1 552	300	500	325	2 579	13	162	386	619	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

¹ A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, B. Rybactwo, C. Górnictwo, D. Przetwórstwo przemysłowe, E. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, F. Budownictwo, G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego], H. Transport i gospodarka magazynowa, I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J. Informacja i komunikacja, K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca , O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, P. Edukacja, Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, S. Pozostała działalność usługowa , T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, U. Organizacje i zespoły eksterytorialne

Tabela 9. Podmioty gospodarki narodowej według podregionów i sekcji PKD w 2007 roku.

sekcje PKD	ogółem	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
POLSKA	3 685 608	92 124	1 967	2 424	375 015	4 018	392 844	1 149 810	113 263	263 423	133 020	611 339	26 841	95 407	165 792	258 227	20	74
POMORSKIE	232 806	4 967	680	145	28 061	371	26 953	61 093	10 485	16 155	8 913	43 370	1 222	5 470	9 680	15 230	0	11
Podregion gdański	46 181	1 200	305	46	6 491	65	7 413	11 666	3 634	3 033	1 389	5 430	287	1 066	1 396	2 760	0	0
Powiat gdański	9 271	216	3	7	1 572	11	1 381	2 438	177	804	309	1 322	45	199	281	506	0	0
Powiat kartuski	8 910	447	4	12	1 282	12	1 882	2 179	246	568	223	834	81	285	309	546	0	0
Powiat nowodworski	3 611	103	74	1	450	4	337	872	627	149	86	438	25	75	123	247	0	0
Powiat pucki	7 857	128	208	6	728	12	864	1 717	2 047	446	165	697	60	157	172	450	0	0
Powiat wejherowski	16 532	306	16	20	2 459	26	2 949	4 460	537	1 066	606	2 139	76	350	511	1 011	0	0
Podregion słupski	48 054	2 074	248	25	4 909	135	5 004	13 612	3 163	3 032	1 528	7 638	424	1 250	1 889	3 123	0	0
Powiat bytowski	5 817	549	19	4	779	24	783	1 434	135	323	136	739	97	159	230	406	0	0
Powiat chojnicki	7 292	354	4	8	947	7	891	2 120	207	413	202	1 024	73	210	328	504	0	0
Powiat człuchowski	5 071	272	5	1	486	24	544	1 523	165	290	158	825	65	142	253	318	0	0
Powiat lęborski	8 014	203	60	8	756	12	929	2 304	1 117	408	180	1 133	52	160	232	460	0	0
Powiat słupski	8 130	560	139	2	866	38	733	2 124	942	527	222	962	91	187	237	500	0	0
Powiat m.Słupsk	13 730	136	21	2	1 075	30	1 124	4 107	597	1 071	630	2 955	46	392	609	935	0	0
Podreg. starogardzki	39 792	1 245	17	26	4 841	70	5 190	11 355	977	2 532	1 386	6 257	357	1 006	1 781	2 752	0	0
Powiat kościerski	4 620	175	2	2	626	11	858	1 095	143	326	114	471	71	154	191	381	0	0
Powiat kwidzyński	7 091	192	2	3	742	15	655	1 868	177	572	255	1 556	46	184	362	462	0	0
Powiat malborski	5 666	121	5	0	662	5	572	1 611	134	307	238	1 163	47	123	299	379	0	0
Powiat starogardzki	10 018	449	0	6	1 121	13	1 384	3 360	226	609	342	1 077	95	232	380	724	0	0
Powiat tczewski	9 310	181	7	10	1 345	15	1 288	2 646	237	580	298	1 419	60	229	389	606	0	0
Powiat sztumski	3 087	127	1	5	345	11	433	775	60	138	139	571	38	84	160	200	0	0
Podregion trójmiejski	98 779	448	110	48	11 820	101	9 346	24 460	2 711	7 558	4 610	24 045	154	2 148	4 614	6 595	0	11
Powiat m.Gdańsk	59 076	284	47	34	7 441	62	5 614	14 452	1 481	4 274	2 604	14 667	90	1 240	2 807	3 973	0	6
Powiat m.Gdynia	32 104	137	60	12	3 721	32	3 113	8 423	951	2 814	1 658	6 932	51	743	1 429	2 024	0	4
Powiat m.Sopot	7 599	27	3	2	658	7	619	1 585	279	470	348	2 446	13	165	378	598	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS.

Struktura podmiotów gospodarki narodowej według liczby pracujących dla całego kraju i dla województwa pomorskiego jest niemal identyczna. Cechą charakterystyczną jest zdecydowana dominacja w strukturze przedsiębiorstw podmiotów mikro (liczących do 9 pracowników), które stanowią 95% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej Polski. Zdecydowanie mniej jest przedsiębiorstw małych zatrudniających od 10 do 49 pracowników (jedynie 5% przedsiębiorstw w skali kraju). Jeszcze mniej jest przedsiębiorstw średnich zatrudniających powyżej 50 pracowników. Najmniejszy udział w strukturze przedsiębiorstw ze względu na liczbę pracowników mają duże podmioty liczące powyżej 250 osób. Taki rozkład przedsiębiorstw ze względu na liczbę pracowników jest odzwierciedlony w województwie pomorskim.

W 2008 roku w województwie pomorskim było 228 597 przedsiębiorstw mikro (jest to wzrost w stosunku do poprzedniego roku, kiedy to w województwie pomorskim było zarejestrowanych 221 264 takich przedsiębiorstw). Najwięcej mikro przedsiębiorstw mieści się na terenie podregionu trójmiejskiego, a mianowicie 95 710 podmiotów. Na poziomie powiatów mikro przedsiębiorstw jest najwięcej na terenie miasta Gdańsk (57 228) oraz miasta Gdynia (31 159), warto też zwrócić uwagę na powiat wejherowski, gdzie w 2008 roku było zarejestrowanych 16 439 podmiotów tej wielkości przedsiębiorstw. Przedsiębiorstw małych zatrudniających od 10 do 49 osób było w województwie pomorskim w 2008 roku 9 796. Jest to nieznaczny wzrost w stosunku do roku poprzedniego. Podobnie, jak w przypadku mikro przedsiębiorstw najwięcej podmiotów gospodarczych tej wielkości znajduje się w podregionie trójmiejskim. W roku 2008, w województwie pomorskim było 1843 średnich przedsiębiorstw (dla porównania w 2007 roku 1770). Najmniej jest przedsiębiorstw dużych liczących powyżej 250 osób. W 2007 roku w województwie pomorskim dużych podmiotów gospodarczych było 40, rok później 39.

Poniższa tabela prezentuje szczegółowe dane dotyczące liczebności przedsiębiorstw z uwzględnieniem liczby pracowników w podziale na podregiony i powiaty województwa pomorskiego.

Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej według liczby pracujących oraz podregionów i powiatów w latach 2007 i 2008.

	ogółem		Mikro 0 – 9 osób		Małe 10 – 49 osób		Średnie 50 – 249 osób		Duże 250 i więcej osób	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
POLSKA	3 757 093	3 685 608	3 568 137	3 502 303	154 833	150 128	29 323	28 462	4 800	4 715
POMORSKIE	240 496	232 806	228 597	221 264	9 796	9 515	1 843	1 770	260	257
Podregion gdański	49 218	46 181	46 801	43 842	2 058	2 014	337	302	22	23
Powiat gdański	9 700	9 271	9 199	8 800	435	413	64	57	2	1
Powiat kartuski	9 451	8 910	8 889	8 372	489	474	69	59	4	5
Powiat nowodworski	3 783	3 611	3 627	3 454	138	139	18	18	0	0
Powiat pucki	9 026	7 857	8 647	7 489	321	314	55	48	3	6
Powiat wejherowski	17 258	16 532	16 439	15 727	675	674	131	120	13	11
Podregion słupski	49 052	48 054	46 774	45 836	1 825	1 761	402	409	51	48
Powiat bytowski	5 962	5 817	5 615	5 471	290	287	53	54	4	5
Powiat chojnicki	7 623	7 292	7 173	6 853	370	358	70	71	10	10
Powiat człuchowski	5 199	5 071	4 951	4 821	194	194	48	52	6	4
Powiat lęborski	8 174	8 014	7 868	7 731	241	219	57	56	8	8
Powiat słupski	8 318	8 130	7 924	7 746	329	315	57	62	8	7
Powiat m.Słupsk	13 776	13 730	13 243	13 214	401	388	117	114	15	14
Podregion starogardzki	41 517	39 792	39 312	37 670	1 833	1 759	331	321	41	42
Powiat kościerski	4 901	4 620	4 599	4 324	263	256	35	36	4	4
Powiat kwidzyński	7 467	7 091	7 093	6 722	299	294	67	65	8	10
Powiat malborski	5 826	5 666	5 528	5 368	247	250	45	42	6	6
Powiat starogardzki	10 550	10 018	10 025	9 530	440	400	76	77	9	11
Powiat tczewski	9 554	9 310	9 060	8 840	401	386	81	75	12	9
Powiat sztumski	3 219	3 087	3 007	2 886	183	173	27	26	2	2
Podregion trójmiejski	100 709	98 779	95 710	93 916	4 080	3 981	773	738	146	144
Powiat m.Gdańsk	60 122	59 076	57 228	56 234	2 338	2 310	468	441	88	91
Powiat m.Gdynia	32 843	32 104	31 159	30 503	1 389	1 312	243	241	4 800	4 715
Powiat m.Sopot	7 744	7 599	7 323	7 179	353	359	62	56	260	257

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS.

4.2. Rynek pracy

4.2.1. Poziom zatrudnienia oraz dynamika zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw

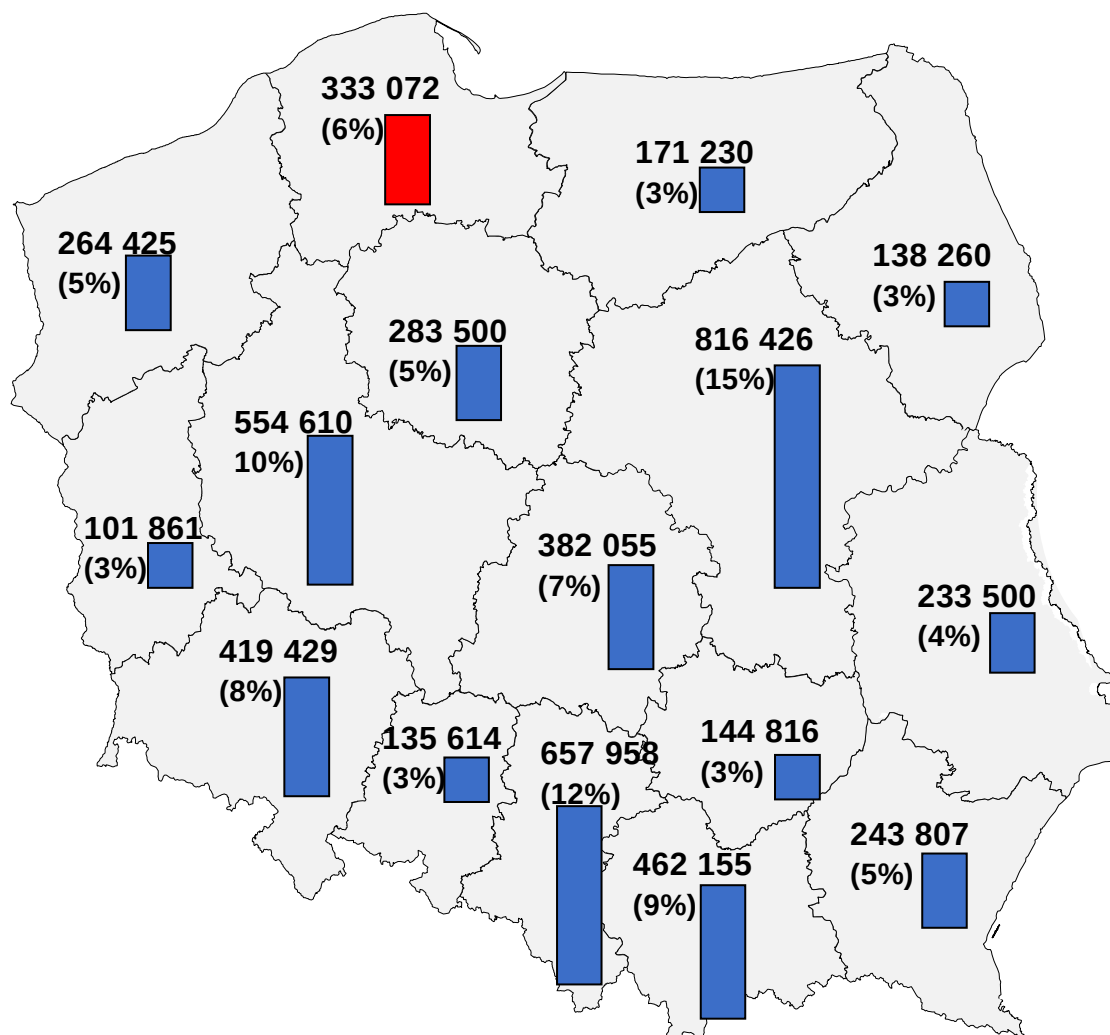
W województwie pomorskim pracowało w przedsiębiorstwach w 2008 roku 333 072 osób, co stanowi 6% ogółu ludności Polski pracującej w przedsiębiorstwach. Jest to nieznaczny wzrost w stosunku do roku poprzedniego, kiedy to w regionie pracowało w przedsiębiorstwach 318 284 osoby. Tendencja w województwie odpowiada również wzrostowi zatrudnienia w przedsiębiorstwach w skali kraju. Udział liczby pracujących w sektorze przedsiębiorstw w województwie pomorskim w ogólnej liczbie pracujących w przedsiębiorstwach kraju był na takim samym poziomie w roku 2008 jak w roku poprzednim. W grudniu 2007 roku zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie pomorskim wzrosło do poziomu 271 tysięcy osób.

Tabela 11. Pracujący w przedsiębiorstwach. Pracujący i zatrudnieni ogółem.

Pracujący w przedsiębiorstwach				
	2008		2007	
	liczba osób	%	liczba osób	%
POLSKA	5 409 563	100%	5 221 592	100%
MAZOWIECKIE	816 426	15%	828 329	16%
ŚLĄSKIE	657 958	12%	633 703	12%
WIELKOPOLSKIE	554 610	10%	541 937	10%
MAŁOPOLSKIE	462 155	9%	437 272	8%
DOLNOŚLĄSKIE	419 429	8%	397 837	8%
ŁÓDZKIE	382 055	7%	370 339	7%
POMORSKIE	333 072	6%	318 284	6%
LUBELSKIE	243 807	5%	233 031	4%
ZACHODNIOPOMORSKIE	264 425	5%	250 409	5%
KUJAWSKO-POMORSKIE	283 340	5%	265 807	5%
PODKARPACKIE	233 500	4%	220 316	4%
PODLASKIE	138 260	3%	132 295	3%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	162 521	3%	153 616	3%
LUBUSKIE	144 816	3%	140 738	3%
OPOLSKIE	135 614	3%	126 449	2%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	171 230	3%	177 575	3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

Mapa 4. Pracujący w przedsiębiorstwach. Pracujący i zatrudnieni ogółem w 2008 roku

Wśród pracujących w przedsiębiorstwach województwa pomorskiego największa liczba osób zatrudniona jest w sektorze usługowym, w 2008 roku było to 70% osób pracujących w przedsiębiorstwach. W sektorze przemysłowym pracowało w tym samym roku 28% ogółu zatrudnionych. Natomiast, jedynie 2% ogółu zatrudnionych w przedsiębiorstwach w pomorskim pracuje w sektorze rolniczym. Śledząc dynamikę zatrudnienia w sektorach w województwie pomorskim należy zauważyć, że w porównaniu z rokiem 2007, w 2008 roku nieznacznie wzrosła liczba zatrudnionych w przedsiębiorstwach w sektorach usługowym oraz przemysłowym. Natomiast zmalała liczba osób zatrudnionych w sektorze rolniczym.

Porównując dane dla województwa z danymi dla całego kraju zauważa się podobne tendencje. Liczba pracujących w przedsiębiorstwach w poszczególnych sektorach kształtuje się bardzo podobnie w kraju jak w województwie: w 2008 roku w Polsce wśród ogółu zatrudnionych w przedsiębiorstwach 27% było zatrudnionych w sektorze przemysłowym, 72% w usługowym, a jedynie 2% w rolniczym. Ponadto,

podobnie jak w województwie pomorskim zmalała liczba pracujących w sektorze rolniczym, wzrosła natomiast w dwóch pozostałych sektorach: przemysłowym i usługowym.

Tabela 12. Pracujący w przedsiębiorstwach. Pracujący i zatrudnieni w sektorach

Pracujący w przedsiębiorstwach		2008	2007
		liczba osób (udział w %)	
POLSKA	Ogółem:	5 409 563 (100%)	5 221 592 (100%)
	Pracujący i zatrudnieni sektor przemysłowy	1 453 418 (27%)	1 404 259 (27%)
	Pracujący i zatrudnieni sektor rolniczy	84 307 (2%)	90 123 (2%)
	Pracujący i zatrudnieni sektor usługowy	3 871 838 (72%)	3 727 210 (71%)
POMORSKIE	Ogółem:	333 072 (100%)	318 284 (100%)
	Pracujący i zatrudnieni sektor przemysłowy	92 624 (28%)	87 014 (27%)
	Pracujący i zatrudnieni sektor rolniczy	6 284 (2%)	6 799 (2%)
	Pracujący i zatrudnieni sektor usługowy	234 164 (70%)	224 471 (71%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

4.2.2 Bezrobocie. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Najbardziej aktualne dane dotyczące liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Polsce oraz poszczególnych województwach dotyczą końca września 2009 roku. W okresie od końca 2008 roku do końca września 2009 roku liczba bezrobotnych w Polsce zwiększyła się o 16,4%. Największy wzrost liczby bezrobotnych zanotowano w województwach: wielkopolskim (30,7%), pomorskim (27,5%) oraz śląskim (25,5%). W województwie pomorskim liczba zarejestrowanych bezrobotnych zwiększyła się o 18 665 osób. Jest to drugie w skali kraju województwo w którym najbardziej wzrosło bezrobocie w analizowanym okresie. Poniższa tabela prezentuje szczegółowe dane dla poszczególnych województw.

Tabela 13. Zmiany liczby bezrobotnych w poszczególnych województwach w okresie grudzień 2008 r. – wrzesień 2009 r.

	Liczba bezrobotnych		zmiana	
	stan na 31.12.2008	stan na 31.09.2009	liczba bezrobotnych	w %
POLSKA	1 473 752	1 715 890	242 138	16,4
Wielkopolskie	91 441	119 477	28 036	30,7
Pomorskie	67 771	86 436	18 665	27,5
Śląskie	122 748	153 996	31 248	25,5
Małopolskie	97 813	117 475	19 662	20,1
Lubuskie	46 311	55 554	9 243	20,0
Podlaskie	45 821	54 722	8 901	19,4
Mazowieckie	178 028	210 099	32 071	18,0
Łódzkie	99 191	116 980	17 789	17,9
Dolnośląskie	113 890	133 981	20 091	17,6
Opolskie	35 698	41 707	6 009	16,8
Podkarpackie	115 567	131 336	15 769	13,6
Warmińsko-Mazurskie	87 420	97 592	10 172	11,6
Zachodniopomorskie	82 520	91 246	8 726	10,6
Kujawsko-Pomorskie	110 256	121 676	11 420	10,4
Lubelskie	101 561	104 711	3 150	3,1
Świętokrzyskie	77 716	78 902	1 186	1,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

Szczegółowe dane dla poszczególnych powiatów województwa pomorskiego wskazują, iż największy udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w regionie mają powiaty: miasta Gdańsk i starogardzki (po 9%), a także bytowski, chojnicki oraz słupski (po 7%). Najmniejszy udział miały powiaty miasta Sopot (1%) oraz gdański (2%). Porównując liczby zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2007 – 2008 odnotowano spadek zarejestrowanych bezrobotnych w roku 2008 w porównaniu do 2007 zarówno w kraju jak i w województwie pomorskim. Jednakże w 2009 roku tendencja ta uległa odwróceniu, gdyż do września tegoż roku zarejestrowało się w województwie pomorskim ponad 86 tysięcy bezrobotnych (na koniec 2008 roku było ich 67 771). Podobnie w skali kraju mamy do czynienia ze wzrostem liczby

bezrobotnych – w 2008 było ich 1 473 752, natomiast na koniec września 2009 1 715 890.

Tabela 14. Bezrobotni zarejestrowani

		30.09.2009	2008	2007	dynamika 2007 -2008 (w pkt%)
POLSKA		1 715 890	1 473 752	1 746 573	84,4
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE		86 436	67 771	86 904	78,0
POWIAT	Liczba	woj. Pomorskie=100 (udział w %)			
bytowski	6403	7%	5698	6383	89,3
chojnicki	6098	7%	5103	6200	82,3
człuchowski	4714	5%	4298	4118	104,4
gdański	1782	2%	1018	1524	66,8
kartuski	3172	4%	2349	3334	70,5
kościerski	3695	4%	3275	3836	85,4
kwidzyński	4590	5%	3215	3875	83,0
lęborski	3653	4%	3780	4641	81,4
malborski	4184	5%	3485	4373	79,7
nowodworski	2303	3%	2602	3348	77,7
pucki	2349	3%	2063	2991	69,0
słupski	6006	7%	4840	6786	71,3
starogardzki	7803	9%	5823	7960	73,2
sztumski	3077	4%	2110	2299	91,8
tczewski	5127	6%	3816	6816	56,0
wejherowski	5575	6%	4042	4454	90,7
miasta Gdańsk	7737	9%	4828	7159	67,4
miasta Gdynia	3455	4%	2284	2557	89,3
miasta Słupsk	4239	5%	2805	3832	73,2%
miasta Sopot	474	1%	337	418	80,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Gdańsku

W okresie od końca roku 2008 do września 2009 roku stopa bezrobocia⁴ wzrosła w skali kraju o 1,4 pkt%. Województwo pomorskie zajmuje drugą pozycję w rankingu województw jeżeli chodzi o największy wzrost bezrobocia w kraju. Odnotowano w nim wzrost na poziomie 2,1 pkt%. Poniższa tabela prezentuje dane dla poszczególnych województw.

Tabela 15. Zmiany stopy bezrobocia w poszczególnych województwach w okresie grudzień 2008 r. – wrzesień 2009 r.

WOJEWÓDZTWO	Stopa bezrobocia		Dynamika (w pkt%)
	stan na 31.12.2008	stan na 31.09.2009	
POLSKA	9,5%	10,9%	1,4
Lubuskie	12,5%	14,7%	2,2
Pomorskie	8,4%	10,5%	2,1
Wielkopolskie	6,4%	8,2%	1,8
Podlaskie	9,7%	11,4%	1,7
Warmińsko-Mazurskie	16,8%	18,4%	1,6
Dolnośląskie	10,0%	11,6%	1,6
Śląskie	6,9%	8,5%	1,6
Łódzkie	9,2%	10,7%	1,5
Opolskie	9,8%	11,3%	1,5
Podkarpackie	13%	14,5%	1,5
Małopolskie	7,5%	8,9%	1,4
Kujawsko-Pomorskie	13,3%	14,5%	1,2
Zachodniopomorskie	13,3%	14,5%	1,2
Mazowieckie	7,3%	8,5%	1,2
Lubelskie	11,2%	11,6%	0,4
Świętokrzyskie	13,7%	14,0%	0,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podobnie jak w przypadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych, w przypadku stopy bezrobocia rejestrowanego można zaobserwować następującą tendencję: w roku 2008 w porównaniu do roku poprzedniego zmalała stopa bezrobocia w całym kraju (o 1,7 pkt%), a także w województwie pomorskim o 2,3 pkt%. Jednakże, tendencja ta uległa odwróceniu w roku 2009 kiedy to na koniec września w Polsce zanotowano stopę bezrobocia na poziomie 10,9% (w porównaniu na koniec 2008 roku wynosiła ona 9,5%), podobnie w województwie pomorskim (10,5% na koniec września 2009 roku oraz 8,4% na koniec 2008 roku).

⁴ Stopa bezrobocia rozumiana jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo (w %). Źródło: Słownik pojęć GUS.

Analizując bardziej szczegółowo sytuację na rynku pracy w województwie pomorskim na koniec września 2009 roku najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: sztumskim (22,9%), człuchowski (22,3%) oraz bytowski (22,1%). Natomiast najniższa stopa bezrobocia została odnotowana w powiatach miast: Sopot 2,7%, Gdynia 3,4%, Gdańsk 4,1%.

Mapa 5. Stopa bezrobocia w poszczególnych województwach na dzień 31 wrzesień 2009r.

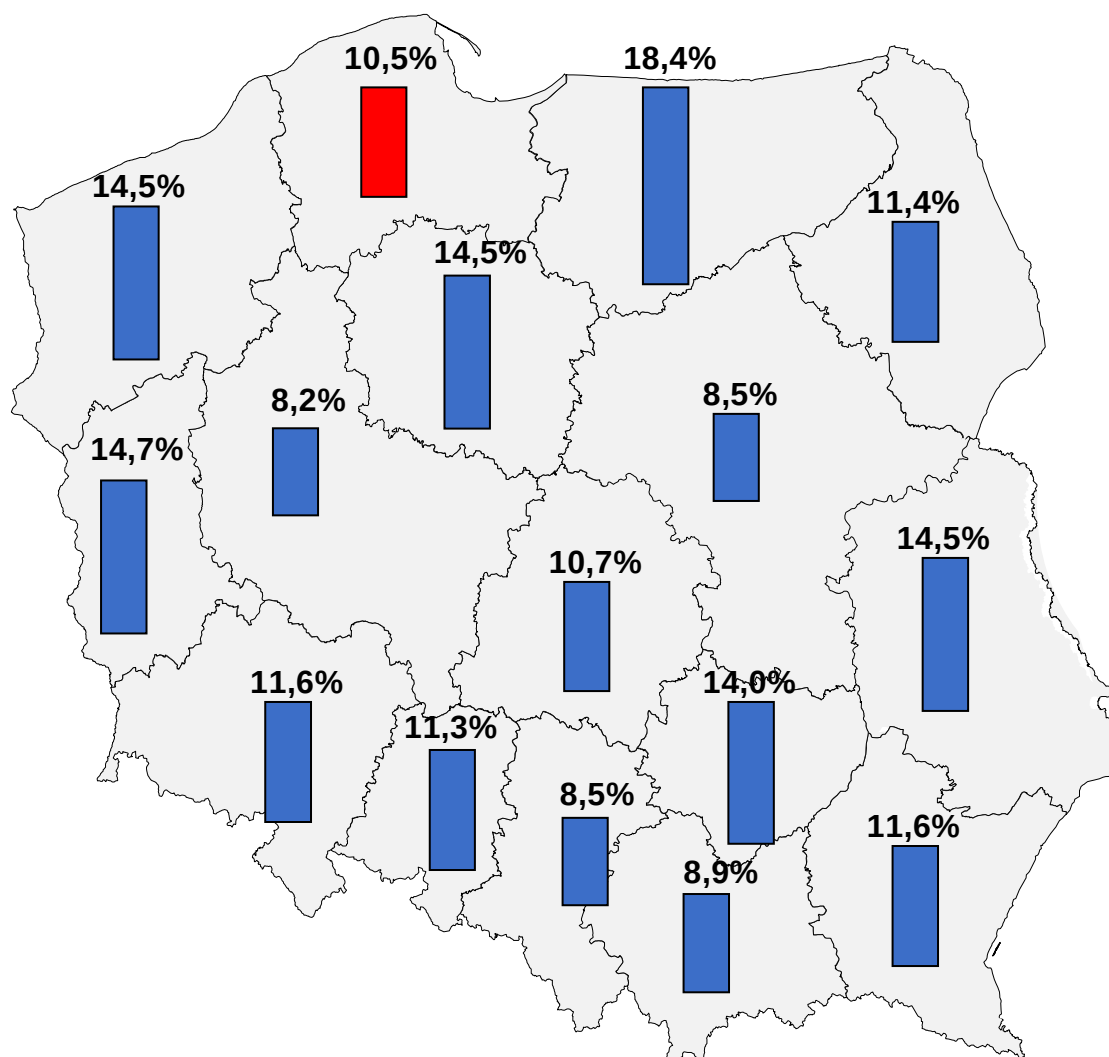

Tabela 16. Zmiany stopy bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa pomorskiego.

	30.09.2009	2008	2007	dynamika 2007 -2008 (w pkt%)
POLSKA	10,9%	9,5%	11,2%	-1,7
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE	10,5%	8,4%	10,7%	-2,3
POWIAT				
bytowski	22,1%	20,3%	22,3%	-2,0
chojnicki	17,1%	14,9%	17,7%	-2,8
człuchowski	22,3%	20,8%	20,2%	0,6
gdański	6,1%	3,8%	5,7%	-1,9
kartuski	8,4%	6,8%	9,5%	-2,7
kościerski	15,3%	14,1%	16,3%	-2,2
kwidzyński	13,5%	9,6%	11,4%	-1,8
lęborski	15,9%	16,8%	20,1%	-3,3
malborski	20,7%	17,8%	21,6%	-3,8
nowodworski	20,0%	22,9%	27,8%	-4,9
pucki	9,5%	9,0%	12,7%	-3,7
słupski	19,4%	16,2%	21,5%	-5,3
starogardzki	17,8%	14,5%	19,0%	-4,5
sztumski	22,9%	17,7%	19,2%	-1,5
tczewski	12,7%	10,0%	16,8%	-6,8
wejherowski	10,8%	8,4%	9,3%	-0,9
miasta GDAŃSK	4,1%	2,5%	3,7%	-1,2
miasta GDYNIA	3,4%	2,2%	2,5%	-0,3
miasta SŁUPSK	9,6%	6,7%	9,1%	-2,4
miasta SOPOT	2,7%	1,9%	2,4%	-0,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Gdańsku.

4.2.3 Liczba ofert pracy

Najbardziej aktualne dane dotyczące liczby ofert pracy w województwie pomorskim dotyczą okresu od 1 stycznia do końca września 2009 roku. W tym okresie w województwie pomorskim zarejestrowano 42 067 ofert pracy. Wśród powiatów województwa pomorskiego we wrześniu 2009 najwięcej ofert pracy zarejestrowano w powiecie miasta Gdańsk (13% wszystkich ofert pracy w województwie) oraz Gdyni (10%). Najmniej ofert pracy zarejestrowano w Sopocie (1% wszystkich ofert) oraz w powiecie sztumskim (2% wszystkich ofert).

Porównując rok 2008 oraz 2009 należy stwierdzić, że nieco spadła liczba ofert zarówno w Polsce jak i w regionie pomorskim. W 2008 roku na terenie województwa pomorskiego suma ofert wynosiła 86 677, natomiast w 2007 roku ofert pracy było 96 040. Największy spadek liczby ofert pracy w porównywanym okresie zanotowały powiaty lęborski oraz wejherowski. Natomiast powiat kartuski odnotował niemal 2,5 krotny wzrost liczby ofert zatrudnienia.

Tabela 17. Liczba ofert pracy (suma ofert pracy od dnia 01.01 danego roku do końca okresu sprawozdawczego)

	30.09.2009		2008	2007	dynamika 2007 -2008 (w pkt%)
POLSKA	730756		1142653	1242202	92,0
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE	42067		86677	96040	90,3
POWIAT	100%				
bytowski	2197	5%	2792	3695	75,6
chojnicki	2149	5%	3776	3744	100,9
człuchowski	1740	4%	2454	2598	94,5
gdański	1506	4%	1940	2408	80,6
kartuski	1167	3%	2769	1238	223,7
kościerski	1605	4%	2641	2886	91,5
kwidzyński	1415	3%	2554	2311	110,5
lęborski	1997	5%	2844	4863	58,5
malborski	2602	6%	3276	2551	128,4
nowodworski	1483	4%	2163	2575	84,0
pucki	1695	4%	2838	2962	95,8
słupski	2382	6%	5185	7331	70,7
starogardzki	2458	6%	6183	6579	94,0
sztumski	845	2%	1580	1243	127,1
tczewski	2685	6%	9361	5706	164,1
wejherowski	2302	5%	5421	9204	58,9
miasta GDAŃSK	5370	13%	15020	17589	85,4
miasta GDYNIA	4175	10%	9654	10952	88,1
miasta SŁUPSK	1875	4%	3639	4905	74,2
miasta Sopot	419	1%	587	700	83,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Gdańsku

Na koniec września 2009 roku na jedną ofertę w Polsce przypadało 39 bezrobotnych. Średnia dla województwa pomorskiego jest wyższa niż dla kraju, ponieważ w tym samym okresie na jedną ofertę pracy przypadało średnio 43 bezrobotnych. Analizującym pod tym względem poszczególne powiaty najwięcej bezrobotnych na jedną ofertę pracy przypadało w Słupsku, a mianowicie 606, w powiecie

słupskim (429) oraz sztumskim (181). Najmniej natomiast w Gdyni – 9 bezrobotnych na jedną ofertę pracy.

Porównując rok 2008 i 2007 należy zauważyć wzrost liczby bezrobotnych przypadających na jedną ofertę pracy. Tendencja wzrostowa została zaobserwowana w skali całego kraju (wzrost z 39 bezrobotnych na jedną ofertę pracy w 2007 do 49 w 2008), jaki i w skali województwa pomorskiego (wzrost z 22 bezrobotnych na jedną ofertę w 2007 do 32 w 2008). Szczegółowe dane dla poszczególnych powiatów prezentuje tabela poniżej.

Tabela 18. Liczba bezrobotnych przypadająca na jedną ofertę pracy

	30.09.2009	2008	2007
POLSKA	39	49	39
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE	43	32	22
POWIAT			
bytowski	121	237	375
chojnicki	46	53	50
człuchowski	131	116	1373
gdański	15	20	11
kartuski	52	30	65
kościerski	56	76	85
kwidzyński	139	82	38
lęborski	54	73	663
malborski	52	112	208
nowodworski	19	21	11
pucki	12	10	18
słupski	429	323	295
starogardzki	48	69	61
sztumski	181	-	575
tczewski	49	19	23
wejherowski	94	82	10
miasta GDAŃSK	29	8	5
miasta GDYNIA	9	7	4
miasta SŁUPSK	606	140	295
miasta SOPOT	34	6	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Gdańsku

4.2.4 Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności

Sytuacja na rynku pracy w Polsce oraz poszczególnych województwach jest również monitorowana w badaniu aktywności ekonomicznej ludności (BAEL)⁵.

Najbardziej aktualne dane dotyczące województwa pomorskiego to wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w wieku 15 lat i więcej przeprowadzonego w II kwartale 2009 roku. Wyniki z II kwartału 2009 roku porównane z II kwartałem 2008 roku wskazują na zmniejszenie liczby osób bezrobotnych (z 6,3% udziału w liczbie osób aktywnych zawodowo do 5,8%) przy jednoczesnym spadku liczby pracujących (z 758 tys. do 752 tys.). W II kwartale 2009 roku zbiorowość aktywnych zawodowo liczyła 798 tys. osób, a biernych zawodowo 767 tys. osób. W porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego populacja aktywnych zawodowo zmalała o 1,2%. Spadek ten dotyczył przede wszystkim liczby pracujących. W II kwartale 2009 roku na 1000 osób pracujących w województwie pomorskim przypadało 961 osób biernych zawodowo, podczas gdy w roku poprzednim w tym samym okresie było ich 920. W badanym okresie ludność aktywna zawodowo stanowiła 51% ogółu ludności województwa pomorskiego. W II kwartale 2009 roku populacja pracujących liczyła 752 tys. osób i zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim. Pracujący stanowili 48,1% ogółu ludności województwa pomorskiego. Spadła natomiast stopa bezrobocia z 6,3% do 5,8%. Zmalała liczba bezrobotnych, w II kwartale 2009 roku wyniosła 46 tys. (dla porównania w analogicznym okresie ubiegłego roku wynosiła 51 tys.).

⁵ BAEL - prowadzone od maja 1992 r. zgodnie z metodyką Międzynarodowej Organizacji Pracy co kwartał przez Główny Urząd Statystyczny badanie aktywności ekonomicznej ludności, polegające na ankietowaniu ogólnopolskiej próby gospodarstw domowych. Badania dotyczą reprezentacyjnej próby osób w wieku 15 i więcej lat. W trakcie BAEL zostaje ustalona liczba osób aktywnych zawodowo, równa sumie pracujących i bezrobotnych. Bierni zawodowo to ci, których nie sklasyfikowano ani jako pracujących ani jako bezrobotnych. Zgodnie z metodyką BAEL pracującymi są osoby, które w badanym tygodniu co najmniej przez 1 godzinę wykonywały pracę zarobkową, tzn. prowadziły własną działalność gospodarczą (zatrudniając co najmniej 1 pracownika najemnego), pracowały na własny rachunek, były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego na podstawie stosunku pracy, pomagały bez umownego wynagrodzenia w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej lub uczyły się zawodu otrzymując wynagrodzenie. Aby osoba została uznana za bezrobotną wg BAEL, musi spełniać 3 warunki: nie pracowała w okresie badanego tygodnia, przez 4 tygodnie (wliczając jako ostatni tydzień badany) poszukuje aktywnie pracy oraz jest gotowa do podjęcia pracy w badanym lub następnym tygodniu. Do bezrobotnych zalicza się także osoby, które znalazły pracę oraz czekają na jej rozpoczęcie (do 30 dni).

Tabela 19. Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności.

	POLSKA		WOJEWÓDZTWO POMORSKIE	
	II kwartał 2009	II kwartał 2008	II kwartał 2009	II kwartał 2008
liczba osób pracujących	15 847 tys.	15 689 tys.	752 tys.	758 tys.
liczba osób bezrobotnych	1 355 tys.	1 196 tys.	46 tys.	51 tys.
liczba osób biernych zawodowo	14 253 tys.	14 445 tys.	767 tys.	745 tys.
stopa bezrobocia	7,9%	7,1%	5,8%	6,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności.

Spadek wskaźnika bezrobocia w badaniu aktywności ekonomicznej ludności należy wyjaśniać w ramach interpretacyjnych narzuconych przez definicje osoby pracującej, osoby bezrobotnej i osoby biernej zawodowo, które się w tym badaniu stosuje. W województwie pomorskim odnotowano w II kwartale jednocześnie spadek liczby pracujących i spadek liczby bezrobotnych. To zaś oznacza, że spadek wskaźnika bezrobocia nie należy tłumaczyć przepływem osób z grupy bezrobotnych do grupy pracujących, lecz przepływem osób z obu tych grup do grupy biernych zawodowo, która w omawianym okresie zwiększyła się o 22 tys. osób. Są to ludzie w wieku produkcyjnym, którzy wygasili swoją aktywność na rynku pracy, prawdopodobnie ze względu na warunki na nim panujące. Potwierdza to zmiana udziału osób aktywnych zawodowo (osoby pracujące + osoby bezrobotne) w ogólnej liczbie osób w wieku 15 lat i starszych. Udział ten zmniejszył w regionie pomorskim pomiędzy pomiarami w II kwartale 2008 i II kwartale 2009 roku o 1%. W analogicznym okresie, dla Polski ogółem udział ten wzrósł z 54% do 55%, chociaż wskaźnik bezrobocia dla całego kraju wzrósł w tym czasie z 7,1% do 7,9%. Oznacza to, że zmiana koniunktury miała dalej idący wpływ na rynek pracy w województwie pomorskim niż na ten ogólnopolski. Na Pomorzu wypychała z grupy pracujących i bezrobotnych poza rynek pracy podczas gdy dla Polski ogółem wypychała z grupy pracujących do grupy bezrobotnych tudzież skłaniała do podjęcia aktywności na rynku.

4.3. Handel zagraniczny. Poziom eksportu i importu. Poziom obrotów handlu zagranicznego

W funkcjonowaniu gospodarki województwa pomorskiego istotną rolę odgrywa handel zagraniczny, gdyż jedynie część produkcji regionu przeznaczona jest na krajowe lub regionalne rynki zbytu. Handel

zagraniczny umożliwia zbyć produktów i usług produkowanych przez lokalne przedsiębiorstwa oraz zakup surowców i półproduktów nie wytwarzanych w regionie.

Najbardziej aktualne dane dotyczące obrotów handlu zagranicznego w województwie pomorskim dotyczą sierpnia 2009 roku.⁶ Dynamika wymiany handlowej wyrażona w euro pokazuje spadek wartości importu jak i eksportu w województwie pomorskim w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego. Eksport z województwa pomorskiego w sierpniu 2009 roku osiągnął wartość 359,2 mln euro i stanowił tym samym jedynie 51% wartości eksportu w analogicznym okresie w 2008 roku. Natomiast wartość importu do województwa pomorskiego kształtowała się w sierpniu 2009 roku na poziomie 645,9 mln euro i stanowiła 73% wartości importu w tym samym okresie roku poprzedniego. Saldo handlu zagranicznego⁷ województwa było w sierpniu 2009 roku ujemne i wyniosło -289,7 mln euro.

Dla ukazania dynamiki obrotów handlu zagranicznego poniższa tabela zawiera również porównanie roku 2007 i 2008. W 2008 roku wartość eksportu województwa pomorskiego wyniosła 7443 mln euro. Jest to nieznacznie mniej niż w roku poprzednim, kiedy to wartość eksportu z województwa kształtowała się na poziomie 7555 mln euro. W porównaniu do 2007 roku wartość importu wzrosła – w 2008 roku kształtowała się na poziomie 10016 mln EUR.

Tabela 20. Handel zagraniczny województwa pomorskiego w sierpniu 2009 roku, w 2008 i 2007 roku

mln euro	Sierpień 2009	Dynamika (sierpień 2008=100)	2008	2007	dynamika 2007 -2008
Eksport	359,2	51	7443	7555	99
Import	645,9	73	10016	8225	122
Saldo	-289,7	-	-2573	-670	-

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Tendencja spadkowa zarówno importu jak i eksportu zaobserwowana w 2009 roku w województwie pomorskim jest odzwierciedleniem procesów związanych ze spowolnieniem gospodarczym na świecie i w Polsce. Sytuację w handlu zagranicznym Polski obrazują dane GUS dotyczące okresu styczeń – wrzesień 2009⁸. Analizując je, zauważono spadek wartości importu oraz eksportu w okresie od stycznia do września 2009 roku w skali całego kraju. Saldo wymiany handlowej dla Polski było w okresie styczeń – wrzesień 2009 roku ujemne i wyniosło -6 382,5 mln euro. W analizowanym okresie eksport z Polski

⁶ Dane na dzień 17.10.2009 pochodzące ze zbiorów Izby Celnej w Warszawie. Opracowanie na podstawie: Pomorski Przegląd Gospodarczy. http://www.ppg.gda.pl/index.php/pol/gospodarka_on_line/handel_zagraniczny/kluczowe_dane

⁷ Saldo handlu zagranicznego jest to różnica między eksportem i importem towarów i usług. Jeżeli import przewyższa eksport, to ujemne saldo nazywamy deficytem bilansu handlowego. GUS. Słownik pojęć.

⁸ Syntetyczna informacja o eksporcie i imporcie Polski za styczeń – wrzesień 2009 rok. Ministerstwo Gospodarki. Departament Analiz i Prognoz.

stanowił jedynie 78% wartości eksportu w roku poprzednim. Ponadto, zanotowano spadek wartości importu – stanowi on jedynie 71% importu w roku ubiegłym.

Analiza danych GUS z lat 2007 – 2008 wskazuje na wzrost wartości zarówno importu jak i eksportu w 2008 roku w porównaniu do roku 2007. Eksport z Polski w 2008 zwiększył się w porównaniu do roku poprzedniego o 127 281 mln euro, czyli 12%. Natomiast import w skali kraju zwiększył się w roku 2008 w porównaniu do roku poprzedniego o 18 939 mln euro, czyli o 16%. Saldo obrotów handlu zagranicznego było w 2008 roku ujemne i wyniosło -18 550,8 mln euro. W 2008 w porównaniu do roku poprzedniego saldo ujemne w handlu zagranicznym pogłębiło się i wyniosło -24 761,7 mln euro.

Tabela 21. Handel zagraniczny Polski w sierpniu 2009 roku.

mln euro	styczeń – wrzesień 2009	styczeń – wrzesień 2008	dynamika (2008=100)	2008	2007	dynamika 2007 -2008
Eksport	69 997,4	89 297,6	78	114 566,8	101 838,7	112
Import	76 379,8	108 301,2	71	139 328,5	120 389,5	116
Saldo	-6 382,5	-19 003,6	-	-18 550,8	-24 761,7	-

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS.

W 2008 roku udział województwa pomorskiego w ogólnopolskiej wartości eksportu wyniósł 7,2% (jest to spadek w porównaniu do 2007 roku o niecały 1%). Województwo pomorskie wyprzedzają pod względem udziału eksportu w ogólnopolskiej wartości eksportu województwa: śląskie, mazowieckie, dolnośląskie i wielkopolskie. Spadek wartości eksportu w województwie pomorskim o 1,5% jest w skali kraju wynikiem bardzo słabym, gdyż wszystkie województwa oprócz podkarpackiego, pomorskiego oraz warmińsko-mazurskiego zanotowały w 2008 roku wzrost wartości eksportu w porównaniu do 2007 roku.

W województwie pomorskim import w 2008 roku wzrósł o 22%, co jest wartością wyższą niż przeciętna. Ponadto, w porównaniu do roku poprzedniego w 2008 nieznacznie (o 0,4%) wzrósł udział województwa pomorskiego w ogólnopolskim imporcie i wyniósł w 2008 roku 7,9%.

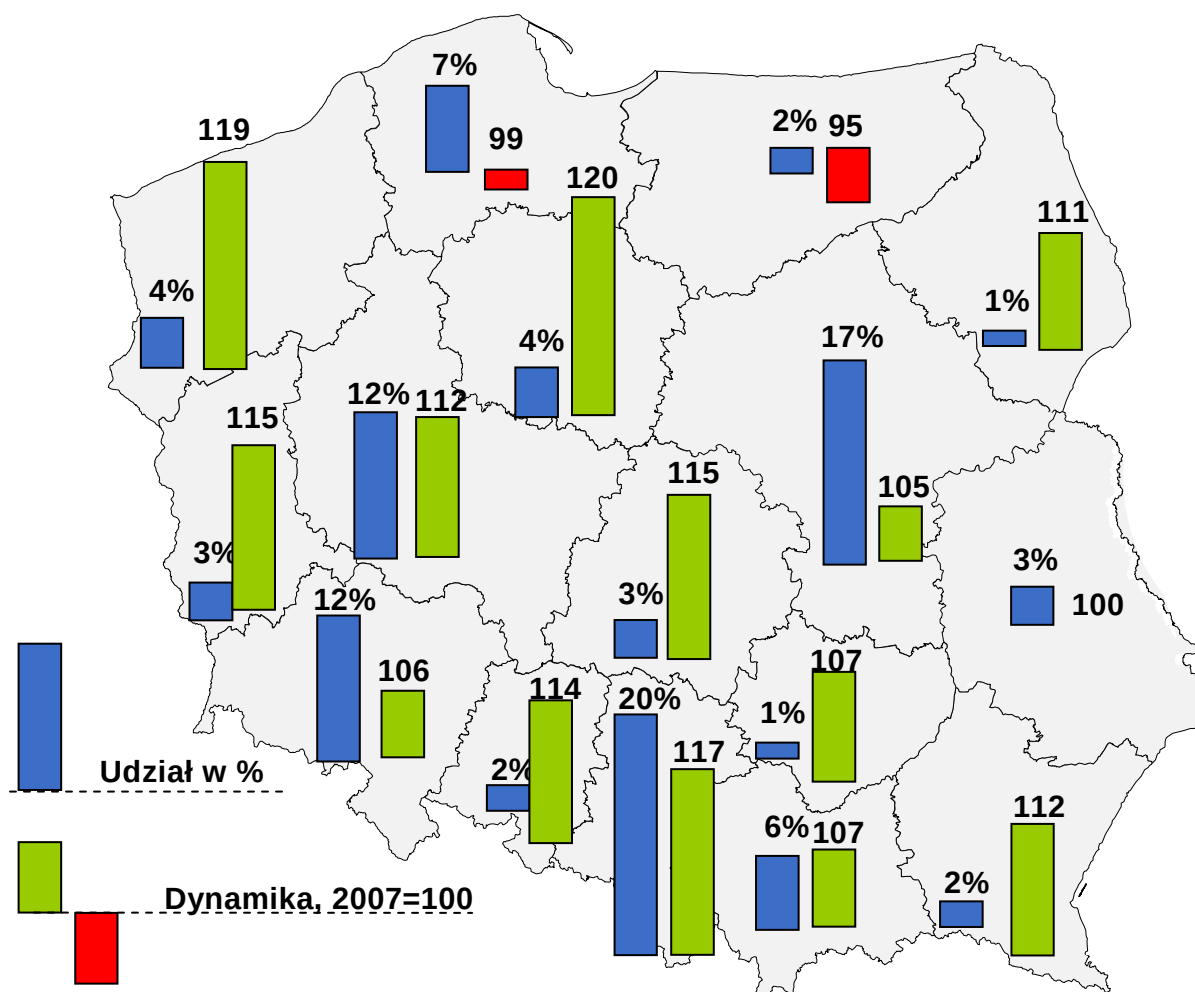
Tabela 22. Procentowy udział województw Polski w eksporcie w 2008 roku. Dynamika eksportu – porównanie roku 2007 oraz 2008

WOJEWÓDZTWO	EKSPORT		IMPORT	
	2007	Dynamika 2007=100	2008	Dynamika 2007=100
śląskie	19,8%	117	11,6%	115
mazowieckie	17,2%	105	37,0%	115
dolnośląskie	12,4%	106	7,7%	105
wielkopolskie	12,1%	112	11,0%	113
pomorskie	7,2%	99	7,9%	122
małopolskie	6,2%	107	5,9%	111
kujawsko-pomorskie	4,0%	120	3,0%	109
zachodniopomorskie	3,7%	119	2,4%	127
łódzkie	3,4%	115	1,9%	138
lubuskie	3,1%	115	1,8%	121
podkarpackie	3,1%	100	1,9%	108
warmińsko-mazurskie	1,8%	95	1,1%	98
lubelskie	1,8%	112	1,2%	131
opolskie	1,7%	114	1,5%	120
świętokrzyskie	1,4%	110	0,8%	121
podlaskie	1,0%	111	0,9%	120

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Mapa 6. Procentowy udział województw Polski w eksporcie w 2008 roku. Dynamika eksportu – porównanie roku 2007 oraz 2008

4.3.1 Struktura geograficzna eksportu

Analizując strukturę geograficzną handlu zagranicznego województwa pomorskiego należy zauważyć, iż zdecydowanie najwięcej eksportuje się do krajów UE. W 2007 roku 66% eksportowanych dóbr trafiło na rynki krajów UE. W 2008 roku ich udział nieznacznie spadł o 2 pkt. % i wyniósł 64%. Natomiast w porównaniu do 2007 roku, w 2008 wzrósł udział w eksporcie do krajów kapitalistycznych⁹ (o 1 pkt. %). W

⁹ Za kraje Europy Środkowo-wschodniej uważa się m.in.: Bośnię i Hercegowinę, Chorwację, Serbię i Czarnogórę; do krajów byłego ZSRR należą: Azerbejdżan, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Mołdawia, Rosja, Ukraina, Uzbekistan; do krajów kapitalistycznych:

2008 roku zmniejszył się, o 1 pkt. % udział państw byłego ZSSR roku w porównaniu do roku poprzedniego. Udział pozostałych obszarów w strukturze eksportu z województwa pomorskiego pozostał bez zmian.

Tabela 23. Struktura geograficzna eksportu województwa pomorskiego w 2007 oraz 2008 r.*

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE			
	2008	2007	dynamika 2007 -2008
kraje UE	64%	66%	97
kraje kapitalistyczne	17%	16%	106
kraje byłego ZSSR	5%	6%	83
kraje Europy Środkowo- Wschodniej	1%	1%	100
pozostałe kraje	13%	13%	100

*Źródło: Opracowanie na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Najważniejszymi partnerami handlowymi województwa pomorskiego w 2007 roku były Niemcy (13% wartości eksportu województwa pomorskiego) i Wielka Brytania (12%). Dużym odbiorcą towarów z województwa pomorskiego w 2007 roku była również Norwegia (9%) oraz Francja i Szwecja (po 8%).¹⁰

W 2008 roku najwięcej dóbr eksportowano do Szwecji (były to głównie maszyny i urządzenia oraz produkty mineralne). Na skutek wzrostu zapotrzebowania w branży stoczniowej w Panamie w roku 2008 do tego kraju trafiła podobna liczba pomorskich maszyn i produktów mineralnych co do Szwecji. Ponadto, w 2008 istotnymi partnerami pod względem eksportu województwa pomorskiego były: Niemcy (10%) oraz Norwegia (9%). Jednakże, udział tych państw nieznacznie się zmniejszył w porównaniu do 2007. Pomimo kryzysu finansowego i związanego z nim spadku wartości eksportu nadal istotnym odbiorcą towarów z województwa pozostały w 2008 roku Stany Zjednoczone¹¹.

Eksport województwa pomorskiego cechuje się silną koncentracją produktową oraz geograficzną. W 2007 roku na dwa najpopularniejsze produkty eksportowe przypada prawie 37% całego eksportu regionu pomorskiego, w roku 2008 – 33%. Specjalizacją eksportową województwa pomorskiego w 2007 roku były: aparatura odbiorcza dla telewizji oraz łodzi i statków, a także produkty rafinacji naftowej. Wśród

Watykan, Norwegia, Lichtenstein i Szwajcaria w Europie, USA, Australia, Japonia, Kanada, Singapur, Nowa Zelandia, Wyspy Marshalla itp. Od 1 stycznia 2007 r. Bułgaria i Rumunia są członkami UE.

¹⁰ Źródło: Gospodarka Pomorza w IV kwartale 2007 roku. Pomorski Przegląd Gospodarczy.

¹¹ Źródło: Gospodarka Pomorza w IV kwartale 2008 roku. Pomorski Przegląd Gospodarczy.

dziesięciu najważniejszych towarów eksportowych w 2007 roku należy przede wszystkim wymienić towary wysokotechnologiczne związane z aparaturą radiowotelewizyjną.¹²

Najważniejszymi towarami eksportowymi województwa pomorskiego są: liniowce pasażerskie, statki i łodzie wycieczkowe, promy i barki, których wartość w 2008 roku stanowiła 22% ogólnej wartości eksportu. Wartość wyeksportowanych olei ropy naftowej i z minerałów bitumicznych, innych niż surowe wyniosła 11%. Wartość urządzeń odbiorczych dla telewizji, monitorów i projektorów wideo stanowiła 5,6% całego eksportu. Inne istotne produkty eksportowe województwa pomorskiego to: sprzęt elektroniczny do telefonii i telegrafii przewodów na prąd nośny (4% ogólnej wartości eksportu), konstrukcje i części konstrukcji z żeliwa lub stali (3% ogólnej wartości eksportu), papier, tektura nie powlekana do pisanie i druku (2%), jednostki pływające pozostałe włącznie z okrętami wojennymi i łodziami ratunkowymi (2%), wyroby stolarskie, ciesielskie, płyty z drewna (2%), części i akcesoria do pojazdów samochodowych (2%). Pierwsza grupa towarów eksportowych wysyłana jest głównie do: Norwegii (26% tej grupy towarów), Wielkiej Brytanii (14%), na Wyspy Bahama (12%), na Wyspy Marshalla (12%), Panamy (8%), Niemiec (8%) Antigu i Barbudy (3%). Udział pozostałych krajów kształtuje się na poziomie niższym niż 3%. Natomiast druga – oleje ropy naftowej pochodzące z przetworzenia ropy – eksportowane są głównie do: Szwecji (28%), Danii (11%), Estonii (10%), Niemiec (8%), Finlandii (7%), Norwegii (6%), Belgii, Wielkiej Brytanii i Republiki Czeskiej (po 5%), Islandii (4%)¹³

4.3.2 Struktura geograficzna importu

Region ten specjalizuje się w imporcie produktów związanych z rafinacją ropy naftowej (oleje ropy naftowej surowe i inne).

Podobnie jak w przypadku eksportu większość towarów trafiła na pomorski rynek z krajów Unii Europejskiej (36%). W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział nieznacznie zmalał – o 3 pkt% Istotną grupę partnerów importowych województwa pomorskiego od lat stanowią kraje byłego ZSSR (29% w 2008 roku oraz 27% w 2007), głównie jako dostawcy surowców energetycznych¹⁴. W porównaniu do roku poprzedniego w 2008 wzrósł udział krajów kapitalistycznych w strukturze importu (o 1,7 pkt%) Spadł natomiast udział pozostałych krajów (o 1,2 pkt%). Najważniejszymi partnerami w

¹² Źródło: Gospodarka Pomorza w IV kwartale 2007 roku. Pomorski Przegląd Gospodarczy.

¹³ Źródło: Hity eksportowe województwa pomorskiego 2008 roku. Pomorski Przegląd Gospodarczy.

¹⁴ Pomorski handel zagraniczny. Import - eksport. Jak sobie radzi pomorze?

importcie dla województwa pomorskiego w 2007 roku były Rosja (31%) oraz Chiny (10%). W 2007 roku przypadało na nie ponad 42% całkowitej wartości importu.¹⁵

Tabela 24. Struktura geograficzna importu województwa pomorskiego w 2007 oraz 2008 roku

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE*			
	2008	2007	dynamika 2007 -2008
kraje UE	36%	39%	92
kraje kapitalistyczne	13%	11%	118
kraje byłego ZSSR	29%	27%	107
kraje Europy Środkowo- Wschodniej	0%	0%	-
pozostałe kraje	22%	23%	96

*Źródło: Opracowanie na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Województwo pomorskie charakteryzuje silna koncentracja produktowa importu. W 2008 roku wartość dwóch najpopularniejszych produktów stanowiła 43% całkowitej wartości importu regionu, natomiast 10 najważniejszych – 58%. Przede wszystkim importowane są towary, które po przetworzeniu są eksportowane (np. ropa naftowa stanowi główny towar importowy, a produkty pochodzące z jej wytworzenia – główny towar eksportowy). Udział tych produktów w wartości importu z regionu wynosi prawie 30%.

W przypadku olejów ropy naftowej i olejów otrzymywanych z minerałów bitumicznych surowych, 92% całkowitej wartości importu tych towarów przypadło w 2008 r. na import z Rosji, zaś 7 % z Norwegii, pozostała część z Niemiec. W przypadku liniowców pasażerskich rynki ich pochodzenia cechuje większa różnorodność: 28% całkowitej wartości ich importu przypadło na import z Norwegii, 25% z Wysp Bahama, 14% z Wysp Marshalla, 7% z Liberii, 6% z Panamy, prawie 5% z Hongkongu. Udział każdego z pozostałych krajów kształtował się na poziomie niższym niż 5%. Pozostałe towary importowane przez województwo pomorskie to przede wszystkim: statki (łódzie) wycieczkowe, promy, statki towarowe, barki (13% udziału w całkowitej wartości importu województwa) oleje ropy naftowej z minerałów bitumicznych innych niż surowe (6%), elektroniczne układy scalone i makroasemblerzy (3%) oraz części i akcesoria do pojazdów samochodowych, gotowe spoiwa do form odlewczych, wyroby przemysłowe, chemiczne i pokrewne, odpady, wyroby walcowane, płaskie z żelaza, filety rybne, pozostałe mięso rybne, węgiel:

¹⁵ Źródło: Pomorski handel zagraniczny. Import - eksport. Jak sobie radzi pomorze?; Gospodarka Pomorza w IV kwartale 2007 roku. Pomorski Przegląd Gospodarczy.

brykiety, brykietki i podobne paliwa stałe wytwarzane z węgla oraz ryby świeże i chłodzone (na wszystkie te produkty przypada po 1% ogólnej wartości importu województwa pomorskiego).¹⁶

4.4. Dynamika nakładów inwestycyjnych w sektorze przedsiębiorstw, rozkład inwestycji, źródła finansowania inwestycji

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw województwa pomorskiego wyniosły w 2007 roku prawie 8,7 miliarda złotych co stanowi 6% ogółu nakładów inwestycyjnych w Polsce. W Pomorskim zainwestowano w 2007 roku 32% więcej środków niż w roku 2006, ten przyrost nie zwiększył jednak udziału województwa w ogóle nakładów inwestycyjnych w kraju. Pod tym względem Pomorskie zajmowało w 2007 roku 7 pozycję w kraju. W 2007 roku ogromną większość (91%) zainwestowanych środków wydatkowano w regionie na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących, pozostałe 9% zainwestowano w zakup używanych środków trwałych i w porównaniu do roku 2006 udział wydatków na zakup używanych środków trwałych zmalał o 6 pkt%.

Należy zauważyć, że w 2007 roku inwestycje w małych przedsiębiorstwach w Pomorskim stanowiły 10% nakładów inwestycyjnych w tej klasie wielkości przedsiębiorstw w kraju (w porównaniu do roku 2006 wzrost o 2 pkt%). Zdecydowanie mniejszy udział w nakładach na inwestycje w kraju w swoich klasach miały w 2007 roku przedsiębiorstwa średnie i duże (udział ten wyniósł odpowiednio 6% i 4%, w 2006 odpowiednio 6% i 5%).

¹⁶ Źródło: Hity eksportowe województwa pomorskiego 2008. Pomorski Przegląd Gospodarczy

Tabela 25. Nakłady inwestycyjne według klas wielkości przedsiębiorstw w tys. zł w woj. pomorskim (na tle Polski)

Klasa przedsiębiorstwa	Nakłady inwestycyjne w tys. zł (udział w nakładach inwestycyjnych w Polsce)					
	ogółem		w tym na:			
			nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących		zakup używanych środków trwałych	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
ogółem	8 699 510 (6%)	6 555 414 (6%)	7 914 321 (6%)	5 580 570 (5%)	785 189 (5%)	974 844 (8%)
małe	3 381 977 (10%)	2 102 880 (8%)	3 000 536 (10%)	1 744 239 (8%)	381 441 (7%)	358 641 (8%)
....w tym mikro	1 189 919 (6%)	1 241 738 (9%)	1 079 267 (6%)	1 151 036 (9%)	110 652 (7%)	90 702 (7%)
średnie	2 220 007 (6%)	1 579 954 (6%)	1 977 003 (7%)	1 270 863 (5%)	243 004 (4%)	309 091 (8%)
duże	3 097 526 (4%)	2 872 580 (5%)	2 936 782 (4%)	2 565 468 (5%)	160 744 (4%)	307 112 (7%)

Źródło: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2007 r.; Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2006r., GUS

W odniesieniu do wielkości przedsiębiorstw, w 2007 roku najwięcej w województwie pomorskim zainwestowały przedsiębiorstwa małe¹⁷, których udział w ogóle zainwestowanych środków w województwie sięgnął 38,9%, udział przedsiębiorstw z klas średnie¹⁸ i duże¹⁹ wyniósł odpowiednio 25,5% i 35,6%. Warto zauważyć, że w porównaniu do sytuacji w 2006 roku, udział nakładów małych przedsiębiorstw w ogóle nakładów w Pomorskim wzrósł o prawie 7pkt%, podczas gdy w tym samym okresie udział nakładów dużych przedsiębiorstw zmalał o ponad 8 pkt%.

¹⁷ przedsiębiorstwa o liczbie pracowników nie większej niż 49¹⁸ przedsiębiorstwa o liczbie pracowników nie mniejszej niż 50 i nie większej niż 249¹⁹ przedsiębiorstwa o liczbie pracowników nie mniejszej niż 250

Tabela 26. Nakłady inwestycyjne według klas wielkości przedsiębiorstw w % w woj. pomorskim (na tle Polski)

Klasa przedsiębiorstwa	Nakłady inwestycyjne w % (w porównaniu gdy średnia dla Polski =100)					
	ogółem		w tym na:			
			nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących		zakup używanych środków trwałych	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
ogółem	100,0	100	100,0	100	100,0	100
małe	38,9 (164,1)	32,1 (136,0)	37,9 (170,0)	31,3 (141,0)	48,6 (137,7)	36,8 (104,2)
.....w tym mikro	13,7 (107,9)	18,9 (152,4)	13,6 (106,3)	20,6 (162,2)	14,1 (122,6)	9,3 (93,9)
średnie	25,5 (105,8)	24,1 (98,4)	25,0 (109,6)	22,8 (95,8)	30,9 (87,3)	31,7 (104,6)
duże	35,6 (68,2)	43,8 (84,6)	37,1 (67,6)	46 (84,6)	20,5 (70,0)	31,5 (91,6)

Źródło: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2007 r.; Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2006r., GUS

W ujęciu przez pryzmat podstawowego rodzaju działalności przedsiębiorstw, w 2007 zdecydowanie najwięcej zainwestowały przedsiębiorstwa przemysłowe. Inwestycje przedsiębiorstw przemysłowych stanowiły 38% wszystkich nakładów na inwestycje w sektorze przedsiębiorstw w regionie (w porównaniu do roku 2006 zanotowano spadek o 4pkt%). Drugie w kolejności były przedsiębiorstwa z branży budowlanej – 19%. W porównaniu do roku 2006, udział tej branży wzrósł niemal 4-krotnie (z 5%) - liczony w zainwestowanych kwotach, wzrost ten był ponad pięciokrotny. Trzeci największy udział przypadł firmom z branży obsługi nieruchomości i firm oraz nauki - 15% (21% w 2006 roku). Najmniejszy udział w ogóle nakładów inwestycyjnych w regionie miały firmy z branży edukacyjnej – 0,1% (0,3% w 2006 roku). Nakłady inwestycyjne w firmach z branży edukacyjnej spadły z trochę ponad 18,5 mln złotych w 2006 do zaledwie 8,68 mln w 2007 roku.

W porównaniu do udziału poszczególnych branż w nakładach inwestycyjnych całego krajowego sektora przedsiębiorstw, w województwie pomorskim wybija się udział firm z branży budowlanej, który jest trzyipółkrotnie większy od udziału tej branży w ogóle nakładów inwestycyjnych w kraju. Znacząco większy udział w nakładach inwestycyjnych w regionie, w porównaniu do udziału tych branż w ogólnych nakładach inwestycyjnych w kraju, mają też firmy z branży „leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo” oraz „hotele i restauracje”. Jeśli chodzi o branże mające mniejszy udział w regionie niż w kraju, to w województwie pomorskim dotyczy to najbardziej branży edukacyjnej oraz branży transportowo-magazynowo-łącznościowej.

Tabela 27. Nakłady inwestycyjne według podstawowego rodzaju działalności przedsiębiorstw w województwie pomorskim

rodzaj działalności		Nakłady inwestycyjne według podstawowego rodzaju działalności					
		Pomorskie w tys. zł		Pomorskie udział w %		Pomorskie w porównaniu gdy Polska =100	
		2007	2006	2007	2006	2007	2006
leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo		51 543	43 444	0,6	0,7	171,4	170,4
przemysł	ogółem	3 273 504	2 780 102	38	42	78,8	86,5
	w tym przetwórstwo przemysłowe	2 203 842	1 805 368	25	28	72,3	74,8
budownictwo		1 619 063	318 246	19	5	349,6	130,9
handel i naprawy		957 981	747 878	11	11	75,0	73,6
hotele i restauracje		230 828	102 530	3	2	192,6	117,7
transport, gospodarka magazynowa i łączność		739 916	651 473	9	10	68,1	74,8
pośrednictwo finansowe		277 205	315 067	3	5	137,9	245,8
obsługa nieruchomości i firm; nauka		1 330 450	1 402 419	15	21	123,2	175,8
edukacja		8 675	18 554	0,1	0,3	47,5	139,5
ochrona zdrowia i opieka społeczna		66 424	44 406	0,8	0,7	81,9	104,0
pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna		143 921	131 295	2	2	76,2	111,4
Ogółem		8 699 510	6 555 414	100	100	-	-

Źródło: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2007 r.; Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2006r., GUS

Dane Głównego Urzędu Statystycznego²⁰ dają możliwość porównania udziału powiatów województwa pomorskiego w ogólnych nakładach na inwestycje w regionie. Dane te pokazują, że w 2007 roku niemal połowa (47%) nakładów na inwestycje w Pomorskim pochodzi z przedsiębiorstw zlokalizowanych w powiecie miasta Gdańsk (w 2006 roku 41,4%). Na drugim miejscu jest powiat miasta Gdynia – 11% (12,4% w 2006 roku). W sumie udział przedsiębiorstw z podregionu trójmiejskiego w nakładach na inwestycje w regionie pomorskim wyniósł w 2007 roku 60,3% i w porównaniu do roku 2006 – za sprawą wzrostu w powiecie miasta Gdańska – był to wzrost o 3,8 pkt%. Na trzecim miejscu pod względem udziału w nakładach przedsiębiorstw na inwestycje jest powiat wejherowski, którego udział wynosi 8%. Najmniejszy udział w nakładach na inwestycje mają przedsiębiorstwa z powiatu nowodworowskiego, który

²⁰Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób czyli z wyłączeniem mikro-przedsiębiorstw

wynosi zaledwie 0,3%. Poza tym udział jeszcze 4 powiatów z regionu nie przekracza 1% wszystkich nakładów inwestycyjnych w województwie, są to powiaty: sztumski, malborski, kościerski, człuchowski. Powiat malborski jest ponadto jedynym powiatem, w którym nakłady na inwestycje były mniejsze w roku 2007 niż te z roku 2006.

Tabela 28. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w województwie pomorskim* według powiatów

Region	w mln zł.		udział w nakładach w Pomorskim (w %)	
	2007	2006	2007	2006
Pomorskie	7 748,20	4 964,70	100%	100%
Powiat m. Gdańsk	3 639,20	2 053,60	47,0%	41,4%
Powiat m. Gdynia	854,4	615,6	11,0%	12,4%
Powiat wejherowski	623,4	385,5	8,0%	7,8%
Powiat kwidzyński	308,8	205,4	4,0%	4,1%
Powiat tczewski	268,6	286,6	3,5%	5,8%
Powiat pucki	264,9	120,6	3,4%	2,4%
Powiat m. Słupsk	227	173,3	2,9%	3,5%
Powiat starogardzki	203,8	110,7	2,6%	2,2%
Powiat gdański	191,8	146,5	2,5%	3,0%
Powiat chojnicki	185,1	146,1	2,4%	2,9%
Powiat m. Sopot	180,8	115,7	2,3%	2,3%
Powiat kartuski	155,7	120,3	2,0%	2,4%
Powiat słupski	154	76,6	2,0%	1,5%
Powiat bytowski	126,2	69	1,6%	1,4%
Powiat lęborski	91,1	70,8	1,2%	1,4%
Powiat człuchowski	77,1	63,8	1,0%	1,3%
Powiat kościerski	73,8	53,1	1,0%	1,1%
Powiat malborski	71,2	89,4	0,9%	1,8%
Powiat sztumski	30,4	41,5	0,4%	0,8%
Powiat nowodworski	20,9	20,6	0,3%	0,4%

*Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób;

Źródło: BDR GUS

Dane GUS pokazują też jak kształtuje się sytuacja z nakładami na inwestycje w przeliczeniu na 1 mieszkańca, zarówno na poziomie całego województwa pomorskiego jak i jego powiatów. W 2007 roku nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w województwie pomorskim wyniosły 3 511 złotych i w porównaniu do roku 2006 był to wzrost o 55%. W porównaniu do średniej krajowej nakłady inwestycyjne

na 1 mieszkańca w Pomorskim wzrosły z nieznacznie poniżej średniej w 2006 roku (91,3 na 100, gdzie 100=średnia) do nieznacznie powyżej średniej w 2007 roku (112,3 na 100).

Zdecydowanie największe nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w 2007 roku w powiecie miasta Gdańska, gdzie wyniosły 7 980 złotych zwiększając się w porównaniu do roku poprzedniego o 78%. Na tle średniej krajowej, powiat ten osiąga wynik ponad dwuipółkrotnie wyższy. Na drugim miejscu w województwie pomorskim pod tym względem jest powiat miasta Sopot, gdzie nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w 2007 roku 4 592 złotych i były 58% większe niż w 2006 roku. W porównaniu do średniej krajowej, w 2007 roku nakłady na inwestycje w powiecie miasta Sopot w przeliczeniu na 1 mieszkańca były niemal półtorakrotnie większe. Ponadto, jeszcze tylko cztery powiaty (kwidzyński, pucki, powiat miasta Gdynia, wejherowski) osiągnęły nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca powyżej średniej krajowej. Najmniejsze nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie nowodworskim, gdzie wyniosły 587 złotych czyli były ponad trzynastokrotnie mniejsze niż w powiecie miasta Gdańsk oraz ponad pięciokrotnie mniejsze niż średnia krajowa. Ponad dwukrotnie mniejsze nakłady niż średnia krajowa miały jeszcze następujące powiaty: lęborski, kartuski, człuchowski, malborski, kościerski, sztumski.

Tabela 29. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w województwie pomorskim według powiatów

Region	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca					
	w złotych		Gdy średnia na 1 mieszkańca Pomorskiego=100		Gdy średnia na 1 mieszkańca Polski=100	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
Pomorskie	3 511	2 256	100,0	100,0	112,3	91,3
Powiat m. Gdańsk	7980	4487	227,3	198,9	255,3	181,6
Powiat m. Sopot	4592	2905	130,8	128,8	146,9	117,6
Powiat kwidzyński	3812	2545	108,6	112,8	121,9	103,0
Powiat pucki	3523	1625	100,3	72,0	112,7	65,8
Powiat m. Gdynia	3401	2439	96,9	108,1	108,8	98,7
Powiat wejherowski	3381	2120	96,3	94	108,2	85,8
Powiat tczewski	2379	2545	67,8	112,8	76,1	103,0
Powiat m. Słupsk	2323	1760	66,2	78,0	74,3	71,2
Powiat gdański	2188	1712	62,3	75,9	70,0	69,3
Powiat chojnicki	2011	1595	57,3	70,7	64,3	64,5
Powiat bytowski	1675	917	47,7	40,6	53,6	37,1
Powiat starogardzki	1665	907	47,4	40,2	53,3	36,7
Powiat słupski	1663	831	47,4	36,8	53,2	33,6
Powiat lęborski	1429	1113	40,7	49,3	45,7	45,0
Powiat kartuski	1402	1101	39,9	48,8	44,8	44,6
Powiat człuchowski	1359	1124	38,7	49,8	43,5	45,5
Powiat malborski	1134	1420	32,3	62,9	36,3	57,5
Powiat kościerski	1101	796	31,4	35,3	35,2	32,2
Powiat sztumski	731	995	20,8	44,1	23,4	40,3
Powiat nowodworski	587	580	16,7	25,7	18,8	23,5

Źródło: BDR GUS

W regionie pomorskim zdecydowanie najczęściej źródłem finansowania inwestycji są środki własne inwestujących przedsiębiorstw. W 2007 roku było tak w przypadku niemal 59% wszystkich inwestujących

przedsiębiorstw. Z kredytów i pożyczek bankowych przeznaczonych na cele inwestycyjne skorzystało niecałe 14% przedsiębiorstw. Najmniej bo jedyne 1,4% przedsiębiorstw sięgnęło po środki budżetowe, do których zalicza się dotacje krajowe i unijne.

Analizując źródła finansowania inwestycji w podziale na klasy wielkości przedsiębiorstw w regionie, możemy zauważyć, że przedsiębiorstwa średnie i duże wykazują bardzo podobne struktury źródeł środków przeznaczanych na inwestycje, w które dominują środki własne i kredyty i pożyczki krajowe. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku przedsiębiorstw małych (w tym mikro-przedsiębiorstw), gdzie większość z nich finansuje inwestycje z środków zagranicznych (głównie z zagranicznych kredytów).

Tabela 30. Źródła finansowania inwestycji przedsiębiorstw wg liczby pracowników (%) w województwie pomorskim w 2007 roku*

Źródła finansowania inwestycji w Pomorskim udział w %				
	Ogółem	0–49	50–249	>249
Środki własne	58,6	31,1	66,9	69,7
Środki budżetowe	1,4	0,3	2,5	1,5
Kredyty i pożyczki krajowe	13,8	7,1	17,4	15,5
Środki zagraniczne ogółem:	18,8	60,0	2,6	4,5
W tym zagraniczne kredyty	15,9	57,9	1,5	0,1
Inne źródła	4,3	1,4	6,9	4,4
Nakłady niefinansowe	3,1	0,2	3,7	4,5

Źródło: Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2007-2008, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości 2009

*Brak porównywalnych danych za rok 2006

W regionie pomorskim 17,5% przedsiębiorstw, które dokonały inwestycji w 2007 roku należały do sektora publicznego i było to wyraźnie poniżej średniej krajowej. Jedynie udział przedsiębiorstwa średnie z sektora publicznego w ogóle przedsiębiorstw inwestujących w regionie (który wynosił w 2007 roku niecałe 10%), był nieznacznie wyższy od średniej krajowej.

Tabela 31. Udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm w województwie pomorskim na tle Polski ogółem wg wielkości przedsiębiorstw w 2007*

Udział przedsiębiorstw z sektora publicznego w nakładach na innowacje w Pomorskim 2007					
	Ogółem	wielkość przedsiębiorstwa			
		0–9	10–49	50–249	>249
Pomorskie w %	17,5	0,3	9,7	11,6	29,6
Polska=100	84,3	42,9	104,7	89,1	97,9

Źródło: Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2007-2008, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości 2009

*Brak porównywalnych danych za rok 2006

4.5. Poziom innowacyjności i nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach

W województwie pomorskim udział przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle w okresie od 2005 do 2007 roku sięgnął niemal 41%, co w porównaniu z okresem od 2004 do 2006 roku oznacza wzrost o 11 pkt% (czyli o 37%). Wzrost ten pozwolił na zmniejszenie w województwie pomorskim dystansu do średnio-krajowego udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w sektorze przemysłowym. O ile bowiem w okresie od 2004 do 2006, region pomorski był znacznie poniżej średniej ogólnokrajowej (80,7 pkt, gdzie średnia krajowa = 100), o tyle w okresie od 2005 do 2007 roku dokonano dużego kroku w kierunku zrównania tego wskaźnika ze średnią krajową (96,0 pkt, gdzie średnia krajowa = 100). W odniesieniu do rodzaju innowacji największy udział miały te przedsiębiorstwa, które dokonywały innowacji wdrażając nowe lub istotnie ulepszone procesy. Przewaga tego rodzaju innowacji nad innowacjami polegającymi na wprowadzeniu na rynek nowych lub istotnie ulepszonych produktów wzrosła w omawianych okresach. Nowe lub istotnie ulepszone produkty wprowadziło w okresie 2004 – 2006 19,3% przedsiębiorstw przemysłowych w regionie, w okresie 2005 – 2007 odsetek ten wzrósł do 23,7%. Udział przedsiębiorstw przemysłowych wdrażających nowe lub istotnie ulepszone procesy wzrósł w analogicznym okresie z 21,7% do 32,7. Te wzrosty w udziale rodzajów wprowadzanych innowacyjności, podobnie, pozwoliły zbliżyć się regionowi pomorskiemu do średnich ogólnopolskich. Pod tym względem największy wzrost odnotowano jednak w udziale przedsiębiorstw przemysłowych, których innowacyjność polegała na wprowadzeniu na rynek produktów nowych dla rynku. O ile bowiem w latach 2004-2006, udział takich przedsiębiorstw w regionie stanowił zaledwie około 2/3 średniej krajowej, o tyle w latach 2005-2007 udział ten zbliżył się do średniej krajowej na odległość kilku punktów.

Tabela 32. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle* według rodzajów wprowadzonych innowacji w województwie pomorskim

Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle w województwie pomorskim				
Okres	2005-2007	2004-2006	2005-2007	2004-2006
Rodzaje innowacji	udział w %		Polska=100	
nowe lub istotnie ulepszone produkty	23,7	19,3	80,9	68,9
w tym nowe dla rynku	13,5	9,8	94,4	67,6
nowe lub istotnie ulepszone procesy	32,7	21,7	91,1	86,1
Ogółem	40,8	29,6	96,0	80,7

*przedsiębiorstwa przemysłowe (sekcje C, D i E według PKD 2004) liczących powyżej 49 pracujących

Źródło: Nauka i Technika w 2006r. oraz Nauka i Technika w 2007r., GUS

W województwie pomorskim odsetek przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną sięgnął 29,1%. W porównaniu z rokiem 2006 wskaźnik ten spadł o 9,6 pkt%. W porównaniu do wskaźników ogólnopolskich, region pomorski był pod względem udziału przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną w całym sektorze przedsiębiorstw nieznacznie powyżej średniej w 2006 (103,8, gdzie średnia krajowa = 100), aby w 2007 roku spaść wyraźnie poniżej średniej (91,5).

W odniesieniu do średnich nakładów na działalność innowacyjną przypadających na 1 przedsiębiorstwo²¹ taką działalność prowadzące, przedsiębiorstwa z województwa pomorskiego przeznaczały na ten cel w 2007 roku średnio nieznacznie ponad 4,25 mln złotych i było to 0,15 mln złotych więcej niż w roku 2006. Ten niewielki wzrost, przy jednoczesnym dużym wzroście średniej dla wszystkich przedsiębiorstw prowadzących działalność inwestycyjną w kraju, spowodował wyraźny spadek tego wskaźnika dla regionu pomorskiego w porównaniu do średniej ogólnopolskiej w omawianym okresie. W 2006 średnia dla województwa pomorskiego stanowiła 83,8% średniej ogólnopolskiej, aby w roku 2007 spaść do poziomu 60,1%.

²¹ Dane dotyczą przedsiębiorstw przemysłowych (sekcje C, D i E według PKD 2004) liczących powyżej 49 pracujących (średnich i dużych)

Tabela 33. Przedsiębiorstwa przemysłowe*, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną w województwie pomorskim

	2007	2006	2007	2006
	w %		Polska=100	
Udział przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną	29,1	38,7	91,5	103,8
	w tys. zł (ceny bieżące)		Polska=100	
Średnie nakłady przypadające na 1 przedsiębiorstwo prowadzące działalność innowacyjną	4250,6	4099,1	60,1	83,8

*przedsiębiorstwa przemysłowe (sekcje C, D i E według PKD 2004) liczących powyżej 49 pracujących

Źródło: Nauka i Technika w 2006r. oraz Nauka i Technika w 2007r., GUS

W województwie pomorskim działalność badawczo-rozwojową prowadziło w okresie lat 2004-2006 8,8% przedsiębiorstw małych oraz 14,2% średnich. Zarówno w przypadku małych jak i średnich przedsiębiorstw regionu działalność ta miała zwykle charakter dorywczy. Przedsiębiorstwa małe z regionu pomorskiego znacząco częściej podejmowały działalność badawczo-rozwojową niż średnia dla wszystkich przedsiębiorstw tej wielkości w kraju, jednak jednocześnie o wiele rzadziej niż w przypadku wszystkich przedsiębiorstw małych była to działalność o ciągłym charakterze. Podobna sytuacja możemy zaobserwować w przypadku przedsiębiorstw średnich z regionu pomorskiego.

Tabela 34. Działalność badawczo-rozwojowa małych i średnich przedsiębiorstw w województwie pomorskim w latach 2004 – 2006 na tle Polski

Odsetek firm prowadzących B+R wewnętrzne w okresie 2004-2006				
	liczba pracowników	razem	w tym prowadzone w sposób:	
			ciągły	dorywczy
Pomorskie	10-49	8,8%	0,8%	8%
	50-249	14,2%	2,7%	11,4%
Polska=100	10-49	157,1	44,4	210,5
	50-249	106,8	43,5	160,6

Źródło: Innowacyjność 2008, Stan innowacyjności, projekty badawcze, metody wspierania, społeczne determinanty, Raport pod redakcją Aleksandra Żołnierskiego, Polska Agencja Rozwoju przedsiębiorczości, Warszawa 2008,

Tabela 35. Nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych w przedsiębiorstwach przemysłowych* w 2006 i 2008 roku w województwie pomorskim

Nakłady na innowacje				
	2008	2006	2008	2006
	w mln zł		udział w %	
Polska	25 590,7	17 841,2	100%	100%
Pomorskie	2 285,2	982,9	8,9	5,5

* wyniki dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekraczała 9 osób, a działalność gospodarcza zaklasyfikowana była do sektora przemysłu lub sektora usług wg Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2004):

Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2006-2008 (Notatka Informacyjna), GUS, (szczegółowe wyniki badań za okres 2006-2008 będą dostępne w publikacji „Nauka i Technika w 2008 r.” w grudniu 2009. oraz „Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2006-2008”, która ukaże się w październiku 2010 roku.)

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w województwie pomorskim wyniosły w 2008 roku 2,285 mld złotych i w porównaniu do tych z roku 2006 były ponad dwukrotnie większe. Na tle ogółu nakładów innowacyjnych w kraju, nakłady w regionie pomorskim wzrastały szybciej, co sprawiło, że wzrósł również udział nakładów poczynionych na działalność innowacyjną w Pomorskim w całości tego typu nakładów w kraju. O ile bowiem w 2006 roku nakłady na innowacje w pomorskim wynosiły zaledwie 5,5% ogółu takich nakładów kraju, to już w roku 2008 udział ten wzrósł do 8,9 %.

Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w województwie pomorskim w ogromnej mierze finansowana była ze środków własnych tych przedsiębiorstw – było tak w przypadku niemal 90% przedsiębiorstw innowacyjnych w 2006 roku i w przypadku 84,4% takich przedsiębiorstw w roku 2007. W okresie od 2006 do 2007 roku widocznie wzrósł odsetek przedsiębiorstw, które sfinansowały działalność innowacyjną środkami pozyskanymi z kredytów bankowych. Dzięki temu wzrostowi region pomorski zbliżył się w 2007 roku pod tym względem do średniej krajowej po tym jak w roku poprzednim był na poziomie 1/3 średniego poziomu krajowego. Bardzo niewielki odsetek innowacyjnych przedsiębiorstw z regionu sfinansowała działalność innowacyjną ze środków budżetowych (dotacje krajowe i unijne) czy też ze środków pozyskanych z zagranicy. Należy jednak przyznać, że pomorskie nie dobiega pod tym względem od bardzo niskiej średniej krajowej.

Tabela 36. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach wg źródeł finansowania w województwie pomorskim

Nakłady na innowacje w Pomorskim						
Rok	w tys. zł		udział w %		Polska=100	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
Źródła finansowania						
środki własne	585 077,4	809 974,4	84,4%	89,8%	112,9	112,8
środki budżetowe	0,0	15 043,0	0,0%	1,7%	0,0	104,1
środki pozyskane z zagranicy	0,0	9 915,2	0,0%	1,1%	0,0	71,2
kredyty bankowe	96 671,6	42 747,8	14,0%	4,7%	97,7	33,8
Ogółem	692 841,4	901 807,3	100,0%	100,0%	-	-

Źródło: BDR GUS

W województwie pomorskim odnotowano w 2007 roku 62 patenty i było to o 16 więcej niż w roku poprzednim. Niemniej jednak, ponieważ w 2007 roku odnotowano relatywnie bardzo duży wzrost liczby patentów udzielonych w kraju, udział patentów udzielonych w regionie w ogólnej liczbie patentów udzielonych w kraju spadł w tym okresie z 4,1% w 2006 do 3,9% w 2007 roku. W przeliczeniu na 100 tysięcy mieszkańców, średnia liczba udzielonych patentów w Pomorskim była wyraźnie poniżej średniej krajowej zarówno w 2006 (2,1 do 2,9 dla Polski) jak i w 2007 roku (2,8 do 4,1 dla Polski).

Tabela 37. Liczba patentów udzielonych w województwie pomorskim na tle Polski

Liczba patentów						
	ogółem		udział w %		na 100 tys. mieszkańców	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
Polska	1575	1122	100%	100%	4,1	2,9
Pomorskie	62	46	3,9%	4,1%	2,8	2,1

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Nauka i Technika w 2006r. oraz Nauka i Technika w 2007r., GUS oraz BDR GUS

W województwie pomorskim działa 49 ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, co stanowi 7% ogółu takich ośrodków w kraju. W regionie pomorskim na jeden taki ośrodek przypada niemal 45 tysięcy mieszkańców i jest to wyraźnie mniej niż w innych województwach. To zaś oznacza, że mieszkańcy pomorskiego mają większą szansę na uzyskanie wsparcia w takim ośrodku. Podobnie, na jeden ośrodek przypada mniej aktywnych firm w regionie pomorskim niż średnia dla wszystkich województw.

Tabela 38. Nasycenie województwa pomorskiego ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości (OliP) w 2007 roku

	Pomorskie	Polska =100
Liczba OliP	49	-
Liczba mieszkańców na jeden OliP	44700	80,3
Liczba aktywnych firm (dane GUS) na jeden OliP	2206	90,3
Liczba nowo utworzonych firm (dane GUS) na jeden OliP	433	100,0

Źródło: Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, SOOIPP Raport 2007

4.6. Poziom przychodów sektora przedsiębiorstw

Przychody sektora przedsiębiorstw w województwie pomorskim sięgnęły w 2007 roku prawie 107 miliardów złotych, co – w porównaniu do roku 2006 gdzie kwota ta sięgnęła nieco ponad 93 miliardy złotych – oznacza wzrost o niemal 15%. Zdecydowanie większy udział w wypracowaniu dochodu przedsiębiorstw regionu ma sektor prywatny, choć należy dodać, że w okresie od 2006 do 2007 roku udział sektora publicznego wzrósł. W 2006 roku sektor publiczny wypracował 29% całego przychodu przedsiębiorstw regionu, w 2007 roku odsetek ten wzrósł do 33%. Na tle dochodów przedsiębiorstw ogółem, udział przedsiębiorstw sektora publicznego w wygenerowanym przychodzie przedsiębiorstw w regionie pomorskim był prawie dwukrotnie wyższy niż średnia krajowa w 2006 roku i ponad dwukrotnie wyższy w roku 2007. w tym samym czasie udział sektora prywatnego w porównaniu do średniej krajowej zmniejszył się.

Największy udział w wygenerowanym przychodzie przedsiębiorstw niefinansowych w województwie pomorskim miała branża przetwórstwa przemysłowego – aż 53% w 2006 i 49% w 2007 roku. Udział tej branży w regionie pomorskim jest wyraźnie większy niż jej udział w generowaniu ogółu przychodu przedsiębiorstw w kraju. Drugą największą branżą pod względem udziału w przychodzie przedsiębiorstw w województwie jest branża handlu i napraw. Jej udział sięgnął 25% tak w 2006 jak i w 2007 roku. Należy dodać, że jest to ciągle wyraźnie mniej niż udziału tej branży w generowanym przychodzie przedsiębiorstw

w Polsce ogółem. Trzecią największą branżą pod względem udziału w przychodzie przedsiębiorstw w województwie jest branża przedsiębiorstw zajmujących się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz i wodę. Jej udział wyniósł w 2007 roku 12% (w porównaniu do 8% w roku 2006). Ten wyraźny wzrost sprawił, że branża ta bardzo wzmocniła swoją pozycję (mierzoną udziałem w przychodach przedsiębiorstw) w pomorskim na tle jej pozycji w całym kraju. W 2006 roku udział tej branży był w regionie pomorskim zbliżony do średniej krajowej, zaś już w 2007 przerastał tę średnią o prawie 45%.

Najmniejszy udział w wygenerowanym przychodzie przedsiębiorstw niefinansowych w województwie pomorskim miała branża hotelarsko-restauracyjna. Wyniósł on zaledwie 0,2% zarówno w 2006 i 2007 roku. Na tle średniej krajowej, jest to udział ponad dwukrotnie mniejszy.

Dane GUS pozwalają pokazać jaka wielkość oraz jaka część przychodów przedsiębiorstw z regionu pomorskiego pochodziła z dotacji. W 2007 roku przychody przedsiębiorstw z dotacji wyniosła nieco ponad 127 mln złotych, podczas gdy w roku 2008 kwota ta wyniosła nieco ponad 156 mln złotych. W 2007 jak i w 2008 roku było to zaledwie 0,1% ogółu przychodów przedsiębiorstw w regionie. Większość środków z dotacji przypadła przedsiębiorstwom z sektora prywatnego (60% w 2007 i 71% w 2008) niż z sektora publicznego.

W odniesieniu do poszczególnych branż, największy udział w pozyskanych dotacjach w regionie miały przedsiębiorstwa z branży przetwórstwa przemysłowego (35% wartości wszystkich dotacji w 2007 i 45% w 2008 roku). Branża przetwórstwa przemysłowego w Pomorskim osiąga pod tym względem znacznie lepszy wskaźnik niż ten dla całej branży w kraju. Drugi największy udział w pozyskanych dotacjach miały przedsiębiorstwa z branży obsługi nieruchomości i firm (25% wartości wszystkich dotacji w 2007 i 22% w 2008 roku). Trzeci największy udział miały przedsiębiorstwa z branży transportu, gospodarki magazynowej i łączności (28% wartości wszystkich dotacji w 2007 i 21% w 2008 roku). Zdecydowanie najmniejszy udział w kwocie pozyskanych dotacji miały przedsiębiorstwa z branży hotelarsko-restauracyjnej (0,1% wartości wszystkich dotacji w 2007 i w 2008 roku).

Tabela 39. Przychody przedsiębiorstw niefinansowych* w województwie pomorskim

Przychody przedsiębiorstw						
	przychody z całokształtu działalności w tys. zł.		udział		Polska=100	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Pomorskie ogółem	106983482	93144366	100%	100%	-	-
Sektor Publiczny	35040615	27064554	33%	29%	218,8	188,6
Sektor Prywatny	71942867	66079812	67%	71%	79,1	83,9
Sekcje PKD						
Górnictwo	x	x	X	x	x	x
Przetwórstwo przemysłowe	52595581	49053898	49%	53%	117,5	120,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	12310703	7058110	12%	8%	144,7	103,3
Budownictwo	4808902	4077002	4%	4%	90,3	91,3
Handel i naprawy	26251811	23224938	25%	25%	83,0	85,7
Hotele i restauracje	186334	173285	0,2%	0,2%	42,1	44,8
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	4433960	3726575	4%	4%	62,9	59,2
Obsługa nieruchomości i firm	4826843	4716676	5%	5%	99,9	120,1
Edukacja	x	x	X	x	x	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	344233	221334	0,3%	0,2%	118,2	112,3
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna pozostała	552158	405676	1%	0,4%	36,1	37,2

* dane dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe i zobowiązanych do sporządzania co kwartał sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym - F-01/I-01 (z wyjątkiem podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest działalność zaklasyfikowana według PKD do sekcji 'Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo', 'Rybołówstwo i rybactwo' oraz 'Pośrednictwo finansowe').

Źródło: Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych - 2007r., GUS oraz Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 r. (wg województw), GUS

Tabela 40. Przychody przedsiębiorstw niefinansowych* z dotacji w województwie pomorskim

Przychody finansowe przedsiębiorstw z dotacji						
	dotacje w tys. zł.		udział		Polska=100	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Pomorskie ogółem	156294	127266	100%	100%	-	-
Sektor Publiczny	44622	51496	29%	40%	60,5	73,7
Sektor Prywatny	111672	75770	71%	60%	135,3	132,0
Sekcje PKD						
Górnictwo	x	x	x	x	x	x
Przetwórstwo przemysłowe	69756	44698	45%	35%	154,3	148,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	265	367	0,2%	0,3%	10,9	21,9
Budownictwo	2484	1947	2%	2%	63,9	55,4
Handel i naprawy	5556	3392	4%	3%	109,3	87,0
Hotele i restauracje	226	114	0,1%	0,1%	54,8	42,0
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	32455	35913	21%	28%	64,8	69,8
Obsługa nieruchomości i firm	33972	31924	22%	25%	141,5	197,2
Edukacja	x	x	x	x	x	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	1006	551	1%	0,4%	138,8	122,4
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna pozostała	5395	6930	3%	5%	84,0	127,1

* dane dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe i zobowiązanych do sporządzania co kwartał sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym - F-01/I-01 (z wyjątkiem podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest działalność zaklasyfikowana według PKD do sekcji 'Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo', 'Rybołówstwo i rybactwo' oraz 'Pośrednictwo finansowe')

Źródło: Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych - 2007r., GUS oraz Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 r. (wg województw), GUS

Analiza danych dotyczących przychodów przedsiębiorstw w podziale na klasy wielkości przedsiębiorstw pokazuje, że w regionie pomorskim przedsiębiorstwa małe wypracowują niemal tyle samo przychodu co przedsiębiorstwa duże (nieco ponad 65 mld złotych). Przedsiębiorstwa małe z Pomorskiego mają nieznacznie większy udział w generowaniu przychodu w województwie niż średni udział tej wielkości przedsiębiorstw w generowaniu ogólnego przychodu przedsiębiorstw w Polsce. Przedsiębiorstwa duże z regionu mają mniejszy udział w jego przychodzie przedsiębiorstw niż to ma miejsce dla całego kraju. Podobnie rzecz się ma z przedsiębiorstwami średnimi.

W przeliczeniu na 1 podmiot gospodarczy, w regionie pomorskim przedsiębiorstwa małe osiągają średni przychód w wysokości 0,6 mln złotych, przedsiębiorstwa średnie – 35,5 mln złotych, zaś przedsiębiorstwa duże – 366,2 mln złotych. W przeliczeniu na 1 podmiot, jedynie przedsiębiorstwa średnie z regionu pomorskiego osiągają udział w ogólnym przychodzie regionie mniejszy niż średni udział tej klasy przedsiębiorstw w przychodzie ogólnopolskim.

Tabela 41. Przychody przedsiębiorstw* według klas wielkości w województwie pomorskim na tle Polski w 2007 roku**

ogółem	Przychody w województwie pomorskim		średnie przychody w przeliczeniu na 1 podmiot województwie pomorskim	
	w mln złotych	Polska=100	w mln złotych	Polska=100
	165 657	-	1,4	-
małe	65 260	108,0	0,6	108,0
.....w tym mikro	40 612	105,5	0,4	105,4
średnie	35 217	94,1	35,5	94,7
duże	65 180	96,1	366,2	113,4

*Dane zebrane przez GUS na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób, realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna anketa przedsiębiorstw za rok 2007 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowego sporządzone na dzień 31 XII 2007 r. oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2007 r.

** Brak porównywalnych danych za lata sąsiednie czyli 2006 i 2008

Źródło: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2007 roku, GUS

Część II

Charakterystyka MSP korzystających z Funduszy Europejskich w latach 2004-2009

A. Fundusze Europejskie przeznaczone na inwestycje w małych i średnich przedsiębiorstwach w województwie pomorskim w latach 2004-2009

1. Cele badania i metodologia

Badanie przedsiębiorstw województwa pomorskiego, które otrzymały wsparcie na inwestycje ze środków unijnych w ramach programów regionalnych i krajowych została przeprowadzona na podstawie danych wtórnych metodą desk research. Metoda ta polega na zebraniu istniejących danych i ich analizie. Badanie nie wymagało realizacji bezpośrednich badań, a jedynie scalenia i uporządkowania rozproszonego dotąd materiału informacyjnego.

Analiza została przeprowadzona na podstawie danych, które są gromadzone przez Regionalną Instytucję Finansującą odpowiedzialną za wdrażanie i obsługę instrumentów finansowego wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw. Dane wykorzystane do stworzenia opracowania dotyczyły przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie z Funduszy Europejskich w latach 2004 – 2009 na realizację projektów inwestycyjnych.

2. Streszczenie

W latach 2004-2009 przedsiębiorstwa z województwa pomorskiego uzyskały z funduszy strukturalnych dofinansowanie na 1016 projektów inwestycyjnych na łączną kwotę niemal 595 milionów złotych.

Biorąc pod uwagę, że średnioroczne wydatki na inwestycje w regionie w latach 2004-2007 wynosiły 6 208 milionów złotych²², łączne dofinansowanie wynosiło prawie 8% średniorocznych wydatków na inwestycje poczynione przez wszystkie przedsiębiorstwa oraz 13% średniorocznych wydatków inwestycyjnych małych i średnich firm.

Najwięcej środków przyznano przedsiębiorcom wnioskującym o wsparcie inwestycji w ramach RPO WP – ponad 224 miliony złotych, najmniej w ramach ZPORR – zaledwie 8,58 miliona złotych. Średnio największe wsparcie można było uzyskać z PO IG – ponad 18 mln złotych, średnio najmniejsze wsparcie można było uzyskać z ZPORR - niecałe 56 tys. złotych.

Tabela 42. Wsparcie udzielone przedsiębiorstwom z województwa pomorskiego w ramach poszczególnych programów unijnych funduszy strukturalnych w latach 2004 – 2009 (rozstrzygnięte konkursy)

Program	Wielkość dofinansowania w PLN	Liczba dofinansowanych inwestycji	Średnie dofinansowanie na inwestycje w PLN
SPO WKP 2004-2006, Działanie 2.2.1 i 2.3	184 836 885,1	212	871 872,10
ZPORR 2004-2006, Działanie 3.4	8 583 433,47	155	55 376,99
RPO WP 2007-2013, Działania 1.1-1.2	224 076 302,04	582	385 010,8
PO IG 2007-2013, Działania 4.4	167 217 436,5	9	18 579 715,17
Ogółem	594 970 986,91	1016	507 784,3

²² dostępne dane za lata 2004-2007 – źródło: GUS – Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2004 r., Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 r., Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2006 r., Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2007 r.

3. Analiza danych wtórnych

3.1 Dostępne programy UE w latach 2004-2006

W ramach wprowadzenia należy podkreślić, iż niniejsza analiza dotyczy wyłącznie tych programów operacyjnych, które przeznaczone były lub są na rozwój aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw, a ponadto w ich wdrażaniu lub obsłudze pośredniczyła Regionalna Instytucja Finansująca.

W latach 2004-2006 pomorskie przedsiębiorstwa miały możliwość korzystania z funduszy strukturalnych z przeznaczeniem na rozwój działalności inwestycyjnej w ramach dwóch programów:

- a) Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP),
- b) Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR).

Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw

W Sektorowym Programie Operacyjnym Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw wsparcie finansowe na rozwój działalności inwestycyjnej dla małych i średnich przedsiębiorstw udzielane było w ramach:

- a) Działania 2.2. - Wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw, Poddziałanie 2.2.1. Wsparcie dla przedsiębiorstw dokonujących nowych inwestycji (SPO-WKP 2.2.1)
- b) Działania 2.3 - Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje (SPO-WKP 2.3)

W ramach Poddziałania 2.2.1 wspierane były nowe inwestycje polegające na utworzeniu lub rozbudowie przedsiębiorstwa produkcyjnego, bądź usługowego oraz na rozpoczęciu w przedsiębiorstwie działalności obejmującej dokonywanie zasadniczych zmian produkcji, produktu lub procesu produkcyjnego.

Celem działania 2.3 SPO WKP było zwiększenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez unowocześnienie ich oferty produktowej i technologicznej. W ramach działania wspierane były projekty inwestycyjne małych i średnich przedsiębiorstw dotyczące inwestycji w środki trwałe oraz wartości niematerialnych i prawnych. Dofinansowane mogły być inwestycje w środki trwałe: związane z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa, rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa lub realizacją działań

polegających na dokonywaniu zasadniczych zmian produktów lub procesu produkcyjnego w przedsiębiorstwie, w szczególności poprzez racjonalizację, dywersyfikację lub modernizację; oraz inwestycje w wartości niematerialne i prawne, związane z transferem technologii drogą nabycia praw patentowych, licencji, know-how, w tym nie opatentowanej wiedzy technicznej.

Budżet Poddziałania 2.2.1 SPO WKP wynosił 680 mln PLN dla całego kraju. Pomorskie przedsiębiorstwa musiały więc konkurować z firmami z całej Polski. Na 136 złożonych projektów przez wnioskodawców z województwa pomorskiego, dofinansowanie otrzymały 32 projekty o wartości ponad 95 mln PLN.

Tabela 43. Wsparcie dla przedsiębiorstw w ramach działania 2.2.1 SPO WKP w latach 2004-2006 w województwie pomorskim*

Wartość podpisanych umów	95 558 292,08 PLN
Liczba złożonych wniosków	136**
Liczba wybranych projektów	32

Źródło: Regionalna Instytucja Finansująca

* stan na 30.12.2008**

**stan na 31.12.2007

Łącznie na działanie 2.3 SPO WKP przeznaczono 359 mln EUR dla całego kraju. Zainteresowanie działaniem było bardzo duże. Pula środków została wyczerpana już pod koniec 2005r. Pomorskie przedsiębiorstwa, tak jak w przypadku SPOWKP 2.2.1, konkurowały z firmami z całej Polski. Łącznie z województwa pomorskiego złożono 1 252 wniosków, z czego 180 projektów otrzymało dofinansowanie na łączną kwotę ponad 89 milionów złotych.

Tabela 44. Wsparcie dla przedsiębiorstw w ramach działania 2.3 SPO WKP w latach 2004-2006 w województwie pomorskim.

Przyznane dofinansowania	89 278 593 PLN
Liczba złożonych wniosków	1252
Liczba wybranych projektów	180
Średnie dofinansowanie na projekt	495 992,18PLN

Źródło: Regionalna Instytucja Finansująca

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) w latach 2004-2006 umożliwiał uzyskanie wsparcia finansowego z przeznaczeniem na rozwój inwestycji przedsiębiorstw w ramach działania 3.4 – „Mikroprzedsiębiorstwa”. Dofinansowaniem objęto dwa typy przedsięwzięć. Pierwszy z nich dotyczył specjalistycznych usług doradczych dla mikroprzedsiębiorstw, drugi dotacji inwestycyjnych dla mikroprzedsiębiorstw z przeznaczeniem na: tworzenie, rozbudowę lub nabycie przedsiębiorstwa, rozszerzanie zakresu działalności gospodarczej, rozpoczęcie w przedsiębiorstwie działań obejmujących dokonywanie zasadniczych zmian produkcji bądź procesu produkcyjnego, zmianę wyrobu lub usługi, w tym także zmianę w zakresie świadczenia usług, unowocześnienie wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej firm, modernizację środków produkcji.

W ramach działania 3.4 ZPORR w latach 2004-2006 podpisano łącznie 194 umowy (39 zostało rozwiązanych do dnia 31.10.2009), z czego w 2005 r. podpisano 112 umów a w 2006 r. podpisano 82 umowy.

Łączna wartość projektów dofinansowanych w ramach działania 3.4 ZPORR (po uwzględnieniu aneksów podpisanych do dnia 30.06.2009 r. i umów rozwiązanych do dnia 14.09.2009r.) wyniosła 39 398 319,28 złotych. Biorąc pod uwagę, że łączne wydatki kwalifikowane przedsięwzięć objętych podpisanymi umowami wyniosły 26 658 383,77 złotych, udział dofinansowania na pokrycie kosztów kwalifikowanych wyniósł średnio 32%.

W ramach działania 3.4 zdecydowanie przeważało dofinansowanie projektów w zakresie dotacji inwestycyjnych (było ich 145), natomiast mniejszą część stanowiły projekty w zakresie usług doradczych dla mikroprzedsiębiorstw (9 projektów).

Tabela 45. Wartość wsparcia udzielonego mikroprzedsiębiorstwom z pomorskiego województwa pomorskiego w ramach Działania 3.4 ZPORR*

ZPORR 2004-2006	
Przyznane dofinansowania	8 583 433,47 PLN
Liczba wybranych projektów	155**
Średnie dofinansowanie na projekt	55 376 PLN
Wartość wszystkich dofinansowanych projektów	39 398 319,28***
Łączne wydatki kwalifikowane dofinansowanych projektów	26 658 383,77
Średni udział dofinansowania w kosztach kwalifikowanych projektów	32%.

*Źródło: Regionalna Instytucja Finansująca

*Dane na dzień 31.10.2009

** Wg stanu na dzień 31.10.2009 r. ARP S.A. podpisała 194 umowy z Beneficjentami Działania 3.4 z tego 39 zostało rozwiązanych. Dotacje inwestycyjne przyznano 145 projektom, natomiast specjalistyczne usługi doradcze dofinansowano w 9 projektach.

*** wartość po uwzględnieniu aneksów podpisanych do dnia 30.06.2009 r. i umów rozwiązanych do dnia 14.09.2009 r.

3.2 Dostępne programy UE w latach 2007-2013

W latach 2007-2013 przedsiębiorstwa z województwa pomorskiego miały i nadal mają możliwość korzystania z Funduszy Europejskich w ramach dwóch programów, w których wdrażaniu pośredniczy Agencja Rozwoju Pomorza S.A.:

- a) Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego (RPO WP),
- b) Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG).

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego

W Regionalnym Programie Operacyjnym dla Województwa Pomorskiego wsparcie finansowe na rozwój działalności inwestycyjnej dla przedsiębiorstw udzielane jest w ramach Osi Priorytetowej 1 – „Rozwój i innowacje w małych i średnich przedsiębiorstwach”. Celem priorytetu jest wsparcie przedsiębiorstw realizujących projekty przyczyniające się do tworzenia miejsc pracy i rozwoju innowacji o wysokim potencjale rozwojowym i zdolności do konkurencyjności na rynku krajowym i zagranicznym.

Przedsiębiorstwa mogą uzyskać wsparcie w ramach:

- a) Działania 1.1, w tym Poddziałania 1.1.1. Mikroprzedsiębiorstwa i Poddziałania 1.1.2. Małe i średnie przedsiębiorstwa
- b) Działania 1.2. Rozwiązania innowacyjne w MSP.

W ramach Poddziałania 1.1.1. realizowane były i są przedsięwzięcia, których celem jest podnoszenie zdolności inwestycyjnej nowopowstałych i już działających mikroprzedsiębiorstw poprzez wsparcie inwestycji, dofinansowanie udziału w targach w kraju i zagranicą a także dostosowanie firm do standardów i norm krajowych i europejskich. W ramach niniejszej analizy skupiono się jednak jedynie na inicjatywach inwestycyjnych.

W ramach Poddziałania 1.1.2. wsparcie obejmuje przedsięwzięcia inwestycyjne w sektorze MŚP (z wyłączeniem mikroprzedsiębiorstw). Inwestycje muszą przyczyniać się do rozwoju technologicznego,

organizacyjnego i rynkowego przedsiębiorstw oraz do zwiększenia zatrudnienia, głównie w sektorze usług, w branżach pracochłonnych, a także związanych ze specyfiką regionalną. Ponadto możliwe jest dofinansowanie dostosowania firm do standardów i norm krajowych i europejskich oraz udział w krajowych i międzynarodowych imprezach gospodarczych typu targi i wystawy. W ramach niniejszej analizy skupiono się jednak jedynie na inicjatywach inwestycyjnych.

W ramach Działania 1.2. wsparcie udzielane jest przedsięwzięciom związanym z inwestycjami w badania i rozwój technologiczny przedsiębiorstw. Działanie skierowane jest dla indywidualnych MŚP, kilku podmiotów realizujących wspólne przedsięwzięcia (także w połączeniu z jednostkami naukowymi) oraz nowych przedsiębiorstw opartych na rozwiązaniach innowacyjnych. Projekty mogą dotyczyć inwestycji w prawa własności intelektualnej, działalność B+R w przedsiębiorstwach oraz innych inwestycji, które powinny zakończyć się wdrożeniem innowacyjnych procesów wytwarzania oraz komercjalizacją nowych produktów, usług oraz platform produktowo-technologicznych. Dodatkowo należy podkreślić, że wszystkie projekty powinny spełniać kryterium bezpieczeństwa środowiskowego.

W ramach programu RPO WP, od początku jego funkcjonowania, dofinansowaniem objęto dotychczas 582 projekty inwestycyjne (bez projektów wspierających udział w targach i wystawach). Łączna kwota dofinansowania wyniosła ponad 224 mln złotych.

Tabela 46. Wsparcie dla przedsiębiorstw w ramach RPO WP w 2008 i 2009 roku*

Planowane środki na dofinansowanie	154 083 884,22 zł
Liczba złożonych projektów	2 501
Wnioskowane dofinansowanie	620 800 576,13 zł
Liczba wybranych projektów	582
Przyznane dofinansowanie	224 076 302,04 zł

Źródło: Regionalna Instytucja Finansująca

*dane aktualne na dzień 26.11.2009 – obrazują łącznie wskaźniki z 9 konkursów z czego 4 na etapie po złożeniu wniosków o dofinansowanie, w trakcie oceny.

Największe dofinansowanie przeznaczono na wsparcie aktywności inwestycyjnej małych i średnich przedsiębiorstw – ponad 149 mln złotych (66% całości dotychczas przyznanego dofinansowania w ramach RPO WP dla przedsiębiorstw na inwestycje). Prawie 42 mln (19%) wyniosło przyznane wsparcie na inwestycje w mikroprzedsiębiorstwach. Przedsięwzięcia innowacyjne w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach zyskały wsparcie w kwocie ponad 33 mln złotych, co stanowiło 15% łącznej kwoty przyznanego dofinansowania w ramach RPO WP.

Tabela 47. Dofinansowanie przyznane z RPO WP z podziałem na działania w 2008 i 2009 roku

Przyznane dofinansowanie w zł		
	w zł	udział w %
Ogółem	224 076 302,04	100%
działanie 1.1.1 – inwestycje w mikroprzedsiębiorstwach	41 766 689,96	19%
działania 1.1.2 - inwestycje w małych i średnich przedsiębiorstwach (z wyłączeniem mikroprzedsiębiorstw)	149 125 459,44	66%
działania 1.2 – innowacje w małych i średnich przedsiębiorstwach	33 184 152,64	15%

Źródło: Regionalna Instytucja Finansująca

Analizując dane dotyczące wsparcia finansowego udzielanego mikroprzedsiębiorstwom w ramach poddziałania 1.1.1 RPO WP, można wyciągnąć następujące wnioski:

- z każdym kolejnym konkursem zwiększa się liczba złożonych projektów oraz ich łączna wartość, co świadczy o rosnącej popularności programu w zakresie tego poddziałania,
- wzrasta skuteczność złożonych projektów – w pierwszym konkursie dofinansowanie uzyskał średnio co czwarty projekt, w drugim – co trzeci,
- przyjmując za wartość bazową wydatki mikroprzedsiębiorstw z województwa pomorskiego na inwestycje w 2007 roku (dostępne dane), łączna kwota dofinansowania, niemal 15 mln w 2008 oraz niemal 27 mln w 2009 roku, stanowiła odpowiednio 1,3% oraz 2,3% łącznych nakładów na inwestycje w mikroprzedsiębiorstwach regionu pomorskiego.

Tabela 48. Wsparcie na inwestycje dla mikroprzedsiębiorstw w ramach działania 1.1.1 RPO WP*

	2008	2009	
	Konkurs 1.	Konkurs 2.	Konkurs 3.
Liczba wybranych projektów	106	179	trwa ocena
Przyznane dofinansowanie	14 949 343,73 PLN	26 817 346,23 PLN	trwa ocena
Średnie dofinansowanie na projekt	141 031,54 PLN	149 817,58 PLN	--
Planowane środki na dofinansowanie	11 146 108,24 PLN	15 394 906,75 PLN	15 394 906,75 PLN
Liczba złożonych projektów	381	507	558
Wnioskowane dofinansowanie	44 243 684,76 PLN	68 888 992,43 PLN	78 584 390,51 PLN
ZWP powiększył dofinansowanie o kwotę	3 803 235,49 PLN	11 422 439,48 PLN	--
% wnioskowanych środków do przyznanych	295,96%	256,88%	--

Źródło: Regionalna Instytucja Finansująca

*dane aktualne na dzień 26.11.2009

Analizując dane dotyczące wsparcia finansowego udzielanego małym i średnim przedsiębiorstwom na inwestycje w ramach poddziałania 1.1.2 RPO WP, można wyciągnąć następujące wnioski:

- w kolejnych latach programu zmniejsza się liczba projektów wybranych do finansowego wsparcia podobnie jak łączna kwota przyznanego dofinansowania,
- w porównaniu do wyników konkursu 2008 roku, w roku 2009 średnia kwota dofinansowania na jeden projekt wzrosła,
- przyjmując za wartość bazową wydatki przedsiębiorstw z województwa pomorskiego na inwestycje w 2007 roku (dostępne dane), łączna kwota dofinansowania, ponad 87 mln w 2008 oraz prawie 62 mln w 2009 roku, stanowiła odpowiednio 2,0% oraz 1,4% łącznych nakładów na inwestycje w małych i średnich przedsiębiorstwach regionu.

Tabela 49. Wsparcie na inwestycje dla małych i średnich przedsiębiorstw (z wyłączeniem mikroprzedsiębiorstw) w ramach działania 1.1.2 RPO WP*

Konkurs		
	2008	2009
Liczba wybranych projektów	164	102
Przyznane dofinansowanie	87 338 140,83 PLN	61 787 318,61 PLN
Średnie dofinansowanie na projekt	532 549,64 PLN	605 758,03 PLN
Planowane środki na dofinansowanie	15 587 715,29 PLN	20 392 241,27 PLN
Liczba złożonych projektów	306	329
Wnioskowane dofinansowanie	155 235 301,08 PLN	178 995 907,04 PLN
ZWP powiększył dofinansowanie o kwotę	71 750 425,54 PLN	41 395 077,34 PLN
% wnioskowanych środków do przyznanych	177,74%	289,70%

Źródło: Regionalna Instytucja Finansująca

*dane aktualne na dzień 26.11.2009

Analizując dane dotyczące wsparcia finansowego udzielanego małym i średnim przedsiębiorstwom na innowacje w ramach poddziałania 1.2 RPO WP, można wyciągnąć następujące wnioski:

- w kolejnych konkursach niemal dwukrotnie zwiększa się liczba wniosków o wsparcie działalności innowacyjnej, co świadczy o rosnącej popularności tego działania.
- przyjmując za wartość bazową średnie nakłady na innowacje przypadające na 1 przedsiębiorstwo prowadzące działalność innowacyjną w 2007 roku w regionie pomorskim (które wyniosły 4,25 mln złotych(dostępne dane)), średnie dofinansowanie działań innowacyjny w ramach Poddziałania 2.1 pokrywało około ¼ rocznych nakładów na innowacje,

Tabela 50. Wsparcie rozwiązań innowacyjnych w małych i średnich przedsiębiorstwach w ramach działania 1.2 RPO WP*

Konkurs		
	2008/2009	2009
	Konkurs 1.	Konkurs 2.
Liczba wybranych projektów	31	trwa ocena
Przyznane dofinansowanie	33 184 152,64 PLN	trwa ocena
Średnie dofinansowanie na projekt	1 070 456,54 PLN	--
Planowane środki na dofinansowanie	31 927 976,42 PLN	39 106 962,05 PLN
Liczba złożonych projektów	89	169
Wnioskowane dofinansowanie	79 723 028,72 PLN	trwa weryfikacja
ZWP powiększył dofinansowanie o kwotę	1 256 176,22 PLN	---
% wnioskowanych środków do przyznanych	240,24%	---

Źródło: Regionalna Instytucja Finansująca

*dane aktualne na dzień 26.11.2009

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Głównym celem PO IG jest rozwój polskiej gospodarki poprzez wzrost potencjału innowacyjności przedsiębiorstw. Pomorscy przedsiębiorcy mogą aplikować o wsparcie na inwestycje do następujących działań:

- a) Działanie 4.2 – Wsparcie inwestycji B+R w przedsiębiorstwach
- b) Działanie 4.4 – Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym

Działanie 4.2 wsparcie inwestycji B+R w przedsiębiorstwach: obejmuje wsparcie projektów mających na celu wzmocnienie działalności przedsiębiorców w zakresie prowadzenia przez nich prac B+R (badawczo-rozwojowych), w tym opracowanie i aktualizacja oprogramowania, wprowadzenia innowacji, opracowanie wzorów przemysłowych i użytkowych, strategii przekształcenia przedsiębiorcy w CBR (centrum badawczo-rozwojowe),

Działanie 4.4 wspiera nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym: obejmuje wsparcie projektów inwestycyjnych związanych z zastosowaniem nowych rozwiązań technologicznych, produktowych, usługowych lub organizacyjnych (rozwiązania technologiczne i organizacyjne stosowane na świecie nie dłużej niż 3 lata). Projekty szkoleniowe oraz doradcze niezbędne dla realizacji projektów inwestycyjnych. Tworzenie nowych miejsc pracy związanych z nowymi inwestycjami

Analizując dane dotyczące wsparcia finansowego udzielanego małym i średnim przedsiębiorstwom w województwie pomorskim na innowacje w ramach działania 4.4 PO IG, można wyciągnąć następujące wnioski:

- w roku 2009, w porównaniu do roku 2008, o 25% wzrosła średnia wartość dofinansowania na jeden projekt,
- w roku 2008 dofinansowanie uzyskało 60% złożonych projektów zaś w 2009 roku – 31%,
- przyjmując za wartość bazową wydatki przedsiębiorstw z województwa pomorskiego na inwestycje w 2007 roku (dostępne dane), łączna kwota dofinansowania, ponad 107 mln złotych w 2008 oraz ponad 59 mln złotych w 2009 roku, stanowiła odpowiednio 1,2% oraz 0,7% łącznych nakładów na inwestycje w małych i średnich przedsiębiorstwach regionu.

Tabela 51. Wsparcie na nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym w ramach działania 4.4 PO IG*

	2008	2009
Liczba projektów wybranych do dofinansowania	9	4
Wysokość dofinansowania	107 426 969,30 PLN	59 790 467,20 PLN
Średnie dofinansowanie na projekt	11 936 329,92 PLN	14 947 616,8 PLN
Liczba złożonych projektów	15	13
Wartość dofinansowania złożonych projektów	189 376 956,00 PLN	211 064 379,30 PLN
Planowane środki na dotacje na poziomie centralnym (szacunek na podst. ogłoszeń PARP)	1 867 584 000,00 PLN	933 792 000,00 PLN

Źródło: Regionalna Instytucja Finansująca

*dane aktualne na dzień 26.11.2009

B. Rozwój przedsiębiorstw realizujących inwestycje przy wsparciu Funduszy Europejskich w województwie pomorskim w latach 2004-2009

1. Cel i metodologia

Celem badania CATI (badanie telefoniczne z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety) było pozyskanie informacji od przedsiębiorstw, które skorzystały z bezpośredniego wsparcia pochodzącego z Funduszy Europejskich. Realizacja badania pozwoliła na sformułowanie wielu interesujących wniosków o działalności tej grupy firm, wpływu finansowanej inwestycji na dalszy rozwój oraz pozwoliła na stworzenie ich szczegółowej charakterystyki.

W badaniu uczestniczyły 206 przedsiębiorstwa, które skorzystały ze wsparcia w ramach Funduszy Europejskich w ramach programów ZPORR, SPO WKP, RPO WP, POIG. Analizie poddano 210 projektów, które zostały zrealizowane przez uczestniczące w badaniu podmioty gospodarcze. Największą część badanych projektów stanowiły przedsięwzięcia zrealizowane w ramach programów już zakończonych tj. ZPORR i SPO WKP, stanowiły one łącznie około 75% ogółu badanych projektów. Trwający jeszcze okres programowania RPO WP i POIG i niewielka ilość firm, które do czasu badania skorzystały z tych funduszy warunkowała liczebność próby, która ostatecznie wyniosła 54 firmy, a więc 25% ogółu.

2. Streszczenie

Analiza wyników badania telefonicznego przeprowadzonego z przedstawicielami przedsiębiorstw, które skorzystały z bezpośredniego wsparcia finansowego z funduszy strukturalnych pozwalają na sformułowanie następujących wniosków głównych.

Po pierwsze, wyniki badania jednoznacznie wskazują, że w przypadku większości projektów inwestycyjnych, wsparcie z funduszy strukturalnych było warunkiem koniecznym ich realizacji w danym zakresie lub zrealizowania ich w ogóle. Ponadto, dla około 20% beneficjentów to wsparcie oznaczało możliwość przeprowadzenia projektów inwestycyjnych, które były konieczne dla dalszego funkcjonowania ich przedsiębiorstwa. Oznacza to, że proces udzielania wsparcia cechowało wysoce racjonalne i optymalne wykorzystanie dostępnych środków publicznych.

Po drugie, projekty inwestycyjne wsparte dotacją z Funduszy Europejskich (funduszy strukturalnych), w ocenie beneficjentów, w ogromnej większości przyczyniły się do poprawy funkcjonowania przedsiębiorstw je realizujących:

- 96% projektów inwestycyjnych przyczyniło się do poprawy oferty firmy,
- 86% projektów inwestycyjnych pozwoliło realizującym je formom zdobyć nowych klientów,
- 82% projektów inwestycyjnych przyczyniło się do wzrostu wydajności realizujących je firm,
- 80% projektów inwestycyjnych zwiększyło innowacyjność działalności realizujących je firm,
- 67% projektów inwestycyjnych zwiększyło obroty realizujących je firm.

Po trzecie, wielowymiarowa poprawa funkcjonowania przedsiębiorstw z pewnością była pochodną rodzaju wspartych inwestycji. W większości przypadków były to inwestycje budujące materialną bazę i potencjał produkcyjny przedsiębiorstw, które pozwoliły rozwinąć zakres ich działalności. Były to nowe budynki, maszyny i urządzenia oraz nowoczesne sposoby produkcji pozwalające wejść firmom na wyższy technologiczny poziom.

Po czwarte, współfinansowane z Funduszy Europejskich projekty inwestycyjne były korzystne dla gospodarki regionu i gospodarki kraju. Należy do nich zaliczyć:

- wzrost zatrudnienia odnotowany w następstwie zrealizowania 86% projektów (w niemal połowie z tych przypadków wzrost ten oznaczał przynajmniej 4 nowe miejsca pracy),
- wsparcie popytu wewnętrznego na dobra inwestycyjne – znaczącą część (32%) wydatków na środki trwałe dokonano w regionie, w sumie w kraju wydatkowano 75% wszystkich środków przeznaczonych na zakup środków trwałych,
- ekspansję krajową przedsiębiorstw regionu realizujących inwestycje – 26% zrealizowanych projektów inwestycyjnych przyczyniło się do pozyskania nowych pozaregionalnych krajowych klientów,
- stymulowanie eksportu – 31% zrealizowanych projektów inwestycyjnych umożliwiło pozyskanie nowych zagranicznych klientów,
- wzrost konkurencyjności beneficjentów projektów poprzez wdrażanie rozwiązań proekologicznych – 55% projektów inwestycyjnych obejmowało takie wdrożenia

Po piąte, przestrzenna lokalizacja przedsiębiorstw, które skorzystały ze wsparcia dla projektów inwestycyjnych z funduszy strukturalnych w latach 2004-2009 wskazuje silną koncentrację środków pomocowych na obszarach powiatów gdańskiego, wejherowskiego, kartuskiego oraz słupskiego, a więc poza powiatami o największym udziale inwestycji w województwie tj. powiatami miasta Gdańska i Gdyni.

Po siódme, spośród trudności w realizacji projektów przedsiębiorcy najczęściej wymieniali opóźnienia w wypłacaniu dotacji przez właściwą dla danego programu instytucję. Dla ponad 60% beneficjentów, którzy finansują wkład własny w części lub w całości z pożyczek i kredytów bankowych była to bardzo niekorzystna sytuacja. Nieterminowość w wypłacaniu dotacji może być przyczyną problemów z terminową spłatą rat zaciągniętych kredytów a w ten sposób generować dodatkowe koszty na projektach. To zaś może zniechęcać do udziału w kolejnych konkursach na dofinansowanie.

Po ósme, realizacja projektów współfinansowanych ze środków Funduszy Europejskich, biorąc pod uwagę deklarowaną aktualną kondycję beneficjentów, okazała się być sposobem na zbudowanie mocnej, konkurencyjnej pozycji na rynku, która stała się ochroną przed konsekwencjami spowolnienia gospodarczego, w tym przed koniecznością redukcji zatrudnienia.

Po dziewiąte, beneficjenci projektów najczęściej wyrażali pozytywne oczekiwania dotyczące dalszego rozwoju ich firm (w tym w odniesieniu do zatrudnienia), co oznacza, że z dużym prawdopodobieństwem będą tworzyły grupę przedsiębiorstw stanowiących „koło zamachowe” dla gospodarki regionu wychodzącej z okresu dekonstrukcji.

3. Wyniki badania telefonicznego (CATI)

Badanie zostało zrealizowane w okresie od października do grudnia 2009 roku. Populację badania stanowiły 383 przedsiębiorstwa, które zrealizowały²³ projekty inwestycyjne współfinansowane z bezpośredniej pomocy unijnej wypłacanej w ramach 4 programów: Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP) i Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) na lata 2004-2006 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego (RPO WP) i Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG) na lata 2007-2013. Badaniem objęto te przedsiębiorstwa, które realizowały projekty inwestycyjne w ramach priorytetów i działań, wdrażanych lub obsługiwanych przez Regionalną Instytucję Finansującą. Badaniem planowano objąć całą tak określoną populację, jednak wywiady udało się przeprowadzić z przedstawicielami 206 przedsiębiorstw, które zrealizowały łącznie 210 projektów współfinansowanych ze środków europejskich. Przedstawiciele pozostałych przedsiębiorstw odmówili udziału w badaniu bądź nie powiodły się próby kontaktu z nimi.

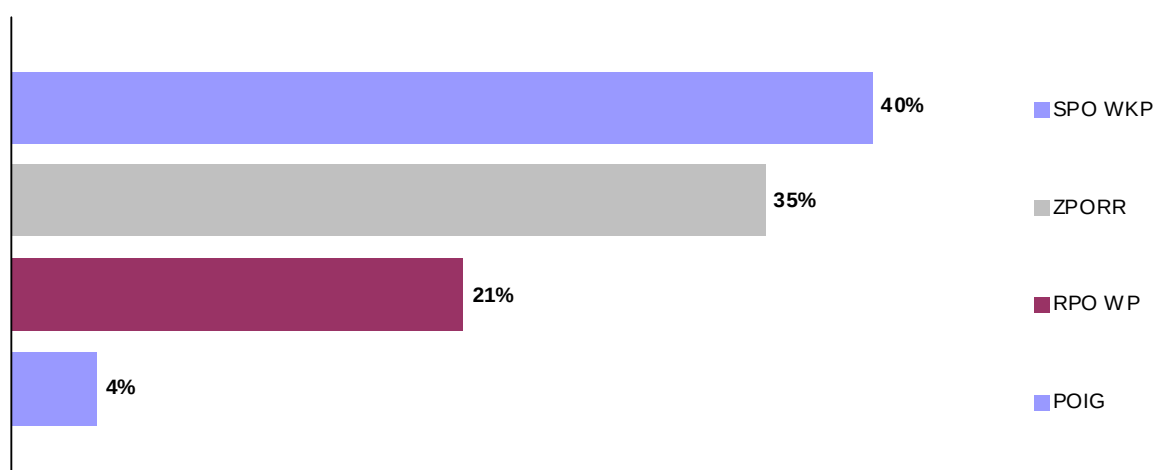
²³ Za zrealizowanie projektu rozumie się tu przekazanie ostatniej transzy pomocy finansowej przyznanej projektowi.

3.1 Udział pomorskich przedsiębiorstw w krajowych i regionalnych programach operacyjnych

W ramach programów – analizowanych priorytetów, działań i poddziałań, w których wdrażaniu pośredniczyła ARP S.A., najwięcej projektów zrealizowanych zostało w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw na lata 2004-2006 (83 projekty – 40% ogółu). Drugą co do liczebności grupę stanowiły projekty, które dofinansowano w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006 (73 przedsiębiorstwa – 35%). Zaledwie 4% projektów stanowiły te, które współfinansowano ze środków Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013. Należy jednak podkreślić, że opisywane dane w ramach RPO WP i POIG dotyczą projektów dofinansowanych do momentu badania, okres finansowania dla tych programów trwa do 2013 roku. W związku z tym nie można porównywać i wartościować procentowego udziału tak projektów w ramach RPO WP jak i PO IG, w ogólnej liczbie zrealizowanych przedsięwzięć.

Tabela 52. Projekt dofinansowane z funduszy europejskich w ramach programów SPO WKP, ZPORR, RPO WP, POIG

P2. Z jakiego programu operacyjnego firma otrzymała dofinansowanie dotychczas? N=210

Projekt realizowane w podregionach województwa pomorskiego.

W ujęciu na podregiony województwa pomorskiego, najwięcej projektów zostało zrealizowanych w podregionie gdańskim (44%) a najmniej w podregionie słupskim (14%). Największa część badanych firm z regionu trójmiejskiego realizowała projekty w ramach ZPORR. W grupie badanych przedsiębiorstw z podregionów gdańskiego, słupskiego i starogardzkiego najwięcej podmiotów skorzystało ze wsparcia z SPO WKP.

Tabela 53. Realizacja projektów w podregionach w poszczególnych podregionach województwa pomorskiego.

	Podregion gdański (N=93)	Podregion słupski (N=29)	Podregion starogardzki (N=34)	Podregion trójmiejski (N=54)
Ogółem (N=210)	44%	14%	16%	26%
SPO WKP	38%	45%	53%	31%
ZPORR	33%	28%	29%	44%
RPO WP	24%	24%	18%	19%
POIG	5%	3%	0%	6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

W ujęciu powiatowym, widoczna jest duża dysproporcja między ilością realizowanych projektów w powiatach gdańskim, na terenie miasta Gdańsk, miasta Gdynia, powiecie kartuskim, a liczbą projektów zrealizowanych w powiatach sztumskim, na terenie miasta Słupsk, powiecie bytowskim, człuchowskim, lęborskim, malborskim, kwidzyńskim, miasta Sopot, w których łącznie zrealizowano 10% wszystkich projektów. Najmniej, bo zaledwie 0,5% (po jednym projekcie) zrealizowano w powiecie sztumskim i powiecie miasta Słupsk. Nie wiele więcej bo 1,4% przebadanych projektów (zaledwie po trzy projekty) zrealizowano w powiatach: bytowskim, człuchowskim, lęborskim oraz malborskim.

Najwięcej przedsiębiorstw zrealizowało projekty w powiecie gdańskim (18%), następnie w powiecie miasta Gdańsk (12,4%) oraz powiecie miasta Gdynia (11,4%).

Tabela 54. Realizacja projektów w poszczególnych powiatach województwa pomorskiego.

P3. Na terenie jakiego powiatu realizowana była inwestycja?.

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Gdański	18,1%	12,3%	21,7%	20,0%	22,2%
m. Gdańsk	12,4%	16,4%	7,2%	15,6%	11,1%
m. Gdynia	11,4%	13,7%	10,8%	6,7%	22,2%
Powiat Kartuski	10,5%	11,0%	8,4%	15,6%	0,0%
Powiat Wejherowski	7,1%	6,8%	6,0%	6,7%	22,2%
Powiat Słupski	6,2%	6,8%	4,8%	6,7%	11,1%
Powiat Starogardzki	5,7%	5,5%	7,2%	4,4%	0,0%
Powiat Pucki	5,7%	8,2%	4,8%	4,4%	0,0%
Powiat Kościerski	3,8%	5,5%	3,6%	2,2%	0,0%
Powiat Tczewski	2,9%	2,7%	4,8%	0,0%	0,0%
Powiat Nowodworski	2,9%	4,1%	1,2%	2,2%	11,1%
Powiat Chojnicki	2,9%	2,7%	2,4%	4,4%	0,0%
m. Sopot	1,9%	2,7%	2,4%	0,0%	0,0%
Powiat Kwidzyński	1,9%	0,0%	3,6%	2,2%	0,0%
Powiat Malborski	1,4%	0,0%	1,2%	4,4%	0,0%
Powiat Lęborski	1,4%	1,4%	2,4%	0,0%	0,0%
Powiat Człuchowski	1,4%	0,0%	3,6%	0,0%	0,0%
Powiat Bytowski	1,4%	0,0%	1,2%	4,4%	0,0%
m. Słupsk	0,5%	0,0%	1,2%	0,0%	0,0%
Powiat Sztumski	0,5%	0,0%	1,2%	0,0%	0,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Tabela 55. Realizacja przebadanych projektów w poszczególnych gminach województwa pomorskiego.

P3. Na terenie jakiej gminy realizowana była inwestycja?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Gdańsk	47	16	16	12	3
Gdynia	26	11	11	2	2
Kartuzy	8	2	5	1	0
Słupsk	6	1	4	0	1
Pruszcz Gdański	6	3	2	1	0
Rumia	5	1	2	1	1
Kościerzyna	5	2	3	0	0
gmina Gdańsk	4	0	3	0	1
Sopot	4	2	2	0	0
Przodkowo	4	3	0	1	0
Kosakowo	4	3	0	1	0
Wejherowo	3	0	2	0	1
Malbork	3	0	1	2	0
Człuchów	3	0	3	0	0
Władysławowo	3	3	0	0	0
Ustka	3	2	1	0	0
Starogard	3	1	1	1	0
Reda	3	2	0	1	0
Kobylnica	3	2	0	1	0
Brusy	2	0	0	2	0
Żukowo	3	0	1	2	0
Starogard Gdański	2	0	2	0	0
Skarszewy	2	0	2	0	0
Puck	2	0	1	1	0
Kwidzyn	2	0	2	0	0
Kolbudy	2	0	1	1	0
Chojnice	2	0	2	0	0
Bytów	2	0	1	1	0
gmina Krokowo	2	0	2	0	0
Tczew	2	1	1	0	0
Stegna	2	2	0	0	0
Pelplin	2	1	1	0	0
Lubichowo	2	1	0	1	0
Lębork	2	1	1	0	0
Chmielno	2	2	0	0	0
Stolno	1	0	0	1	0

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Somonino	2	1	0	1	0
Sierakowice	1	0	0	1	0
Sadlinki	1	0	0	1	0
Nowy Dwór Gdański	1	0	0	1	0
Niemcy	1	0	0	1	0
Miastko	1	0	0	1	0
Lipnica	1	0	0	1	0
gmina wiejska Kościerzyna	1	0	0	1	0
gmina Pruszcz Gdański	1	0	0	1	0
Dębica Kaszubska	1	0	0	1	0
Prabuty	1	0	1	0	0
Sztum	1	0	1	0	0
Straszyn	1	0	1	0	0
Żukowo	1	0	1	0	0
Puck	1	0	1	0	0
Łeba	1	0	1	0	0
Luzino	1	0	1	0	0
Kaliska	1	0	1	0	0
Gniew	1	0	1	0	0
gmina Tczew	1	0	1	0	0
Dziemiany	1	1	0	0	0
Stężycza	1	1	0	0	0
Starogardzka	1	1	0	0	0
Łęczyce	1	1	0	0	0
Kościerzyno	1	1	0	0	0
Czarna Woda	1	1	0	0	0
Bobowo	1	1	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań

3.2 Ogólna charakterystyka przedsiębiorstw realizujących projekty

Największą grupę przedsiębiorstw uczestniczących w badaniu stanowiły podmioty, które realizowały projekty współfinansowane ze środków UE o profilu działalności skategoryzowanej jako „produkcja i budownictwo” (50%) oraz „usługi i transport” (43%). Najmniej projektów zostało zrealizowanych w przedsiębiorstwach o handlowym profilu działalności (7%). Projekty z programów SPO WK, RPO WP oraz PO IG realizowano głównie w przedsiębiorstwach o profilu produkcyjnym i w budownictwie (odpowiednio 75%, 56% oraz 56%), natomiast projekty ze ZPORR zrealizowano w większym stopniu w przedsiębiorstwach o profilu usługowym i związanych z działalnością transportową (75%).

Tabela 56. Główny profil działalności beneficjenta.

M2. Proszę określić główny profil działalności?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Produkcja, budownictwo	50%	19%	75%	56%	56%
Usług i transport	43%	75%	18%	36%	44%
Handel	7%	5%	7%	9%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

W ujęciu branżowym, największą grupę wśród przedsiębiorstw objętych badaniem, stanowiły te realizowane przez podmioty działające w branży „działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna oraz pozostała” (40%). Drugą w kolejności branżą było „budownictwo” (15,7% zrealizowanych projektów), następnie „przetwórstwo przemysłowe” (10,5%) oraz „handel hurtowy i detaliczny; „naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego” (10%). Najmniejszą grupę stanowiły przedsiębiorstwa realizujące projekty w branży; obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (7%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę (5%), administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne (2%), edukacja (2%).

Rozkład zrealizowanych projektów w branżach według programów

W obrębie programu ZPORR najwięcej projektów zrealizowano w branży „działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna oraz pozostała” (35,6%), „hotele i restauracje” (21,9%) oraz „ochrona zdrowia i pomoc społeczna” (19,2%).

W ramach programu SPO WKP najwięcej projektów najwięcej dofinansowanych zostało projektów przedsiębiorstw z branży „działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna oraz pozostała” (42,2%), „budownictwo” (19,3%) następnie „przetwórstwo przemysłowe” (15,7%).

Programem RPO WP zostały objęte głównie projekty przedsiębiorstw z branży „działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna oraz pozostała” (37,8%), „budownictwo” (17,8%) oraz „handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego” (13,3%).

Natomiast w ramach POIG przebadane podmioty projektów realizowały jedynie projekty w następujących branżach: „działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna oraz pozostała” (66,7%), „przetwórstwo przemysłowe” (22,2%) oraz „transport, gospodarka magazynowa i łączność” (11,1%)

Tabela.57. Branża przedsiębiorstwa.

M1. W jakiej branży wg PKD działa Pana(i) firma?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	40%	36%	42%	38%	67%
Budownictwo	16%	12%	19%	18%	0%
Przetwórstwo przemysłowe	11%	3%	16%	11%	22%
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	10%	6%	13%	13%	0%
Hotele i restauracje	9%	22%	0%	7%	0%
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	8%	19%	2%	2%	0%
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2%	0%	1%	7%	11%
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	2%	1%	2%	2%	0%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	1%	0%	2%	2%	0%
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	1%	1%	0%	0%	0%
Edukacja	1%	0%	1%	0%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Analizując rodzaj formy prawnej badanych przedsiębiorstw, należy stwierdzić, że najwięcej projektów zrealizowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (47%) oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (30%). W najmniejszej części aktywne w obszarze realizacji projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich były spółki akcyjne nie giełdowe (3%), spółki akcyjne giełdowe (2%), spółki partnerskie (1%).

Tabela.58. Forma prawna przedsiębiorstwa.

M6. Jaka jest forma prawna przedsiębiorstwa, które Pan/i reprezentuje?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	47%	74%	25%	47%	22%
Sp. z o.o. - spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	30%	14%	47%	27%	33%
spółka jawna	9%	7%	8%	11%	11%
osoba fizyczna prowadząca działalność w formie spółki cywilnej	4%	3%	1%	11%	0%
Inna	4%	1%	8%	0%	0%
SA - nie giełdowa spółka akcyjna	3%	0%	5%	2%	22%
SA - giełdowa spółka akcyjna	2%	0%	4%	2%	11%
spółka partnerska	1%	1%	1%	0%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Klasy wielkości przedsiębiorstw korzystających z wsparcia Funduszy Europejskich

Najwięcej projektów realizowanych było przez przedsiębiorstwa z klasy wielkości „małe” czyli zatrudniające od 10 do 49 osób (36%) oraz z klasy „mikro” czyli zatrudniające od 1 do 9 osób (37%). Natomiast 26% badanych projektów zrealizowanych zostało przez firmy „średnie” czyli zatrudniające od 50 do 250 osób. W ramach programu ZPORR fundusze skierowane były do mikrofirm, 30% z nich stało się już małymi firmami. Z dofinansowania udzielonego z SPO WKP korzystały małe i średnie przedsiębiorstwa. Najliczniejszą grupę realizującą projekty wśród ogółu badanych przedsiębiorstw stanowiły podmioty gospodarcze zatrudniające 1 – 9 osób (37%).

Tabela 59. Liczba zatrudnionych w firmie.

M3. Ilu pracowników zatrudnia firma?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
firma 1-osobowa	3%	8%	0%	0%	0%
2-9 osób	34%	62%	6%	44%	22%
10-49 osób	36%	27%	47%	31%	33%
50-250 osób	26%	3%	47%	20%	44%
Odmowa podania informacji	1%	0%	0%	4%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Największa część przedsiębiorstw, które skorzystały ze wsparcia na realizację przedsięwzięć oceniała swoją sytuację ekonomiczną jako raczej dobrą (62%). Jako taką oceniali ją także najczęściej beneficjenci wszystkich programów oceniające swoją sytuację ekonomiczną jako dobrą (średnia ocen wynosiła 3,8). Jedynie 3,5% badanych przedsiębiorstw oceniło swoją sytuację jako złą. Natomiast 25% jako ani dobrą ani złą. Oceny sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw biorących udział w poszczególnych programach kształtują się podobnie w stosunku do ocen występujących w całej badanej grupie.

Tabela 60. Ocena sytuacji ekonomicznej firmy.

M7. Czy uważa Pan(i), że ogólna sytuacja ekonomiczna Pana(i) przedsiębiorstwa jest? Proszę ocenić na skali, gdzie 1 oznacza bardzo złą, 2 – raczej złą, 3 – ani dobra ani złą, 4 – raczej dobra oraz 5 – bardzo dobra.

Ocena	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
bardzo zła	0,5%	0%	0%	2%	0%
raczej zła	3%	3%	4%	4%	0%
ani dobra, ani zła	25%	25%	28%	20%	33%
raczej dobra	62%	68%	54%	67%	56%
bardzo dobra	9%	4%	14%	7%	11%
średnia	3,8	3,7	3,8	3,7	3,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Rynki działalności przedsiębiorstw

Wśród badanych przedsiębiorstw największą grupę stanowiły podmioty działające na rynku krajowym (26%) oraz lokalnym 21%. Na rynku międzynarodowym (kraje UE) działa 19% badanych przedsiębiorstw, natomiast na rynku regionalnym oraz międzynarodowym (kraje spoza UE) po 17% przedsiębiorstw. Należy zwrócić uwagę na różnice w ramach poszczególnych programów. Projekty w ramach programu ZPORR realizowały znacznie większą grupę stanowiły przedsiębiorstwa działające na rynku lokalnym (46%) oraz regionalnym (26%) niż międzynarodowym (w tym: kraje UE – 10%, kraje spoza UE – 1%). Natomiast firmy realizujące w projekty w ramach SPO WKP częściej angażowały się na rynku międzynarodowym unijnym – 31% oraz międzynarodowym pozaunijnym – 27% oraz krajowym – 27%. Przedsiębiorstwa realizujące projekty w ramach SPO WKP działające na rynku lokalnym stanowiły jedynie 4%, a działające na rynku regionalnym – 12%. Wśród przedsiębiorstw realizujących projekty z RPO WP przeważały działające na rynku krajowym (33%). Najmniej projektów w ramach tego programu realizowanych było przez przedsiębiorstwa działające na rynku międzynarodowym unijnym – 9%. W przypadku kilku firm

realizujących projekty w ramach POIG najliczniej wystąpiły firmy działające na rynku międzynarodowym pozaunijnym – 56%, natomiast żadne na rynku regionalnym.

Tabela 61. Rynek na którym działa firma.

M4. Na jakim rynku działa Pana firma?					
	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
krajowym	26%	21%	27%	33%	22%
lokalnym (własna gmina i sąsiednie gminy)	21%	42%	4%	20%	11%
międzynarodowym (kraje Unii Europejskiej)	19%	10%	27%	22%	11%
regionalnym (województwo i sąsiednie województwa)	17%	26%	12%	16%	0%
międzynarodowym (kraje spoza Unii Europejskiej)	17%	1%	31%	9%	56%

Wiek podmiotów realizujących projekty

Wśród badanych przedsiębiorstw najbardziej aktywne w realizacji projektów były podmioty założone od 1989 do 1998 roku (35%). W dalszej kolejności znajdują się przedsiębiorstwa założone od 1999 roku do 2003 roku (26%), założone w 2004 roku i później (21%). Najmniejszą grupę stanowiły przedsiębiorstwa, które powstały przed 1989 rokiem. Największe różnice w grupach przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia ze względu na wiek firm, zauważalne są w przypadku programu ZPORR i SPO WKP. W programie ZPORR największą grupę stanowiły przedsiębiorstwa nowopowstałe, co determinowane było okresem przyznawania wsparcia (2004 – 2006) i jego rodzajem (rozwój mikro firm). W przypadku SPO WKP, który umożliwiał pozyskanie środków na działania wzmacniające konkurencyjność przedsiębiorstwa, zdecydowanie największą grupę stanowiły firmy powstałe w okresie transformacji systemowej do 1998 roku. W ramach tego programu także o dotacje mogły ubiegać się mikroprzedsiębiorstwa istniejące na rynku poniżej trzech lat. W badanej grupie takich firm było stosunkowo niewiele.

Tabela 62. Rok założenia firmy.

M5. Kiedy została założona firma?					
	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
do 1988 roku	18%	5%	28%	18%	33%
od 1989 do 1998	35%	11%	49%	47%	33%
od 1999 do 2003	26%	36%	20%	22%	22%
2004 i później	21%	48%	2%	13%	11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Źródła informacji o finansowaniu projektów z Funduszy Europejskich

Głównym źródłem informacji o możliwości uzyskania dofinansowania był Internet. Z tego źródła skorzystało aż 56% badanych. Podobną popularnością cieszyły się prasa oraz telewizja (53% badanych). Do ważnych źródeł informacji zaliczyć można także znajomych. Z ich wiedzy skorzystało 21% badanych przedsiębiorstw. Coraz bardziej powszechne stają się także konsultacje w Punkcie Konsultacyjnym ARP S.A. (18%), a także spotkania informacyjne organizowane przez ARP S.A. (14%).

Korzystanie z usług doradczych w ramach realizacji projektu

Większość firm, które pozyskały dotacje z funduszy europejskich na realizację projektów inwestycyjnych, korzystała z usług firmy doradczej w trakcie aplikowania (55%). Jednak stosunkowo wysoki był odsetek firm, które z takich usług nie korzystały (42%), co oznacza, że udało się im samodzielnie przygotować dokumentację do projektu oraz co ważniejsze, rozliczyć. Stosunkowo w największej części z pomocy specjalistów nie korzystali beneficjenci realizujący projekty w ramach programu ZPORR (63%).

Tabela 63. Źródło informacji o Funduszach Europejskich.

M9. Skąd firma dowiedziała się o możliwości skorzystania z dofinansowania inwestycji z Funduszy Europejskich?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Internet	56%	41%	70%	53%	56%
Prasa, TV	53%	48%	64%	40%	56%
Firma doradcza	23%	14%	25%	29%	44%
Znajomi	21%	26%	13%	31%	11%
Punkt Konsultacyjny ARP S.A.	18%	14%	24%	13%	11%
Spotkania informacyjne organizowane przez ARP S.A.	14%	8%	23%	9%	11%
Inne					
m.in.: na studiach, w starostwie, w urzędzie marszałkowskim, z ulotki, samodzielnie, w izbie rzemieślniczej	6%	8%	4%	7%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

3.3. Motywy ubiegania się o wsparcie z Funduszy Europejskich i przeznaczenie otrzymanego dotacji

Motywacje przedsiębiorców, które skłoniły ich do ubiegania się o wsparcie z Funduszy Europejskich

Wśród motywów sięgnięcia po wsparcie z Funduszy Europejskich dominowała chęć wykorzystania wszystkich szans na pozyskanie środków UE. Taką motywację wskazała ponad połowa przebadanych przedsiębiorstw. Zebrane dane pokazują, że badane przedsiębiorstwa dla których pozyskanie środków na inwestycje było warunkiem jej zrealizowania stanowiły stosunkowo małą grupę. W przypadku co piątego przedsiębiorstwa, motywem była konieczność dokonania inwestycji i jednocześnie brak wystarczającej ilości środków własnych na jej samodzielne sfinansowanie. W tym przypadku wsparcie z Funduszy Europejskich przyczyniło się do utrzymania działalności danego przedsiębiorstwa. W przypadku 12% projektów, sięgnięcie po dotację umożliwiło łatwe pozyskanie środków na inwestycje, co oznacza, że współfinansowanie otworzyło szansę na przeprowadzenie danego przedsięwzięcia.

Tabela 64. Motywy skorzystania ze wsparcia z Funduszy Europejskich.

P8. Dlaczego Pana/Pani firma zdecydowała się skorzystać ze wsparcia z Funduszy

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
dotacja umożliwiła łatwe pozyskanie funduszy na inwestycję	12%	12%	16%	7%	11%
firma musiała przeprowadzić inwestycję na która nie miała środków	19%	19%	18%	20%	22%
firma stara się wykorzystać wszystkie szanse na pozyskanie środków UE	53%	52%	58%	49%	44%
firma zdecydowała się na skorzystanie z dotacji pod wpływem oferty firmy doradczej	2%	3%	0%	7%	0%
firma wzięła przykład z innych firm, które pozyskały wsparcie	5%	8%	1%	7%	11%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	3%	0%	5%	4%	11%
inne m.in.: jest to możliwość wykorzystania szansy dla firmy na rozwój, korzystaliśmy już wcześniej i nam się podobało, możliwość zakupu urządzeń, przyspieszenie i zwiększenie projektowanych inwestycji	4%	5%	2%	7%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Typy projektów realizowanych w ramach programów

W ramach każdego z omawianych programów zostały wyznaczone cele i typy projektów kwalifikujące się do wsparcia.

W badanej grupie przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie w ramach ZPORR współfinansowano przede wszystkim projekty polegające na rozbudowie lub nabyciu przedsiębiorstwa, rozszerzeniu zakresu działalności przedsiębiorstwa. W następnej kolejności dofinansowaniu przedsięwzięcia dotyczące unowocześniania wyposażenia. Najrzadziej finansowano działania obejmujące zasadnicze zmiany procesu produkcyjnego.

Tabela 65. Działania, na które otrzymano dotacje w ramach ZPORR.

P6. Na jakie działania Pana/Pani firma pozyskała dofinansowanie?

ZPORR (n=73)	
rozbudowa lub nabycie przedsiębiorstwa	42%
rozszerzenie zakresu działalności przedsiębiorstwa	41%
unowocześnienie wyposażenia	37%
modernizacja środków produkcji	14%
zmiana wyrobu lub usługi	7%
działania obejmujące zasadnicze zmiany procesu produkcyjnego	4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

W ramach SPO WKP dotacje przeznaczone zostały przede wszystkim na inwestycje w maszyny i urządzenia – miało to miejsce w 83% przypadków. Rzadziej finansowano unowocześnianie wyposażenia. Tylko 1% przebadanych przedsiębiorstw zakładało sfinansowanie zmian procesu produkcyjnego oraz zakup wyników prac B+R lub praw własności przemysłowej (2%) i dostosowywanie technologii i produktów do wymagań dyrektyw unijnych (2%). Przedsięwzięcia dofinansowane, których celem było zastosowanie nowych technologii, wyników prac B+R, wdrożenie nowych produktów stanowiły najmniejszą część działań inwestycyjnych podejmowanych przez badane przedsiębiorstwa.

Tabela 66. Działania, na które otrzymano dotacje w ramach SPO WKP.

P6. Na jakie działania Pana/Pani firma pozyskała dofinansowanie?

SPO WKP (n=83)	
inwestycja w maszyny i urządzenia	83%
zastosowanie ICT (informacyjnych i komunikacyjnych technologii) w procesach zarządzania przedsiębiorstwem	14%
inwestycja w budynki, budowlę	11%
inwestycje w wartości niematerialne i prawne (nabyciu praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej)	10%
zmiana produktu lub procesu produkcyjnego,	8%
wdrażanie i komercjalizacja technologii i produktów innowacyjnych	7%
dostosowywanie technologii i produktów do wymagań dyrektyw unijnych	2%
zakup wyników prac B+R lub praw własności przemysłowej	2%
zastosowanie technologii gospodarki elektronicznej	1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

W ramach RPO WP współfinansowane projekty obejmowały najczęściej unowocześnienie składników majątku trwałego (58%) oraz rozszerzenie zakresu działalności przedsiębiorstwa (58%). Najrzadziej zaś finansowano działania obejmujące bezpośrednio informatyzację przedsiębiorstwa oraz budowę, rozbudowę lub przebudowę instalacji i urządzeń sprzyjających oszczędności surowców i energii oraz ograniczaniu emisji szkodliwych substancji do środowiska.

Tabela 67. Działania, na które otrzymano dotacje w ramach RPO WP.

P6. Na jakie działania Pana/Pani firma pozyskała dofinansowanie?

RPO WP (n=45)	
unowocześnienie składników majątku trwałego	58%
rozszerzenie zakresu działalności przedsiębiorstwa	58%
wprowadzenie zmian w procesie produkcyjnym lub zmiana w zakresie sposobu świadczenia usług	29%
wdrażanie i komercjalizacja innowacyjnych produktów i usług	9%
racjonalizacja logistyki sprzedaży towarów i usług	7%
informatyzacja przedsiębiorstwa	4%
budowa, rozbudowa lub przebudowa instalacji i urządzeń sprzyjających oszczędności surowców i energii oraz ograniczaniu emisji szkodliwych substancji do środowiska	4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Ze względu na niewielką liczebność grupy przebadanych przedsiębiorstw realizujących projekty w ramach POIG (9 firm), wskazywanie najczęściej dofinansowanych projektów w niewielkim stopniu obrazuje tendencje w realizacji tego typu przedsięwzięć. W ramach PO IG współfinansowano najczęściej zakup lub wdrożenie nowych rozwiązań technologicznych w produkcji i usługach. Najrzadziej zaś finansowano wdrażanie nowych lub integrację istniejących systemów informatycznych przedsiębiorstw.

Tabela 68. Działania, na które otrzymano dotacje w ramach PO IG.

P6. Na jakie działania Pana/Pani firma pozyskała dofinansowanie?

POIG (n=9)	
zakup lub wdrożenie nowych rozwiązań technologicznych w produkcji i usługach	78%
zakup niezbędnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	44%
wdrażanie nowych lub integrację istniejących systemów informatycznych przedsiębiorstw	11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

3.4. Źródła finansowania wkładu własnego oraz miejsce zakupu środków trwałych na potrzeby inwestycji

W przeprowadzonym badaniu zapytano przedstawicieli przedsiębiorstw, którzy skorzystali ze wsparcia udzielanego w ramach programów operacyjnych, skąd czerpali środki finansowe na pokrycie wkładu własnego na sfinansowanie projektu. Najczęściej, bo w przypadku 40% zrealizowanych projektów, były to wspólnie środki własne i pożyczka lub kredyt. Wkład własny 36% zrealizowanych projektów pochodził ze środków własnych przedsiębiorstwa. Wkład własny, w przypadku co piątego projektu pochodził wyłącznie z pożyczki lub kredytu, co oznacza, że co piąty zrealizowany projekt sfinansowano w całości ze środków innych niż środki własne przedsiębiorstwa.

Tabela 69. Finansowanie wkładu własnego.

P7. Jak sfinansowany został wkład własny?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
część ze środków własnych, część z kredytu/pożyczki	40%	36%	43%	40%	44%
środki własne przedsiębiorstwa	36%	42%	34%	31%	33%
kredyt / pożyczka	21%	18%	22%	24%	22%
brak odpowiedzi / nie wiem	3%	4%	1%	4%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Zakup środków trwałych do projektu

Zdecydowana większość (75%) środków trwałych zakupionych ze środków przyznanych przedsiębiorstwom w ramach unijnych programów operacyjnych została nabyta w Polsce (na rynku krajowym, regionalnym, lokalnym). Na rynku krajów UE zakupiono 23% z pozostałych 25%, 2% pochodziło z rynków krajów spoza UE. Dane te wskazują, że programy operacyjne przysłużyły się lokalnemu rynkowi także w pośredni sposób – poprzez stymulowanie rynku wewnętrznego. W największym stopniu dotyczy to projektów realizowanych w ramach ZPORR, gdzie jedynie 8% sfinansowanych z dotacji zakupów środków trwałych nabyto poza Polską. W ramach projektów RPO WP większość środków trwałych została zakupiona na rynku krajowym (49%).

Tabela 70. Miejsce zakupu środków trwałych sfinansowanych ze środków uzyskanych z unijnego wsparcia

P5. Gdzie nabyte były środki trwałe, których zakup sfinansowano ze środków uzyskanych z unijnego wsparcia?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Na rynku krajowym (w innym województwie)	42%	38%	41%	49%	44%
Na rynku krajów UE	23%	7%	34%	24%	56%
Na rynku lokalnym (w swoim powiecie)	18%	29%	11%	16%	0%
Na rynku regionalnym (w innym powiecie, w swoim województwie)	15%	25%	11%	11%	0%
Na rynku krajów spoza UE	2%	1%	4%	0%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

3.5. Wpływ projektów inwestycyjnych na przedsiębiorstwa zmiany w przedsiębiorstwach

Współfinansowane z programów operacyjnych projekty obejmowały w większości wdrażanie rozwiązań proekologicznych. Projekty proekologiczne wdrażane były częściej przez przedsiębiorstwa średnie i duże (61%) niż mikroprzedsiębiorstwa (40%). W ujęciu na podregiony, rozwiązania proekologiczne najczęściej wdrażały przedsiębiorstwa realizujące projekty w podregionie słupskim (66%), a najrzadziej w podregionie starogardzkim.

Tabela 71. Wdrażanie rozwiązań proekologicznych w ramach realizowanych inwestycji.

P9. Czy w ramach realizowanej inwestycji wdrożono w firmie rozwiązania proekologiczne?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Tak	55%	52%	57%	56%	67%
Nie	40%	44%	37%	40%	22%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	5%	4%	6%	4%	11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Zrealizowanie projektu niemal zawsze skutkowało poprawą oferty przedsiębiorstwa. Deklarowano tak przy wszystkich projektach wspartych przez SPO WKP i przy dziewięciu na dziesięć wspartych w ramach ZPORR.

Tabela 72. Występowanie wpływu realizowanej inwestycji na poprawę oferty firmy.

P12. Czy zrealizowana inwestycja wpłynęła na poprawę oferty firmy?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Tak	96%	90%	100%	98%	89%
Nie	1%	3%	0%	0%	0%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	3%	7%	0%	2%	11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Deklarowana przez przedsiębiorstwa poprawa oferty była zwykle wielowymiarowa, to znaczy wynikała z poprawy funkcjonowania przedsiębiorstwa w więcej niż jednym aspekcie. Najczęściej poprawa ta była efektem wzrostu jakości produkcji i usług na skutek realizacji danego projektu – dotyczyło to 86% projektów objętych badaniem. Realizacja 83% projektów doprowadziła do unowocześnienia metody produkcji lub świadczenia usług. Najrzadziej realizacja projektu wpłynęła na poprawę oferty przedsiębiorstwa poprzez zasadniczą zmianę procesu produkcyjnego (rezultat 28% zrealizowanych projektów). W przypadku każdego programu wpływ realizacji projektu na poprawę oferty firmy oceniany był najczęściej w aspekcie jakości produkcji i usług, unowocześnienia metod produkcji lub świadczenia usług.

Tabela 73. Kierunki poprawy oferty firmy pod wpływem realizowanej inwestycji

P13. Na czym polegała poprawa oferty dokonana w ramach inwestycji?

	Ogółem (N=201)	ZPORR (n=66)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=44)	POIG (n=8)
wzrosła jakość produkcji i usług	86%	82%	93%	82%	75%
unowocześniono metody produkcji lub świadczenia usług	83%	82%	87%	77%	88%
powstały nowe produkty	70%	67%	66%	77%	100%
unowocześniono środki trwałe	68%	59%	71%	70%	88%
wzrosły zdolności produkcyjne	57%	26%	75%	66%	75%
nastąpił wzrost rozpoznawalności marki i produktów firmy	47%	56%	46%	36%	50%
zmienił się zasadniczo proces produkcyjny	28%	12%	41%	27%	25%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Realizacja inwestycji współfinansowanej z Funduszy Europejskich miała również nierzadko wpływ na zmianę zarządzania przedsiębiorstwa. Było tak w przypadku 27% wszystkich zrealizowanych projektów. Najczęściej zmiana taka miała miejsce w następstwie projektów przeprowadzonych przez przedsiębiorstwa z podregionu trójmiejskiego – 41% projektów, najrzadziej zmiana zarządzania będąca skutkiem realizacji projektu wystąpiła w przedsiębiorstwach w podregionie gdańskim (17%). Znacznie częściej zmiany takie występowały w małych i średnich przedsiębiorstwach (odpowiednio 29% i 33%) niż w mikroprzedsiębiorstwach (19%).

Tabela 74. Wpływ realizowanej inwestycji na zmiany w sposobie zarządzania firmą.

P14. Czy realizacja inwestycji dofinansowanej z Funduszy Europejskich spowodowała zmiany w sposobie zarządzania firmą?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Tak	27%	26%	28%	27%	22%
Nie	70%	70%	71%	69%	78%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	3%	4%	1%	4%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

W przedsiębiorstwach beneficjentów, którzy deklarowali, że realizacja inwestycji dofinansowanej z Funduszy Europejskich spowodowała zmiany w sposobie zarządzania firmą, zmiana najczęściej polegała na wprowadzaniu nowych rozwiązań informatycznych lub wprowadzaniu nowych procedur działania firmy. Niemal równie często zmiana w zarządzaniu firmą wynikała z możliwości zatrudnienia dodatkowych pracowników w następstwie przeprowadzonej inwestycji. Najrzadziej zmiany polegały na poprawie procedur przepływu informacji czy na zmianach w wewnętrznych systemach firm (magazynowych, księgowych).

Tabela 75. Aspekty zmian w sposobie zarządzania firmą pod wpływem realizowanej inwestycji.

P14a. Na czym polegały zmiany w sposobie zarządzania firmą?

	Ogółem (N=56)	ZPORR (n=19)	SPO WKP (n=23)	RPO WP (n=12)	POIG (n=2)
Nowe rozwiązania informatyczne/internetowe	18%	0%	30%	25%	0%
Wprowadzenie nowych procedur, zasad w firmie	14%	5%	17%	17%	50%
Polepszenie funkcjonowania firmy	14%	32%	9%	0%	0%
Rozwój firmy	14%	26%	9%	8%	0%
Zatrudnienie nowych pracowników	13%	26%	4%	0%	50%
Nowy podział obowiązków/ nowa organizacja pracy	11%	5%	17%	8%	0%
Lepsze zarządzanie firmą	9%	11%	4%	17%	0%
Nowe maszyny	7%	5%	9%	8%	0%
Usprawnienie przepływu informacji w firmie	7%	5%	4%	17%	0%
Więcej pracy/zleceń/zamówień	7%	5%	0%	25%	0%
Wprowadzenie programu do zarządzania jakością	5%	0%	9%	0%	50%
Zmiany w wewnętrznych systemach firmy (księgowym, magazynowym, logistycznym)	4%	5%	4%	0%	0%
Inne	4%	5%	4%	0%	0%
Nie wiem	2%	0%	0%	8%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Badani przedsiębiorcy w zdecydowanej większości (86%) uznali, że zrealizowanie inwestycji przy wsparciu funduszy UE przyczyniło się do pozyskania nowych klientów. Był to rezultat potwierdzony przez tych beneficjentów, którzy zrealizowali łącznie 86% projektów: najczęściej rezultat taki towarzyszył realizacji projektów z programu ZPORR. W ujęciu na podregiony, najczęściej nowych klientów przysparzały projekty realizowane w podregionie gdańskim (90% z nich), relatywnie najrzadziej projekty realizowane w podregionie słupskim (72% z nich).

Tabela 76. Wpływ realizowanej inwestycji na pozyskanie nowych klientów.

15. Czy zrealizowana inwestycja w Pana(i) firmie przyczyniła się do pozyskania nowych klientów?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Tak	86%	90%	83%	84%	78%
Nie	10%	8%	14%	7%	11%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	4%	1%	2%	9%	11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Większość zrealizowanych projektów pomogła pozyskać nowych klientów polskich, tak lokalnych, regionalnych, jak i ogólnokrajowych. Należy jednak dodać, że wiele z projektów przyczyniło się do międzynarodowej ekspansji przedsiębiorstw je realizujących. Szczególnie często dotyczyło to projektów zrealizowanych przy wsparciu pozyskanym z SPO WKP – niemal połowa z nich odniosła taki efekt.

Ekspansja międzynarodowa rozumiana jako pozyskanie nowych klientów na rynku zagranicznym w znacznym stopniu osiągnięta została w grupie przedsiębiorstw realizujących projekty w ramach SPO WKP. W grupie projektów realizowanych w ramach ZPORR, pozyskanie nowych klientów na rynkach zagranicznych powiodło się tylko w 15% przypadków, zaznaczyć należy jednak, że były to głównie mikro firmy.

Patrząc przez pryzmat klas wielkości badanych przedsiębiorstw można zauważyć, że najsilniej międzynarodową ekspansję stymulowały projekty realizowane przez przedsiębiorstwa średniej wielkości (aż 56% projektów pomogło pozyskać nowego międzynarodowego klienta). Najslabsze oddziaływanie miały w odniesieniu do tego aspektu projekty zrealizowane przez mikro przedsiębiorstwa (jedynie 15% projektów pomogło pozyskać nowego międzynarodowego klienta).

Tabela 77. Pozyskiwanie nowych klientów dzięki realizowanej inwestycji.

16. Na jaką skalę inwestycja w Pana(i) firmie przyczyniła się do pozyskania nowych klientów?

	Ogółem (N=180)	ZPORR (n=66)	SPO WKP (n=69)	RPO WP (n=38)	POIG (n=7)
Międzynarodową	31%	15%	49%	18%	57%
Krajową	26%	23%	28%	29%	29%
Regionalną	19%	27%	7%	29%	0%
Lokalną	23%	35%	13%	24%	14%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	1%	0%	3%	0%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Realizacja projektów wspartych środkami z europejskich programów operacyjnych bardzo często przyczyniała się do wzrostu wydajności w danym przedsiębiorstwie. Taka zmiana była następstwem realizacji aż 82% z ogółu projektów, najczęściej (89%) w przypadku projektów zrealizowanych ze wsparciem RPO WP, relatywnie najrzadziej w przypadku projektów zrealizowanych ze wsparciem ZPORR.

Tabela 78. Zmiana wydajności firmy pod wpływem realizowanej inwestycji.

P17. Czy zrealizowana inwestycja wpłynęła na wydajność Pana(i) firmy ?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Wydajność wzrosła	82%	75%	84%	89%	89%
Wydajność nie zmieniła się	12%	15%	12%	9%	0%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	6%	10%	4%	2%	11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Realizacja projektów wspartych środkami z europejskich programów operacyjnych bardzo często była również przyczyną wzrostu obrotów przedsiębiorstw. Taka zmiana była następstwem realizacji aż 67% z ogółu projektów, najczęściej tj. 81% w przypadku projektów zrealizowanych ze wsparciem ZPORR, relatywnie najrzadziej tj. 40% w przypadku projektów zrealizowanych ze wsparciem RPO WP. Zaledwie 3% wszystkich zrealizowanych do czasu przeprowadzenia badania projektów, spowodowało zmniejszenie się obrotów realizujących je przedsiębiorstw.

W ujęciu na podregiony, najczęściej do wzrostu obrotów firmy przyczyniały się projekty realizowane w podregionie gdańskim (72% z nich), najrzadziej projekty realizowane w podregionie słupskim (59% z nich).

Tabela 79. Zmiana obrotów firmy pod wpływem realizowanej inwestycji.

P18. Czy zrealizowana inwestycja wpłynęła na obroty Pana(i) firmy ?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Obroty wzrosły (3)	67%	81%	70%	40%	67%
Obroty nie zmieniły się (2)	18%	10%	16%	36%	11%
Obroty zmalały (1)	3%	3%	2%	7%	0%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	12%	7%	12%	18%	22%
średnia (na skali od 1 – obroty zmalały do 3 – obroty wzrosły)	2,7	2,8	2,8	2,4	2,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

W następstwie większości zrealizowanych projektów, przedsiębiorstwa zwiększyły zatrudnienie – był to rezultat 86% ogółu projektów. Co więcej, nierzadko był to wzrost przynajmniej o 4 nowe miejsca pracy – przyrost tej skali odnotowano w następstwie realizacji 44% z ogółu zrealizowanych projektów. W przypadku SPO WKP odsetek ten wzrasta nawet do 61%.

Tabela 80. Wzrost liczby miejsc pracy pod wpływem realizowanej inwestycji.

P19. Czy dzięki zrealizowanej inwestycji wzrosła liczba nowych miejsc pracy?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Tak	86%	85%	87%	91%	67%
Nie	11%	11%	11%	9%	22%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	3%	4%	2%	0%	11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Tabela 81. Liczba nowych miejsc pracy pod wpływem realizowanej inwestycji.

	Ogółem (N=181)	ZPORR (n=62)	SPO WKP (n=72)	RPO WP (n=41)	POIG (n=6)
1	15%	27%	4%	15%	33%
2	24%	21%	21%	34%	33%
3	14%	10%	11%	24%	17%
4-5	18%	24%	17%	12%	0%
do 10	15%	13%	22%	7%	0%
powyżej 10	11%	5%	22%	0%	17%
odmowa	3%	0%	3%	7%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Realizacja projektu współfinansowanego z Funduszy Europejskich miała nierzadko wpływ na zmianę poziomu innowacyjności realizującego go przedsiębiorstwa. Spośród 210 zrealizowanych i przebadanych w sondażu projektów 80% miało znaczący lub przynajmniej umiarkowany wpływ na innowacyjność przedsiębiorstw. Efektu takiego nie odnotowano jedynie w przypadku 12% ogółu zrealizowanych i przebadanych projektów. Na skali od 0 (brak wpływu) do 3 (znaczący wpływ), średni wynik dla ogółu zrealizowanych projektów wyniósł 2,5. Największą pod tym względem średnią ocenę osiągnęły projekty realizowane przy wsparciu RPO WP (2,9).

Tabela 82. Wpływ na poziom innowacyjności przedsiębiorstwa pod wpływem realizowanej inwestycji.

P20. Proszę ocenić w skali 1-3, czy dzięki realizacji inwestycji wzrósł poziom innowacyjności Pana(i) firmy?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Wpłynęło znacząco (3)	40%	37%	41%	42%	56%
Wpłynęło umiarkowanie (2)	40%	38%	42%	40%	33%
Wpłynęło słabo (1)	2%	3%	2%	0%	0%
Nie wpłynęło (0)	12%	14%	12%	9%	11%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	6%	8%	2%	9%	0%
średnia	2,5	2,6	2,3	2,9	2,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Spośród przedsiębiorstw, które deklarują, że zrealizowane przez nich projekty wpłynęły przynajmniej słabo na ich poziom innowacyjności, najwięcej bo 28% przebadanych stwierdza, że wzrost ten miał

miejsce w odniesieniu do parku maszyn i urządzeń wykorzystywanych w produkcji. 21% przedsiębiorstw odnotowało zmianę swojego poziomu innowacyjności na skutek możliwości wprowadzenia nowych usług do swojej oferty w następstwie przeprowadzonych inwestycji. Szczególnie często nowe usługi wprowadzali beneficjenci ZPORR – 39% z nich. 20% przedsiębiorstw wprowadziło dzięki przeprowadzonym inwestycjom nowe lepsze technologie zaś 16% nowe lepsze produkty.

Tabela 83. Aspekty wzrostu poziomu innowacyjności pod wpływem realizowanej inwestycji.

	Ogółem (N=173)	ZPORR (n=57)	SPO WKP (n=71)	RPO WP (n=37)	POIG (n=8)
Nowe, lepsze maszyny, urządzenia	28%	26%	32%	30%	0%
Nowe, lepsze usługi	21%	39%	13%	14%	13%
Nowe, lepsze technologie	20%	14%	24%	8%	75%
Nowe, lepsze produkty	16%	14%	21%	8%	25%
Rozwój firmy	9%	14%	3%	14%	0%
Ulepszenie produkcji	6%	2%	10%	5%	0%
Nowe rozwiązania informatyczne/internetowe	5%	7%	6%	0%	0%
Wzrost konkurencyjności	4%	9%	0%	5%	0%
Inne	3%	4%	3%	5%	0%
Kadry (wzrost zatrudnienia, szkolenia, komfort pracy)	3%	4%	4%	0%	0%
Nowi klienci, nowe rynki zbytu	3%	4%	0%	5%	13%
Lepsze funkcjonowanie firmy	2%	0%	3%	5%	0%
Nowa infrastruktura firmy	2%	2%	1%	3%	0%
Nowe, lepsze zarządzanie	1%	0%	3%	0%	0%
Nie wiem	5%	4%	4%	11%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Aby lepiej zobrazować skalę pozytywnego jak i negatywnego wpływu projektów na kondycję realizujących je firm, z odpowiedzi na pytania dotyczące zmian tego funkcjonowania (pyt. 11/12/14/15/17/18/19/20) skonstruowano indeksy wpływu pozytywnego i negatywnego. Ten pierwszy zlicza wszystkie pozytywne odpowiedzi udzielone na pytania o wpływ w różnych aspektach, drugi zlicza odpowiedzi negatywne. Ponieważ pytań było 8, maksymalna wartość obu indeksów wynosi 8, minimalna 0 – oznacza to, beneficjent każdego projektu mógł na pytania budujące bazę tych indeksów odpowiedzieć od 0 do 8 razy pozytywnie jak i od 0 do 8 razy negatywnie. Nie są to indeksy odwrotne tzn. wynik indeksu pozytywnego nie jest odwrotną wynikiem indeksu negatywnego, ponieważ respondenci mogli również odpowiedzieć, że projekt był dla kondycji ich firmy obojętny.

Tabela poniżej pokazuje, że 86% przedsiębiorstw realizujących projekty dofinansowane ze środków UE, oceniło ich wpływ jako pozytywny w przynajmniej 5 z 8 przebadanych wymiarów tego wpływu. W przypadku ZPORR odsetek ten urasta do 90%. Na skali od 0 do 8, beneficjenci wszystkich przebadanych projektów osiągnęli średni wynik 6,1 a to oznacza, że przeciętny beneficjent projektu wspartego środkami z funduszy strukturalnych oceniał za pozytywny wpływ tego projektu na działalność jego przedsiębiorstwa w średnio 6 z 8 wymiarów działania jego przedsiębiorstwa. Warto dodać, że beneficjenci 13% projektów uznali ich wpływ za pozytywny we wszystkich badanych aspektach (osiągając maksymalną wartość indeksu – 8).

Tabela 84. Indeks POZYTYWNEGO wpływu funduszy europejskich na funkcjonowanie firmy.

Liczba pozytywnych wskazań	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
1	1%	1%	0%	0%	11%
2	1%	0%	0%	2%	0%
3	5%	7%	2%	7%	0%
4	8%	3%	13%	7%	11%
5	14%	10%	17%	16%	11%
6	25%	29%	19%	31%	11%
7	34%	37%	35%	27%	44%
8	13%	14%	13%	11%	11%
średnia (na skali od 0 do 8)	6,1	6,2	6,1	5,9	5,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Zupełnie inaczej – choć nie odwrotnie – przedstawiają się wyniki indeksu negatywnego wpływu realizacji projektu na funkcjonowanie przedsiębiorstwa. 83% przedsiębiorstw realizujących projekty wskazali negatywny wpływ w co najwyżej dwóch aspektach. W przypadku ZPORR odsetek ten urasta do 89%. Na skali tego indeksu (od 0 do 8), wszystkie badane przedsiębiorstwa osiągnęły średni wynik 1,5 a to oznacza, że przeciętny beneficjent oceniał jako negatywny wpływ realizacji projektu na jego przedsiębiorstwo w średnio 1,5 z 8 wymiarów jego oddziaływania. 19% beneficjentów nie wskazało negatywnego wpływu realizowanego projektu na którykolwiek z badanych aspektów działania ich firmy (osiągając minimalną wartość indeksu – 0).

Tabela 85. Indeks NEGATYWNEGO wpływu funduszy europejskich na funkcjonowanie firmy.

Liczba negatywnych wskazań	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
0	19%	18%	18%	20%	22%
1	41%	49%	37%	36%	44%
2	23%	22%	22%	29%	11%
3	9%	4%	15%	7%	11%
4	6%	6%	6%	4%	11%
5	2%	0%	2%	4%	0%
6	1%	1%	0%	0%	0%
średnia (na skali od 0 do 8)	1,5	1,4	1,6	1,5	1,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Największa część beneficjentów (65%) uznała, że bez wsparcia uzyskanego z funduszy strukturalnych nie mogłoby zrealizować inwestycji w danym zakresie w ogóle albo realizowałoby ją w mniejszym zakresie. Wśród beneficjentów SPO WKP odsetek ten był największy i wyniósł 70%.

Jedynie beneficjenci 32% wspartych projektów inwestycyjnych stwierdzili, że zrealizowali by plany inwestycyjne w takim samym zakresie nawet bez pomocy uzyskanej z funduszy. Tylko 20% beneficjentów uznała, że bez dotacji projekt nie zostałby zrealizowany. Oceny możliwości realizacji inwestycji bez dofinansowania z funduszy rozkładały się podobnie w przypadku każdego z programów.

Tabela 86. Ocena szans realizacji inwestycji w firmie bez wsparcia z Funduszy Europejskich – w odniesieniu do jej zakresu

P22.1 Czy firma zrealizowałaby inwestycję bez środków z Funduszy Europejskich w odniesieniu do jej zakresu?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Nie zostałyby zrealizowane (4)	20%	18%	19%	22%	33%
Tak, ale w mniejszym zakresie (3)	45%	41%	51%	42%	44%
Tak, w takim samym zakresie (2)	32%	36%	29%	33%	22%
Tak, w większym zakresie (1)	0%	1%	0%	0%	0%
Trudno powiedzieć	2%	4%	1%	2%	0%
średnia (na skali od 1 do 4)	2,9	2,8	2,9	2,9	3,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

76% beneficjentów potwierdziło w przeprowadzonych wywiadach, że bez wsparcia uzyskanego z funduszy strukturalnych nie mogłoby zrealizować inwestycji w danym terminie w ogóle albo realizowałyby ją w późniejszym terminie. Wśród beneficjentów SPO WKP odsetek ten był największy i wyniósł 82%. 24% beneficjentów stwierdziło, że zrealizowałyby plany inwestycyjne w takim samym a nawet szybszym terminie bez pomocy uzyskanej z funduszy.

Tabela 87. Ocena szans realizacji inwestycji w firmie bez wsparcia z Funduszy Europejskich – w odniesieniu do czasu jej realizacji

P22.2 Czy firma zrealizowałaby inwestycję bez środków z Funduszy Europejskich w odniesieniu do czasu jej realizacji?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Nie zostałyby zrealizowane (4)	17%	16%	13%	22%	22%
Tak, w późniejszym terminie (3)	58%	55%	69%	44%	44%
Tak, w takim samym terminie (2)	18%	21%	10%	27%	22%
Tak, w szybszym terminie (1)	6%	7%	6%	4%	11%
Trudno powiedzieć	2%	1%	2%	2%	0%
średnia (na skali od 1 do 4)	2,9	2,8	2,9	2,9	2,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Oceniając efekty udziału w procesie pozyskiwania środków z Funduszy Europejskich pod kątem poniesionych nakładów, większość (90%) beneficjentów sformułowało pozytywną opinię. Przeciwnego zdania było zaledwie 8% przedsiębiorców. Najwięcej pozytywnych ocen sformułowali beneficjenci SPO WKP (98%).

Tabela 88. Ocena efektów realizacji inwestycji w firmie – w odniesieniu do poniesionych nakładów

P23. Czy Pana(i) zdaniem efekty udziału firmy w programach strukturalnych UE warte były poniesionych nakładów?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Zdecydowanie nie (1)	4%	4%	1%	7%	11%
Raczej nie (2)	4%	10%	0%	2%	0%
Raczej tak (3)	37%	34%	40%	42%	11%
Zdecydowanie tak (4)	53%	51%	58%	44%	78%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	2%	1%	1%	4%	0%
średnia (na skali od 1 do 4)	3,4	3,3	3,6	3,3	3,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Przeprowadzone badanie pokazuje, że realizacja projektu przy wsparciu środków z funduszy strukturalnych bardzo dobrze wpływa na ocenę przyszłych działań przedsiębiorstwa. W przeciągu najbliższych dwóch lat 90% badanych beneficjentów ma plany pozyskania nowych klientów i/lub ekspansji na nowe rynki. Niewiele mniej, bo 88%, spodziewa się wzrostu zysku a przez to poprawy pozycji na rynku. Widać więc, że projekty inwestycyjne zrealizowane przy wsparciu unijnych środków tworzą mocne zaplecze dla umacniania pozycji rynkowej i zwiększania rentowności przedsiębiorstw i to w relatywnie krótkim okresie czasu.

Tabela 89. Planowane działania beneficjentów w okresie najbliższych 2 lat.

P27. Jakie działania firma planuje na najbliższe 2 lata?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Pozyskanie nowych klientów/nowych rynków zbytu	90%	88%	93%	89%	89%
Wzrost zysku	88%	84%	93%	87%	89%
Poprawa pozycji na rynku	85%	84%	88%	80%	89%
Dokonanie nowych inwestycji	67%	71%	66%	60%	67%
Wprowadzenie nowych produktów/usług	66%	66%	65%	69%	67%
Poprawa warunków pracy	65%	58%	67%	69%	89%
Wzrost zatrudnienia	60%	67%	52%	64%	67%
Rozwój infrastruktury firmy	60%	55%	65%	56%	67%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

3.6. Trudności w realizacji projektów inwestycyjnych

Spośród przedsiębiorstw wspartych środkami z funduszy europejskich, 36% deklaruje, że nie miało żadnych trudności w realizacji projektów. Oznacza to, że w przypadku 2/3 z nich takie trudności wystąpiły. Najczęściej dotyczyły one opóźnień w wypłacie dotacji– 22%. Wyraźnie częściej niż dla ogółu przedsiębiorstw opóźnienia te wystąpiły w przypadku inwestycji współfinansowanych ze ZPORR (36%). Niewiele rzadziej deklarowano trudności z dotrzymaniem harmonogramu projektu (15%) oraz ze zbyt dużymi formalnościami (14%). 11% beneficjentów źródło trudności z realizacją projektu identyfikowało w zmianach kursu walut.

Tabela 90. Trudności w realizowaniu projektów wspartych przez programy operacyjne.

P10. Jakie trudności w realizowaniu inwestycji wystąpiły w Pana/i firmie?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Brak trudności	36%	36%	39%	33%	33%
Opóźnienia w wypłacie dotacji przez Regionalną Instytucję Finansującą	22%	36%	12%	22%	11%
Trudności w realizacji projektu zgodnie z założonym harmonogramem	15%	15%	18%	11%	11%
Biurokracja/ dużo formalności	14%	15%	8%	24%	11%
Zmiany kursu walut	11%	1%	13%	27%	0%
Problemy z podwykonawcami	8%	5%	13%	4%	0%
Opóźnienia w wypłacie dotacji na skutek błędów Wnioskodawcy we wnioskach o płatność	7%	10%	4%	11%	0%
Problemy z pozyskaniem środków na wkład własny	7%	8%	5%	9%	11%
Długi czas oczekiwania na wypłatę	4%	4%	4%	4%	0%
Nie wykorzystano dotacji	3%	0%	7%	0%	0%
Inne	2%	3%	4%	0%	0%
Rozliczanie inwestycji	2%	3%	0%	4%	0%
Pojawienie się bardziej atrakcyjnych rozwiązań niż te które zostały założone w projekcie	2%	0%	2%	4%	0%
Nie wiem	1%	0%	1%	0%	11%
Opóźnienia	1%	0%	0%	0%	22%
Zmiana sytuacji finansowej przedsiębiorstwa	1%	1%	0%	2%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Problemy z osiąganiem założonych wskaźników produktu (wzgl. rezultatu) wystąpiły w przypadku 12% projektów. Najczęściej takie problemy zgłaszały przedsiębiorstwa realizujące projekty współfinansowane przez SPO WKP. Prawie żadnych problemów nie odnotowano przy projektach realizowanych przy

wspieraniu ZPORR. W ujęciu ze względu na klasę wielkości, najczęściej takie problemy zgłaszane były przy projektach realizowanych przez przedsiębiorstwa małe i średnie (odpowiednio 16% i 17%) a relatywnie najrzadziej przy projektach realizowanych przez mikroprzedsiębiorstwa (5%). Głównym problemem dotyczącym wskaźników był problem z realizacją wzrostu wskaźnika zatrudnienia na skutek prowadzonego projektu.

Tabela 91. Występowanie problemów z osiągnięciem założonych wskaźników produktu/rezultatu.

P11. Czy Pana(i) firma miała problemy z osiągnięciem założonych wskaźników produktu/rezultatu?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Nie	83%	96%	73%	80%	78%
Tak	12%	3%	22%	9%	11%
Trudno powiedzieć / nie wiem	5%	1%	5%	11%	11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Główne problemy, które wiązały się z realizacją zakładanych w projekcie efektów realizacji inwestycji, dotyczyły najczęściej zatrudnienia nowych osób. Problem ten wskazało 32% przedsiębiorstw z tej grupy, co jednak stanowiło tylko 4% ogółu przedsiębiorstw przebadanych. Kolejne najczęściej wymieniane trudności dotyczyły osiągnięcia oczekiwanego wyniku finansowego (16%).

Tabela 92. Rodzaje problemów z osiągnięciem założonych wskaźników produktu/rezultatu.

P11a. Z osiągnięciem jakich wskaźników produktu/rezultatu firma miała problemy?

	Ogółem (N=25)	ZPORR (n=2)	SPO WKP (n=18)	RPO WP (n=4)	POIG (n=1)
Problemy z zatrudnieniem	32%	50%	28%	25%	100%
Problemy z osiągnięciem oczekiwanego wyniku finansowego	16%	100%	11%	0%	0%
Sytuacja gospodarcza	16%	0%	17%	25%	0%
Inne	12%	0%	17%	0%	0%
Problemy z eksportem	8%	0%	6%	25%	0%
Zmniejszenie sprzedaży	8%	0%	11%	0%	0%
Problemy ze zwiększeniem ilości klientów	4%	0%	6%	0%	0%
Problemy z osiągnięciem zakładanego przyrostu sprzedaży	4%	0%	6%	0%	0%
Problemy z utrzymaniem sprzedaży	4%	0%	0%	0%	100%
Biurokracja/ formalności	4%	0%	0%	25%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

3.7. Udział w kolejnych konkursach na wsparcie projektów inwestycyjnych

Spośród przedsiębiorstw, które zrealizowały w okresie od 2004 do 2009 roku projekty współfinansowane z Funduszy Europejskich, 31% ponownie ubiegało się o dotacje na inny projekt, z czego więcej niż połowa czyniła to skutecznie.

Tabela 93. Odrzucone wnioski o dofinansowanie z innych programów.

P25. Czy Pan(i) firma ubiegała się o wsparcie z innych programów i go nie otrzymała?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
firma ubiegała się i otrzymała wsparcie	17%	15%	20%	11%	22%
firma ubiegała się i nie otrzymała wsparcia	14%	7%	23%	11%	22%
firma nie ubiegała się o fundusze z innych programów	69%	78%	57%	78%	56%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

W odpowiedzi na pytanie, czy będą w przyszłości ubiegać się kolejny raz o dofinansowanie, prawie połowa firm, które zrealizowały projekty zdecydowanie potwierdziły taką wolę. „Raczej tak” odpowiedziało

34% wszystkich badanych beneficjentów. Realizatorzy zaledwie 11% projektów z różnym stopniem zdecydowania wykluczyli możliwość aplikowania o wsparcie z funduszy strukturalnych.

Tabela 94. Deklaracje woli ubiegania się o wsparcie ze środków Funduszy Europejskich w przyszłości.

P26. Czy firma będzie się ubiegała o wsparcie ze środków Funduszy Europejskich w przyszłości?

	Ogółem (N=210)	ZPORR (n=73)	SPO WKP (n=83)	RPO WP (n=45)	POIG (n=9)
Zdecydowanie nie (1)	3%	5%	0%	7%	0%
Raczej nie (2)	8%	15%	5%	2%	0%
Raczej tak(3)	34%	37%	36%	29%	11%
Zdecydowanie tak (4)	45%	37%	51%	40%	89%
Trudno powiedzieć/Nie wiem	10%	5%	8%	22%	0%
średnia	3,3	3,1	3,5	3,3	3,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Wśród beneficjentów, którzy deklarują, że nie będą się ubiegali kolejny raz o wsparcie z funduszy strukturalnych, wyraźnie zaznaczyły się dwa powody (w sensie liczebności wskazań)– choć bardzo odmiennej natury. Jednym z nich jest niechęć wobec biurokracji i skomplikowanych procedur, które mają regulować proces uzyskiwania dotacji – przyczynę tę podaje prawie połowa tej grupy przedsiębiorstw. Około ¼ beneficjentów, którzy nie będą się ponownie starali o wsparcie po prostu nie ma takiej potrzeby.

Tabela 95. Powody, dla których firma nie będzie się ubiegała o wsparcie ze środków Funduszy Europejskich w przyszłości.

P26a. Czy firma będzie się ubiegała o wsparcie ze środków Funduszy Europejskich w przyszłości? **Odp.: NIE**

	Ogółem (n=23)	ZPORR (n=15)	SPO WKP (n=4)	RPO WP (n=4)	POIG (n=0)
Biurokracja, skomplikowane procedury	48%	47%	25%	75%	-
Brak chęci	4%	7%	0%	0%	-
Zbyt czasochłonne	9%	13%	0%	0%	-
Konieczność skorzystania z usług firmy doradczej	4%	0%	0%	25%	-
Trudność w dopełnieniu formalności, spełnieniu warunków	9%	7%	25%	0%	-
Brak potrzeby	22%	27%	25%	0%	-
Brak odpowiedniego programu	4%	0%	25%	0%	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania

Spis Tabel

Tabela 1. Liczebność przedsiębiorstw w województwach.....	14
Tabela 2. Liczba przedsiębiorstw w województwach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.....	16
Tabela 3. Liczebność przedsiębiorstw Województwo Pomorskie - podregiony, powiaty	19
Tabela 4. Nowo zarejestrowane przedsiębiorstwa Województwo Pomorskie – podregiony, powiaty.....	20
Tabela 5. Liczebność przedsiębiorstw ze względu na sektor w którym działa przedsiębiorstwo	21
Tabela 6. Liczebność przedsiębiorstw ze względu na charakter prawny działalności	22
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD w 2007 i 2008 roku.....	25
Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej według podregionów i sekcji PKD w 2008 roku.....	27
Tabela 9. Podmioty gospodarki narodowej według podregionów i sekcji PKD w 2007 roku.....	28
Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej według liczby pracujących oraz podregionów i powiatów w latach 2007 i 2008.....	30
Tabela 11. Pracujący w przedsiębiorstwach. Pracujący i zatrudnieni ogółem.	31
Tabela 12. Pracujący w przedsiębiorstwach. Pracujący i zatrudnieni w sektorach	33
Tabela 13. Zmiany liczby bezrobotnych w poszczególnych województwach w okresie grudzień 2008 r. – wrzesień 2009 r.	34
Tabela 14. Bezrobotni zarejestrowani	35
Tabela 15. Zmiany stopy bezrobocia w poszczególnych województwach w okresie grudzień 2008 r. – wrzesień 2009 r.	36
Tabela 16. Zmiany stopy bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa pomorskiego.	38
Tabela 17. Liczba ofert pracy (suma ofert pracy od dnia 01.01 danego roku do końca okresu sprawozdawczego)	39
Tabela 18. Liczba bezrobotnych przypadająca na jedną ofertę pracy	40
Tabela 19. Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności.	42
Tabela 20. Handel zagraniczny województwa pomorskiego w sierpniu 2009 roku, w 2008 i 2007 roku.....	43
Tabela 21. Handel zagraniczny Polski w sierpniu 2009 roku.	44
Tabela 22. Procentowy udział województw Polski w eksporcie w 2008 roku. Dynamika eksportu – porównanie roku 2007 oraz 2008	45

Tabela 23. Struktura geograficzna eksportu województwa pomorskiego w 2007 oraz 2008 r.*	47
Tabela 24. Struktura geograficzna importu województwa pomorskiego w 2007 oraz 2008 roku	49
Tabela 25. Nakłady inwestycyjne według klas wielkości przedsiębiorstw w tys. zł w woj. pomorskim (na tle Polski)	51
Tabela 26. Nakłady inwestycyjne według klas wielkości przedsiębiorstw w % w woj. pomorskim (na tle Polski)	52
Tabela 27. Nakłady inwestycyjne według podstawowego rodzaju działalności przedsiębiorstw w województwie pomorskim	53
Tabela 28. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w województwie pomorskim* według powiatów	54
Tabela 29. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w województwie pomorskim według powiatów	56
Tabela 30. Źródła finansowania inwestycji przedsiębiorstw wg liczby pracowników (%) w województwie pomorskim w 2007 roku*	57
Tabela 31. Udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm w województwie pomorskim na tle Polski ogółem wg wielkości przedsiębiorstw w 2007*	58
Tabela 32. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle* według rodzajów wprowadzonych innowacji w województwie pomorskim	59
Tabela 33. Przedsiębiorstwa przemysłowe*, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną w województwie pomorskim	60
Tabela 34. Działalność badawczo-rozwojowa małych i średnich przedsiębiorstw w województwie pomorskim w latach 2004 – 2006 na tle Polski	60
Tabela 35. Nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych w przedsiębiorstwach przemysłowych* w 2006 i 2008 roku w województwie pomorskim	61
Tabela 37. Liczba patentów udzielonych w województwie pomorskim na tle Polski	62
Tabela 38. Nasycenie województwa pomorskiego ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości (OliP) w 2007 roku ...	63
Tabela 39. Przychody przedsiębiorstw niefinansowych* w województwie pomorskim	65
Tabela 40. Przychody przedsiębiorstw niefinansowych* z dotacji w województwie pomorskim	66
Tabela 41. Przychody przedsiębiorstw* według klas wielkości w województwie pomorskim na tle Polski w 2007 roku**	67
Tabela 42. Wsparcie udzielone przedsiębiorstwom z województwa pomorskiego w ramach poszczególnych programów unijnych funduszy strukturalnych w latach 2004 – 2009 (rozstrzygnięte konkursy)	69
Tabela 43. Wsparcie dla przedsiębiorstw w ramach działania 2.2.1 SPO WKP w latach 2004-2006 w województwie pomorskim*	71

Tabela 44. Wsparcie dla przedsiębiorstw w ramach działania 2.3 SPO WKP w latach 2004-2006 w województwie pomorskim.	71
Tabela 45. Wartość wsparcia udzielonego mikroprzedsiębiorstwom z pomorskiego województwa pomorskiego w ramach Działania 3.4 ZPORR*	72
Tabela 46. Wsparcie dla przedsiębiorstw w ramach RPO WP w 2008 i 2009 roku*	74
Tabela 47. Dofinansowanie przyznane z RPO WP z podziałem na działania w 2008 i 2009 roku	75
Tabela 48. Wsparcie na inwestycje dla mikroprzedsiębiorstw w ramach działania 1.1.1 RPO WP*	76
Tabela 49. Wsparcie na inwestycje dla małych i średnich przedsiębiorstw (z wyłączeniem mikroprzedsiębiorstw) w ramach działania 1.1.2 RPO WP*	77
Tabela 50. Wsparcie rozwiązań innowacyjnych w małych i średnich przedsiębiorstwach w ramach działania 1.2 RPO WP*	78
Tabela 51. Wsparcie na nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym w ramach działania 4.4 PO IG* ...	79
Tabela 52. Projekt dofinansowane z funduszy europejskich w ramach programów SPO WKP, ZPORR, RPO WP, POIG	83
Tabela 53. Realizacja projektów w podregionach w poszczególnych podregionach województwa pomorskiego. ...	84
Tabela 54. Realizacja projektów w poszczególnych powiatach województwa pomorskiego.....	85
Tabela 55. Realizacja przebadanych projektów w poszczególnych gminach województwa pomorskiego.....	86
Tabela 56. Główny profil działalności beneficjenta.....	88
Tabela.57. Branża przedsiębiorstwa.	89
Tabela.58. Forma prawna przedsiębiorstwa.	90
Tabela 59. Liczba zatrudnionych w firmie.....	90
Tabela 60. Ocena sytuacji ekonomicznej firmy.....	91
Tabela 61. Rynek na którym działa firma.....	92
Tabela 62. Rok założenia firmy.....	92
Tabela 63. Źródło informacji o Funduszach Europejskich.	93
Tabela 64. Motywy skorzystania ze wsparcia z Funduszy Europejskich.....	94
Tabela 65. Działania, na które otrzymano dotacje w ramach ZPORR.....	95
Tabela 66. Działania, na które otrzymano dotacje w ramach SPO WKP.....	96
Tabela 67. Działania, na które otrzymano dotacje w ramach RPO WP.....	97

Tabela 68. Działania, na które otrzymano dotacje w ramach PO IG	97
Tabela 69. Finansowanie wkładu własnego.....	98
Tabela 70. Miejsce zakupu środków trwałych sfinansowanych ze środków uzyskanych z unijnego wsparcia.....	99
Tabela 71. Wdrażanie rozwiązań proekologicznych w ramach realizowanych inwestycji.....	99
Tabela 72. Występowanie wpływu realizowanej inwestycji na poprawę oferty firmy.....	100
Tabela 73. Kierunki poprawy oferty firmy pod wpływem realizowanej inwestycji.....	100
Tabela 74. Wpływ realizowanej inwestycji na zmiany w sposobie zarządzania firmą.....	101
Tabela 75. Aspekty zmian w sposobie zarządzania firmą pod wpływem realizowanej inwestycji.....	102
Tabela 76. Wpływ realizowanej inwestycji na pozyskanie nowych klientów.....	103
Tabela 77. Pozyskiwanie nowych klientów dzięki realizowanej inwestycji.....	104
Tabela 78. Zmiana wydajności firmy pod wpływem realizowanej inwestycji.....	104
Tabela 79. Zmiana obrotów firmy pod wpływem realizowanej inwestycji.....	105
Tabela 80. Wzrost liczby miejsc pracy pod wpływem realizowanej inwestycji.....	105
Tabela 81. Liczba nowych miejsc pracy pod wpływem realizowanej inwestycji.....	106
Tabela 82. Wpływ na poziom innowacyjności przedsiębiorstwa pod wpływem realizowanej inwestycji.....	106
Tabela 83. Aspekty wzrostu poziomu innowacyjności pod wpływem realizowanej inwestycji.....	107
Tabela 84. Indeks POZYTYWNEGO wpływu funduszy europejskich na funkcjonowanie firmy.....	108
Tabela 85. Indeks NEGATYWNEGO wpływu funduszy europejskich na funkcjonowanie firmy.....	109
Tabela 86. Ocena szans realizacji inwestycji w firmie bez wsparcia z Funduszy Europejskich – w odniesieniu do jej zakresu.....	109
Tabela 87. Ocena szans realizacji inwestycji w firmie bez wsparcia z Funduszy Europejskich – w odniesieniu do czasu jej realizacji.....	110
Tabela 88. Ocena efektów realizacji inwestycji w firmie – w odniesieniu do poniesionych nakładów.....	111
Tabela 89. Planowane działania beneficjentów w okresie najbliższych 2 lat.....	111
Tabela 90. Trudności w realizowaniu projektów wspartych przez programy operacyjne.....	112
Tabela 91. Występowanie problemów z osiągnięciem założonych wskaźników produktu/rezultatu.....	113
Tabela 92. Rodzaje problemów z osiągnięciem założonych wskaźników produktu/rezultatu.....	114
Tabela 93. Odrzucone wnioski o dofinansowanie z innych programów.....	114

Tabela 94. Deklaracje woli ubiegania się o wsparcie ze środków Funduszy Europejskich w przyszłości. 115

Tabela 95. Powody, dla których firma nie będzie się ubiegała o wsparcie ze środków Funduszy Europejskich w przyszłości. 115

